

15 PAVUČINA

(nejen) studentský časopis

FOTO: Dana Vojtková

20 Kč - 2003

Šéfredaktorský povzdech

Dolly je v ovčím Nebí, na Radbuze v Plzni je skvrna z ropné látky, válka s Irákem může ohrozit termín předávání Oskarů, vstupem do EU se u nás zdraží banány a becherovka, slovenský ministr zaváhal a limuzína mu přejela nohu, Lunetici vystoupí naposledy, máme prezidenta – a není to Kája Gott, v USA zakázali klonovat člověka (co já bych dala za to, aby mne čas od času mohl zastoupit klon!), Mladoboleslavská Škoda bude propouštět a dva zlatí retrívři mi zhltní poznámkový notes (náhrada paměti) a oslintali index...

Poslední jmenovanou událost vám popíší podrobněji, neboť také trochu zasáhla do tvorby tohoto čísla Pavučiny.

Zaskočila jsem si na privát odložit na zahradní lavičku překážející tašku s pěti pomeranči, hřebenem, pár pohledy z vánoc, diktafonem s kazetou, na níž byl rozhovor s doktorem Vlasákem, sluchátky, indexem a již zmiňovaným notesem. Pohled na psi rodinku spokojeně odpočívající v kotci mne ujistil, že mohu tašku svěřit zahradě a odskočit si do nedalekého obchodu nakoupit. Tak jsem spokojeně vyjela na kole lovit něco k snědku... (půlhodinová pauza vyplněná nakupováním)... V jedné ruce vedu kolo, v druhé košík s nákupem, na zádech batoh a v zubech klíče – brankou jsem i přesto prošla docela bez problémů (ty čekaly až v zahradě). První, co jsem spatřila, byl nebohý vánoční Lada, který již zcela pozbyl svátečního vzezření. Když pár kroků od branky ležel v blátě ještě povědomě vypadající hřeben, mé podezření vzrostlo. Zahrada vypadala celkem zabydleně: pod jabloní do řady naskládané pomeranče, pod švestkou diktafon se sluchátky, pod višni kazeta s J. Vlasákem, u studny index (obal byl už u branky, fotka u kůlny) a mezi tím vším rozházené zbytky notesu v náhodné distribuci (Poisson by zaplesal).

A pak jsem spatřila JE! S radostí mne běželi přivítat a koukali na mne tím svým nevinným psím kukučím, jako by říkali: „Koukni, jak jsme ti pomohli vybalovat!“

Tak jsem si jen povzdechla a podržela je za uchem. Byli blahem bez sebe – já také. Nikdy bych nevěřila, že hledání a skládání notesu se všemi důležitými daty a poznámkami může hravě strčit do kapsy jakékoli puzzle. Také se těším na to, jak budu na studijním oddělení při kontrole indexu vysvětlovat, proč jsem si olízala všechny známky z letošního semestru.

Alespoň jsem od toho dne věděla, o čem tentokrát bude úvodník...

Věra Cihlářová

Škola

	* Trable s „velkým senátem“	2
	* Chvála na angličtinu	3
	* Nástěnkové hemžení, nástěnkáře soužení...	3
	* Všichni lidé jsou nepřátelé, aneb Několik procitěných slov o přípravě rozvrhu	4
Rozhovory	* Rozhovor s Josefem Vlasákem	6
	* Malý skeptik	10
	* FotoOko	11
	* Zprávičky z Baklažánové fakulty	12
	* Studentské hodnocení přednášek	13
Rozhovory	* Rozhovor s paní Alenou Kamišovou	14
Rozhovory	* Rozhovor s Hanou Havlovou o ubytování na kolejích	18
	* Ekofilmové promítání	19
	* Zprávičky z Baklažánové fakulty – II. díl	19
Rozhovory	* FBI pod lupou, aneb Co vše tvoří fakultu	20
	* Výroky převeliké, jež zaslouží být zachovány	22

Věda

Střepy z vědy	* Gen proti ozáření	23
	* Živé motory	23
	* Takini zlatí v liberecké ZOO	24
	* Proč ptáci nekladou více vajec?	25
	* Kterak od El Niña k obětem hantaviru	26
	* Znovuoživení kvagy?	28
	* Einsteinova hádanka	29

Společnost

	* Kompas plus: Salesiánské středisko	30
	* Po stopách... Aztékové	31
	* Volba prezidenta a naše příroda	33
	* Pozapomenutá historie – Talvisota (2. díl)	35
	* Z mého notesu – Chirac, Francie a EU	43

Kultura

	* Víte, že...?	45
	* Antonín Procházka v Obecním domě	45
	* Zprávy z babylónské věže	46
	* Jednoocí obří	48
	* Kurt Vonegut – Kolíbka	49
	* Obnova rodného domu architekta Hoffmanna v Brtnici	49
	* Rozhovor o kulturním životě s Jirím Šebastianem	50
	* Po stopách smírčích křížů	52

Vlastní tvorba

	* Otevři oči	54
--	--------------	----

Volný čas

	* Dvě věže... ..den po té	55
	* Aromaterapie – 2. část	58
	* Hajao Mijazaki	60
	* V.U.M.L.	62
	* Ořechové pletýnky	63
	* Tip na výlet: tentokrát na sever a pak na jih	64

pro milovníky internetu: <http://www.bf.jcu.cz/tlx/pavucina/>

Trable s „velkým senátem“ - stručná syntéza děje

Možná jste již postřehli (pokud jste otevřeli nejčerstvější univerzitní zpravodaj Meridian), že „se něco děje“ na půdě univerzity, a to ve spojitosti s loňskými volbami do AS JU. „Něco“ je skoro přesné slovo pro popis toho, co jste se mohli dozvědět ze stránek výše uvedeného zdroje. Není se čemu divit – jedná se o velmi závažnou věc pro celou univerzitu (a tím i BF), a proto jen málokdo chce (či může) poskytnout přesné, nezkreslené a úplně informace o celém problému.

Co tedy pan rektor myslí tím, když v příspěvku na str. 3 píše, že v průběhu voleb „...na dvou fakultách nebyly naplněny články 4 a 5 Volebního a jednacího řádu AS JU...“?

Článek 4

Volby do senátu vyhlašuje rektor nejpozději třicet dní před skončením funkčního období stávajícího senátu. Volby organizuje a řídí komise jmenovaná rektorem po projednání jejího složení ve stávajícím senátu. Rektor jmenuje předsedu a místopředsedu komise a určí způsob zajištění potřebné administrativní práce komise. **Členství ve volební komisi (dále jen „komisi“) je neslučitelné s kandidaturou do senátu.**

Článek 5

Kandidáty za členy senátu může navrhnout každý člen akademické obce písemně komisi. Po zjištění jejich souhlasu s kandidaturou komise zveřejní seznam kandidátů do senátu nejpozději tři pracovní dny před volbami. Přípomínky k seznamu kandidátů může podat každý člen akademické obce písemně komisi ve stanoveném termínu. Komise určí pro vlastní volby nejméně dva pracovní dny v průběhu semestru a v každém z nich dobu nejméně dvou hodin. Komise také určuje volební místnosti. **Ve volební místnosti je v určené době přítomen nejméně jeden člen komise.** Ten podle seznamu členů akademické obce vydá voliči volební lístek, na kterém jsou uvedena jména kandidátů do senátu, celkový počet zástupců fakulty v senátu a způsob vyplnění volebního lístku. Po prvním dnu voleb komise uschová zapečetě-

Co se odehrálo či se ke dni 3. března děje:

- 1) rektor ustanovil komisi (paní kvestorka a tři prorektori) k přešetření stížností na průběh voleb do AS JU na některých fakultách (podány 14. ledna)
- 2) komise panu rektorovi 23. ledna odevzdala zprávu
- 3) rektor jí s průvodním dopisem (o kterém sám píše v Meridianu) zaslal nově zvolenému předsedovi nově zvoleného AS JU
- 4) ten však mlčí a ani se zprávou neseznámil členy senátu (potvrdily tři fakulty)
- 5) BF vyzvala ostatní fakulty k vyjádření svého postoje v celé záležitosti

nou volební schránku. Po posledním dnu voleb komise sečte získané hlasy a nejpozději do týdne vyhlásí výsledek voleb. Protokol o jednání komise je předán předsedovi nově zvoleného senátu.

V zákulisí JU to „vře“. Někteří aktéři se domnívají, že by nesprávně zvolený senát mohl dál pokračovat ve své činnosti, jiní volají po odstoupení. Co na to pan rektor sám? „...Pevně však věřím, že AS JU odpovědně posoudí průběh voleb a zvolí takový postup, aby výsledky voleb byly nezpochybnitelné...“ (vyjádření pana rektora v Meridianu 2/2003). Jak tomu máme rozumět? **Může chybně zvolený senát přesvědčit akademickou obec o své „legitimitě“ ?**

Čerstvě jste si mohli na našich zbrusu nových fakultních stránkách povšimnout prohlášení vedení naší BF k celé kauze s žádostí o odstoupení nově zvoleného senátu JU, provázenou výzvou ostatním fakultám k vyjádření jejich postoje.

„...Působení takto vzniklého Akademického senátu JU a jeho jakákoliv rozhodnutí a usnesení mohou být kdykoliv zpochybněna, což ve svých důsledcích musí znamenat i zpochybnění všech kroků vedení univerzity podléhajících projednání či schválení akademickým senátem... **Proto vedení Biologické fakulty JU prohlašuje, že současný stav a složení Akademického se-**

nátu JU nemůže přijmout za legitimní reprezentaci Akademické obce celé Jihočeské univerzity a nehodlá uznat oprávněnost tohoto senátu k plnění jeho zákonem určené funkce. Neřešení této situace zásadním způsobem, to jest rezignací současných členů a následujícími novými volbami

Akademického senátu JU, navíc stává celou univerzitu do velice nepříznivého světla...“

Jak to nakonec vše dopadne, na to si budeme muset ještě počkat. Možná se opět sejdeme u volebních urn...
Věra Cihlářová

Chvála na angličtinu (po 4737 kritikách)

Ač tímto krátkým článkem navazují na dlouhou tradici klábosení a kritizování fakultní angličtiny na stránkách Pavučiny, tento bude o dost jiný.

Slyšte: Vyskytla se osůbka, která mě zatím nenaučila anglicky (dnes jsem s ní měl druhou hodinu), ale pozitivněji myslet, to už ano. Zatímco jsem si dříve chodil těch 90 minut odtrpět a připadaly mi jako 3 hodiny, teď si tam chodím odpočnout. A to vůbec ne proto, že by se tam nic nedělo! Naopak, nezastavíme se celou hodinu a ještě dostaneme domácí úkol. Ale v jejím přístupu je vidět zájem a plán. Chce nás něco naučit a ne si to tam odsedět. Je invenční, cílevědomá a je na

ní i pěkný pohled. Má přirozenou autoritu, ale umí sestoupit na naši úroveň, takže by se nad nás nikdy nepovyšovala a nikoho nebuzerovala.

To samozřejmě oceňujeme, a tak je ta hodina příjemně interaktivní. Není to agonie, kdy všichni klopi zrak, jen aby nemuseli pokračovat další větou...

Je to další dobrá kantorka angličtiny na naší fakultě (např. po mgr. Kosovi, jehož kvality jsou známy a jistě by podobný chvalozpěv taky zasloužil), díky níž udělala výuka angličtiny velký skok kupředu. Jen tak dál... Závěrem snad zbývá jen prozradit, že je to Mgr. Monika Brandlová.

-Jirka K.-

Nástěnkové hemžení, nástěnkáře soužení...

Nedá mi, abych nevstoupila do boje za přehlednost fakultních nástěnek, a to přímo z pozice tzv. „nástěnkářky“ (neplette si to, prosím, s obdobnou funkcí přidělovanou v dobách socialismu zodpovědným pamětníkům vybraných událostí dějin naší či s námi sbratřené země).

Taky se mnohý z vás už nemohl koukat na kupy papírů visících za pomoci rafinovaně umístěných špendlíků metr nad zemí, povlávajících v závanech větru a ukrývajících i rok staré informace? Když vzhled našich nástěnek přerostl v anarchii, nevydržela jsem to a vzala si je na starost (společně s Míšou Uhlířovou). Po nedlouhém období našeho působení na tomto poli jsme vyzorovali jeden rituál „vyvěšovateli“ – snahu dávat veškeré informace na tzv. Hlavní nástěnku ve vestibulu budovy B. Ostatní nástěnky (snad až na

některé výjimky) zůstávaly prázdné, zatímco na nástěnce hlavní se vyskytovaly zprávy širokého informačního záběru (od ztracené užovky, přes pozvání na rande, katedrové semináře, rušení té či oné přednášky, po různá sdělení studijního oddělení, studijní proděkanů, či samotného pana děkana). Tak jsme dle vlastního úsudku přemístily informace na jejich správné domovské nástěnky, které je s širokou a prázdnou náručí rády přijaly... Pomoc jsme také s nadějí očekávaly od zasedání kolegia děkana, na kterém se přítomní usnesli, že pokud nebude na daném papírku s informací ještě místo určení k připíchnutí případně doba platnosti, pak vydávají své papírky dobrovolně všanc nám nástěnkářkám. Ale ejhle! Hned druhý den po kolegiu se hlavní nástěnka zaplnila hromadou upoutávek nejrozličnějšího charakteru, jako tomu

bylo dříve, avšak pouze s tou změnou, že na všech bylo napsána přesná adresa: „Hlavní nástěnka“. Takže jsme se v kruhu vrátili zpět k výchozímu bodu – shluku všehochuti, ve kterém si důležité informace hrají na schovávanou a s úspěchem vyhrávají.

Závěrem mého skoro žalozpěvu apeluji na všechny, kdož se právě chystají vykročit k Hlavní nástěnce s papírkem týkajícím se čehokoli pro ně důležitého. Pokud je důvodem umístění vaší zprávy a danou nástěnku to, že jí pak zajisté nikdo nepřehlédne, bude se tento váš záměr mjet

Všichni lidé jsou nepřátelé Několik procítěných slov o přípravě rozvrhu

Redakce „Pavučiny“ mě vyzvala k sepsání mých zkušeností s tvorbou rozvrhu. Kdybych býval tušil, jak nesnadné je podat toto téma alespoň trochu záživně, byl bych s díky odmětl. Přišel jsem na to ale příliš pozdě a vám nezbyvá než následující stránku buď přetrpět, nebo přeskochit.

Úvodem se musím přiznat k tomu, že mé práce na rozvrhu jistým – nepochybně zvráceným – způsobem baví. Mám k ní zřejmě obdobný vztah jako ke štípání dříví nebo sekání zahrady. Ne že by tyto činnosti byly příliš zábavné – člověk ale bezprostředně po jejich skončení vidí jednoznačný a nezpochybnitelný výsledek, což se mu jinak stává spíše zřídka. Navíc – fakulta poskytuje svým zaměstnancům nepřebernou nabídku pomocných aktivit, které se obvykle vyznačují větší či menší mírou nesmyslnosti. Rozvrh je přece jenom něco jiného – lze na něj sice od plíc nadávat, nelze jej však zahrnout jako věc zholá zbytečnou.

Práce na rozvrhu není vlastně příliš složitá. Z rektorátu obdržím databázi studento-kurzů, která mívá okolo 2000 záznamů. Já z ní poměrně jednoduchým způsobem vyrobím o něco větší databázi (nějakých 10000 záznamů), kde jsou ke každému kurzu uvedeny všechny ostatní kurzy, které mají zájemci o něj „spoluzapsány“. Pak si otevřu excelovskou tabulku a mohu začít při-

účinkem do té doby, dokud tak budete činit všichni a se všemi zprávami.

S pozdravem a přáním ostrých špendlíků

Věra Cihlářová

PS: jsou i zárné výjimky, které nám dělají radost (třeba pan profesor Blažka, který nejenže vše „nelepí“ na tu Jedinou výše zmiňovanou nástěnku, ale ke svým zprávám přidává i datum, do kterého jsou aktuální... kéž by tak činila, v případech sporných, většina!)

dělovat dny i hodiny – jinými slovy hledat v rozvrhu místa, kde se nevyskytuje žádný „spoluzapsaný“ kurz. Poté, co tento postup zopakují přibližně osmdesátkrát, je rozvrh hotový. Zbývá maličkost vytvořit skupiny pro dělené kurzy. Jednoduchým programkem vymažu z databáze všech studento-možností (nějakých 3000 záznamů) ty nemožné – příslušné paralelky jsou obsazeny jiným kurzem. Ze zbývajících vyberu tak, aby vzájemně nekolidovaly. Tento postup opakují přibližně dvěstěkrát, spokojeně si odvychnu – a zjistím, že jsem zapomněl na biostatistiku.

Považoval jsem předchozí odstavec za nezbytný úvod k stěžejní části mého příspěvku – vypsání toho kdo, jak a proč mě při mém rozvrhářském úsilí prudí. Hutnou zkratkou ji postihuje již zvolený název, který jsem si vypůjčil ze sladkobolného románu anglického romanopisce ztracené generace Richarda Aldingtona. Všichni jsou proti mně, všichni se snaží zhatit moje úsilí – vyučující i vyučovaní – každý ale trochu jinak.

Od vyučujících přicházejí požadavky na umístění kurzů. Poněkud překvapivě mě však trápí méně jejich přemíra než naprostý nedostatek. Bezprostředně po ukončení předzápisu rozesílám jeho výsledky všem postíženým s prosbou, aby mi sdělili své návrhy na dny, časy a místnosti. Odpovídá přibližně třetina z nich, u ostatních tápu ve tmách.

Snažím se pak řídit loňským rozvrhem, vždy to ale nejde a navíc se objevují kurzy nové, leťtos například „Lesnictví“. Objevím tedy volné místo a doufám, že bude vyhovovat. Zvláště u kurzů zajišťovaných externisty se ovšem

mé naděje velmi často nenaplní. Mým nejistotám však není konec. Součástí kurzů bývá i cvičení – v případě „Lesnictví“ jedna hodina týdně. To je na prvý pohled nesmysl – co když ale budou střídát přednášky a cvičení – za tři hodiny lze již do lesa dojít. Obvykle rezignuji a cvičení zařadím. V konečném důsledku rozvrh obsahuje řadu kurzů, které ve skutečnosti běží jinak, jindy a jinde. Zdánlivě jsem jediným postiženým já – mohl jsem si ušetřit práci. Tyto kurzy však zabírají místo, které mohl obsadit někdo jiný.

Z vlastních požadavků vyučujících mě nejvíce ničí zdvojování přednášek či cvičení. Bývá obvykle odůvodněné, to však nijak nesnižuje jeho destruktivní účinky. Takový kurz zabírá dvojnásobek místa a jeho zdárné umístění je méně pravděpodobné. Každoroční obětí své délky je například „Určovací seminář cévnatých rostlin“. Ať dělám, co dělám, skončí obvykle v pátečním odpolední.

Škodlivost vyučovaných je přímo úměrná jejich píli. Čím víc má student předzapsaných kurzů, tím hůře se umísťují do rozvrhu. Kritická hodnota se pohybuje okolo osmi (rozvrhovaných kurzů, o jazycích nemluvě). Nepříjemné je, že stačí čtyři či pět pil-

ných studentů, každý s trochu odlišnými zájmy – a najednou nejde rozumně umístit pětina kurzů. Pak zbývá jediné – viníka odhalit a jeho požadavky nesplnit. Je tedy velku jasné, že si mimořádně pilní studenti moji přízeň nezískávají. Ještě méně pochopení mám pro ty, kteří považují předzápis za předvýběr. Nemohou se například rozhodnout, zda se mají poučit spíše o stromech či o lesu. Není přec nic jednoduššího než si předzapsat oba kurzy a výběr ponechat na zápis. Já se pak snažím, vnyřším kombinace, přivolávám na sebe hněv přednášejících i studentů – a veškeré mé úsilí je přitom naprosto zbytečné. Dalšího komentáře snad netřeba, navíc by byl zcela nepublikovatelný.

Nezáleží ovšem jen na počtu předzapsaných kurzů, neméně důležitá je jejich skladba. Naprostou pohromou jsou pro mě studenti se širokými zájmy. Abych mohl sestavit rozvrh, který nebude vyplňovat 7x24 hodin, musí předzápisy vytvářet bloky více či méně odpovídající studijním specializacím. Jenom kurzy z různých bloků mohou obvykle běžet současně. Zkrátka, nikdo by si neměl předzapisovat „Biologii parazitických členovců“ společně s „Algologickým seminářem“. Většina studentů tyto zásady dodržuje, výjimky se bohužel vždy najdou. V tomto semestru například patřila mezi zakázané kombinace dvojice kurzů „Právní aspekty životního prostředí“ a „Imunologie“. Stačí několik málo obdobně zvědavých studentů a já jsem opět zahánán do kouta. Je zajímavé, že existují trvalé rozdíly mezi katedrami. Nejlépe se mi pracuje s parazitologi, nejhůře s ekology.

Z předchozích řádků vystupuje rozvrhář jako osoba veskrze nesympatická. Nic mu není vhod, brání v rozletu jak vyučujícím tak i vyučovaným. Nicméně se mi dosud vždy podařilo sestavit rozvrh jakž takž vyhovující více než dvěma stům do značné míry individuálních studijních plánů. Samotného by mne zajímalo, zda existují a kde se nacházejí meze mých schopností. Uvidíme v příštích letech, v dalších ročních soutěžích o prudiče semestru. Září je našťásti daleko.

Rozhovor s Josefem Vlasákem

Sedím spokojeně uwelebená doma v křesle, sluchátka na uších a voňavý čaj vedle sebe. Ne, neposlouchám oblíbenou muziku, ale záznam rozhovoru na pásece diktafonu. Stránka hustě popsaného papíru, na kterou dělám poslední poznámky, má číslo třináct a je pátek... Z pásky poslouchám tichý hlas RNDr. Josefa Vlasáka.

Musím říci, že jste mne vybičoval svým turzením o podobnosti všech rozhovorů k tvorbě trochu odlišných otázek, než jaké pokládám tradičně.

Co kdybychom začali tak, že první otázku celého rozhovoru položíte vy?

Přečetl jsem si dva rozhovory a všiml si, že je děláte pečlivě, že se snažíte, aby otázky nebyly stále stejné. Také jsem si uvědomil, že to asi chce hroznou přípravu. Tak mne zajímá, co děláte na téhle škole...

Hledám, jak spojit několik různorodých aktivit v jednu. Mým problémem je spousta zájmů – mohla bych dělat spoustu věcí, ale asi žádnou natolik, abych v ní samotné vynikla... Babička tomu říká: „umět od každého trochu, ale nic pořádně“ ☺.

Tak teď je zase řada na mně. Je pro vás věda zaměstnáním nebo povoláním?

Podobné formulace otázek moc nemám rád. Strašně nerad se totiž přiřazuji k obrovskému davu lidí, kteří tvrdí, že je pro ně jejich zaměstnání zároveň povoláním, a přitom si hledají různé vedlejší úvazky. U mě je to ale, myslím, jednoznačné. Má práce je mé povolání, což vyplývá třeba i z množství času, které zde strávím.

K tomu ještě dodám, že jsem stále přesvědčen, že jsem si biologii zvolil dobře – a stalo se tak již v dětských letech. Otec mým výběrem nebyl příliš nadšen, ale v rodině panovala zásada, že ačkoli byl hlavou rodiny on (a to tak důsledně, že se to dnes snad již nevidí), výchova dětí zůstávala na

matce. Tuto zásadu jsem pak i já přenesl do své rodiny – takové věci se asi dědí.

Mohl byste si sám sobě být nadřízeným?

Ne či jen velmi nerad. Každý člověk dělá věci určitým, jemu vrozeným způsobem – ten můj asi zdaleka není optimální pro působení ve vedoucí pozici. Jakmile mám totiž vyřešit nějakou věc, tak mám tendenci se do ní zahrnout na úkor okolního světa, objevují nové a nové související problémy a obtížně se vracím k původnímu záměru – rychle danou věc vyřídím.

Když jsem změnil zaměstnání a přišel do nového prostředí, tak jsem si říkal (vědom si svých předchozích chyb), že začnu úplně jinak. To mi vždy vydrželo několik málo týdnů, než jsem se vrátil zpět „do starých kolejí“.

Které chyby jiných lidí nejsnáze přehlédnete?

Myslím si o sobě, že jsem dosti tolerantní a naprostou většinu chyb odpouštím. Tak třeba při zkoušení nemám rád, když stu-

dentů toho umí málo, ale snaží se na mě vymýšlet různé finty (třeba odpovídají na úplně něco jiného). To mě dovede dopálit. Přesto se snažím nakonec studenta hodnotit dle toho, co skutečně znal, a nenechat se ovlivnit. Tyto případy ale nejsou zas až tak časté.

Když nechám být zkoušení, tak se samozřejmě stýkám i s lidmi, kteří mi nepříliš vyhovují, ale nijak podstatně mi to nevadí.

K tomuto tématu mám jednu historku. Můj otec byl soudcem na Hluboké. V době války se tam, jako všude jinde, děly nepěkné věci při nichž šlo i o život – hlavně se psaly udavačské dopisy. Tyto zásilky se dostávaly na četnickou stanici a četníci, místo aby je předali dál gestapu (jak se to normálně dělalo), je odnášeli mému otci. On pak dělal, jako že udání vyšetřuje, ale dopisy jen zadržoval a po válce je všechny spálil. Většinu z těch udavačů poznal podle stylu, ač to byly dopisy anonymní, a vyprávěl mi, kdo proti komu co psal.

Co jsem na tom všem jako malý kluk nechtěl, bylo to, že se s těmi lidmi na ulici normálně bez přetvářky bavil, byl s nimi upřímný kamarád! Později jsem pochopil, že to byla jeho profesionální „supertolerance“. Jako soudce byl totiž přesvědčen, že lidé jsou v zásadě darebáci, ale že to je jejich přirozenost, nad kterou se není třeba nějak zvlášť pohoršovat. Kdyby takový soudce na malém městě hodnotil lidi dle všeho, co o nich věděl, tak by se nemohl kamarádit vůbec s nikým.

Mně se několikrát v životě stalo, že jsem si člověka nějak ohodnotil, ale v odhadu jsem se spletl. Proto se raději nesnažím promítat svůj dojem do nějakých závažných rozhodnutí (naštěstí v této pozici ani nemusím). Možná je toto také část dědictví po otci.

I přes racionálnost vědeckého povolání, věříte pověrám?

Ne. Nejenom že na ně nevěřím, ale jsem jejich zásadní odpůrce. A zcela vážně si myslím, že by se jejich šíření nemělo tolerovat a vlastně propagovat do takové míry, jak se to dnes děje. Velkou roli v tom hrají média,

pro která jsou různé báchorky zdrojem laicných zajímavostí. Typickým příkladem jsou různá alternativní léčitelství.

Historický úspěch Evropy a evropského myšlení spočívá v tom, že to byla jediná oblast na světě, kde se už od středověku věci pojednávaly v podstatě racionálním způsobem. Alternativní medicína a jiné módní jednotlivosti jistě nenadělají moc škody, ale s nimi nasáváme nám cizí způsob posuzování věcí kolem sebe, navíc způsob, který se zjevně moc neosvědčil. Z toho může být jednou problém.

Můj odpor k „iracionálnímu“ má asi opět rodové kořeny. My jsme odedávna ateistická rodina. Otec se odmítl oženit v kostele (to vyvolalo velký konflikt s rodiči mé matky), dědeček církev nenáviděl a prababička byla nevěřící, což bylo v 19. století dost neobvyklé. Já sám jsem sice byl pokřtěn a v 50. letech jsem jako jeden z mála z města chodil na přání matky na náboženství, ale neoblíbil jsem si ho.

Jak při zkouškách ověřujete, že to studentovi „myslí“? Nebo stačí fotografická paměť?

Myslím si, že zkouším velmi pečlivě. Taky mne to stojí spoustu času.

Jednak dávám ty známé testy, z nichž dost dobře poznám, kdo je co zač, i když student neodpoví správně. V odpovědích se vždy snažím najít nějaký smysl, způsob uvažování (i když je někdy velmi obtížné třeba jen rozluštit písmo). Takže známka z testů není až tak rozhodující, slouží mi jako zdroj informací o studentovi. Během přednášek se totiž o studentech samotných nic nedovím, což mi potom vadí při ústní zkoušce.

U zkoušení se pak snažím přizpůsobit stylu studenta. Mívám třeba žáky, z nichž vypadne jedno slovo za dvě minuty, ale přitom má smysl. Tak trpělivě čekám (někdy při tom i rostu...) a nechám ho, až mi odpoví. Samozřejmě ale na mne lépe působí, když student ze sebe vědomostí rychle vysype. Tak jsem to dělal i já na vysoké škole – a je to dobrý způsob na zakrytí ur-

čítých faktických nedostatků. Ale to se u mých zkoušených stává jen zřídka. Nemyslím si ale, že by studenti chodili na zkoušku nepřipravení – spíš je pro ně obtížné se vyjadřovat, což je nedostatek, který si s sebou na vysokou školu přináší už ze školy střední.

Byla nějaká zkouška, které jste se jako student opravdu obával?

Ne nebyla. Já jsem byl dobrý student. Jednou jsem měl problémy se zkouškou z politické ekonomie...to bylo jediné vyhození za celou vysokou školu.

Čeho jsem se ale bál, byla praktika z fyziky. Jednou z podmínek bylo mít čistě vedené protokoly. Veškeré poznámky jsme museli psát na orazítkované papíry, které se odevzdávaly. Často se stávalo, že byl vůbec problém pochopit za ty tři hodiny praktik, jak který přístroj funguje. Proto jsme pro vypracování protokolů používali tzv. „Maxwellův obrácený postup“ – ze starších protokolů jsme věděli, co má vyjit, a před samotným praktikem jsme zpětně spočítali hodnoty, které bychom během praktika měli naměřit...

Umíte si hrát?

Má žena říká, že si pořád jenom hraji. I když v poslední době jsem své hraní (oproti dobám minulým) omezil jen do několika málo oblastí. A asi je to tak správně – časem člověk pochopí, že by v žádné z oblastí při jejich rozsáhlosti a počtu ne-

mohl odvádět ucelenou práci, která by ho uspokojila. Zájmy, které u mne přetrvaly, jsou houby, výlety do přírody a zahrada.

Když jste jmenoval „houby“, tak se vás na ně hned zeptám. Ještě stále udržujete tradici týdenního lovu chorošů, jako před 5 lety?

Tradici udržuji stále. Původně jsem ale začal s běžnými houbami. V Praze jsem dělal v laboratoři, kde jsem měl možnost si sbírané houby lyofilizovat a uchovávat. Když jsem v roce 1978 přešel sem, tak už to možné nebylo. Tak jsem se dal na choroše, protože jsou odolnější. Choroše vůbec mají znaky věci, které jsou s oblibou sbírány – jsou hezké, velké a není jich příliš mnoho – asi tak 250 druhů. Čas od času sice v jejich sbírání ochabnu, ale nyní se do toho opět dostávám díky synovi, který je teď v Americe a vozí mi odtamtud nové přírůstky do sbírky (v Americe je asi 2,5 krát více chorošů než u nás...).

Uchovávám je v dóma, zatavené v igelitových pytlících a uložené v krabicích – dvě místnosti a dvě půdičky jsou určeny pro mne a mé choroše.

Proč zrovna houby? Co vám to dává?

Je to jako každá jiná sběratelská vášeň. Navíc je to zajímavé i v tom, že houby vypadají velmi mnoho o prostředí, v němž se nacházejí. Takto přijdu do lesa a hned zkraje mohu poznat podle několika málo hub, jakou má ten les kvalitu, jak dlouhou má historii přirozeného vývoje. Z toho mám radost.

Nepopírám, že je to zároveň způsob, jak se na chvíli odloučit od rodiny a být sám se sebou.

Pamatujete si nějakou básničku (či alespoň úryvek) z dětství?

Těch si pamatuji spoustu, ale že bych teď měl něco odříkat, to se mi nechce... Dříve jsem ale často veřejně přednášel. Kdysi to byla oblíbená zábava na základních školách. Ač mi přednášení šlo, tak mne to vždy stálo strašně psychické úsilí – vystupovat na veřejnosti.

V mém dětství ale básničky hrály velkou roli, a literatura vůbec. Má matka, žena v domácnosti, byla amatérská spisovatelka. Přispívala do různých novin a jejich redaktorky bývaly u nás doma každou chvíli. To jsem jako malý kluk ze srdce nesnášel – když po mně ty „baby“ pokukovaly, protože jsem často vystupoval v matčiny povídkách. Ale o čem jiném měla psát...?

Strašili vás rodiče něčím, když jste hrál zlobivého chlapečka?

Ne. Mí rodiče byli extrémně rozumní a úžasně zodpovědní. Příkladem toho je třeba fakt, že ačkoli měli k tehdejšímu socialistickému období vážné výhrady, tak se snažili, abych ho měl rád, protože věděli, že v něm pravděpodobně prožiji celý svůj život.

Na jeden zážitek, který mne jako malého kluka trochu vyvedl z jistoty, si přece jen vzpomínám. Bydleli jsme na okraji Hluboké. Za barákem byl malý lom, kam se vozily odpadky, a tam jsem prožil velkou část svého dětství. Z našich oken tam bylo trochu vidět jen v zimních měsících, kdy na stromech nebylo listí. To jsem si tehdy neuvědomil – bylo to pro nás kluky navýsost soukromé místo. Jednoho dne jsem v lomečku našel mrtvou krysou, která se v ten den stala mou hračkou (roztočil jsem ji za ocas a hodil... a pak znova a znova). Máma to zřejmě viděla z okna, ale nic mi ten den neřekla a čekala asi dva týdny do doby, kdy k nám přišel Mikuláš. Už odmala jsem na něj vůbec nevěřil, takže jsem si z něj

také pochopitelně nic nedělal. Ale když mne tehdy pokáral, že jsem v lomu točil mrtvou krysou... to ve mne tenkrát tak zatrnulo...!

Vyzkoušel jste si někdy nějakou „hazardní hru“? Jak velkou máte tendenci k riskování?

Myslím, že k tomu riskování jistě sklony mám. Rozhodně to tvrdí má žena, která je ve všem hrozně opatrná a při jízdě v autě mi vyčítá, že zbytečně riskuji. U mě jde spíš o snahu vyzkoušet si své meze – třeba jak rychle tu zatáčku dokážu projet...

Pokud jde o hry, tak si občas vsadím sportku. Kdysi jsem vášnivě rád hrál karty. V prvním karetním období to byly takové ty dětské hry (Černý Petr, Vole, Lehni...). Období následující, na vysoké škole, bylo v duchu desetníkoveho mariáše. Nad ním jsem s kamarády denně trávil hodiny a hodiny času. Hrávali jsme až do rána (řikalo se tomu „do ptáčků“). Velice mne to bavilo až do doby, kdy jsem, myslím, odhalil to, v čem spočívá skutečná profesionalita – v plánovaném snímání a sledování rozdělení karet v paklu pro další hru. Takhle hrají ti, kteří chtějí vždy vyhrát, ale stojí je to velkou námahou a soustředěním. Já chtěl hrát jen tak pro zábavu, a proto mé nadšení pro mariáš trochu ochladlo.

Malý exkurz do vědy. Co říkáte na experimenty s klonováním? Kdybyste mohl být třeba u klonování člověka, využil byste této příležitosti?

Ne, do toho bych nešel. Je sice divné, že to říká zrovna já, který transgenózy rostlin provádí zcela běžně, ale mám své hranice, za které nejdu. Navíc se mi klonování lidí zdá být zbytečné. Když se lidé zvládají tak dobře množit sami, tak proč je klonovat? U rostlin pěstovaných k jednomu účelu mi to přijde přirozenější.

Kdybyste mohl přenést do reality tolik diskutovanou otázku nanotechnologie. Co byste si z molekul vyrobil?

Nad tím jsem nikdy nepřemýšlel. Nevím, jestli se to vaší otázky přesně týká, ale protože často mikroskopuji, tak by se mi třeba

líbila možnost se na objekt podívat tak, jak je ve skutečnosti, a nejen na nějaký seschlý preparát.

Je zde ale ještě jedna záludná otázka – jestli není nakonec lepší, že ne vše můžeme vidět na vlastní oči. Jestli právě syntéza představitosti, myšlenky a pokusu není tím hlavním hnacím motorem našeho poznání...

Jakého stěžejního vědeckého objevu byste se chtěl dožít?

O co se již dlouho zajímám, je ten zapeklitý vznik vesmíru. K tomuto tématu se objevila taková spousta hypotéz, že by se mi opravdu ulevilo, kdyby někdo přišel a konečně řekl, jak to tedy bylo.

Když přejdu do svého oboru, tam mne v souvislosti s vaší otázkou zajímá struktura sekvencí eukaryotní DNA. Zde se projevuje obrovská variabilita, až se zdá, že je všechno možné. A to si já nemyslím. Proto bych byl rád, kdyby se na základě současných znalostí sekvencí nukleových kyselin

Malý skeptik

V bříše těhotné ženy se ocitla dvě embrya. Jedno z nich bylo malý věřící a druhé malý skeptik.

Embryo malý skeptik se táže: „Věříte vlastně v život po porodu?“

Embryo malý věřící: „Ano, samozřejmě, je přece zcela zjevné, že život po porodu existuje. Náš život je tady jen proto, abychom rostla a abychom se připravila na život po porodu, abychom byla dost silná na to, co nás čeká.“

Skeptik: „To je blbost, žádný život po porodu přece neexistuje. Jak by měl vůbec takový život vlastně vypadat?“

Věřící: „Ani já to nevím přesně, ale určitě tam bude více světla, než je tady. A možná, že dokonce budeme běhat a jist ústy.“

Skeptik: „To je úplný nesmysl. Běhat, to přece nejde. A jist ústy, to je úplně směšná představa. Máme přece pupeční šňůru, která nás živí. A mimo to je nemožné, aby existoval život po porodu, protože pupeční šňůra je příliš krátká už teď.“

našla nějaká matematická či jiná zákonitost, kterou by se počet těchto možností dal omezit. Toto matematické zhodnocení sekvenčních motivů s významným výsledkem by tedy byl v mém oboru objev, kterého bych se rád dožil.

Od jedné tradice přece jen neupustím – vzkaz pro nás, „studia chtívou“ mládež...?

Já věděl, že tato otázka přijde. A přitom tak nerad dávám „univerzální vzkazy“! Je zde ale taková věc, nad kterou se při zkoušení občas zamýšlím, když vidím, jak studenti reagují a odpovídají na mé otázky. Chtěl bych jim vzkázat, aby si uvědomili, že porozumět nějaké problematice a naučit se jí jsou dvě rozdílné věci. Subjektivní pocit, že věcem rozumím, je často založený na nedostatečné orientaci v problému a jeho souvislostech. Učením se pochopení dané věci zlepšuje a uvádí do praxe.

Za hezké povídání děkuje

Věra Cihlářová

Věřící: „Určitě je to možné. Jen bude všechno kolem trochu jinak, než jak jsme tady zvyklí.“

Skeptik: „Vždyť se ještě nikdy odtamtud po porodu nevrátil. Porodem prostě život končí. A vůbec život je jedno veliké trápení v temnu.“

Věřící: „Připouštím, že přesně nevím, jak bude život po porodu vypadat, ale v každém případě uvidíme maminku a ona se o nás postará.“

Skeptik: „Máma? Vy věříte na mámu? A kde má jako být?“

Věřící: „Vždyť je tu všude kolem nás, jsme a žijeme v ní a jejím prostřednictvím. Bez ní vůbec nemůžeme existovat.“

Skeptik: „To je pěkná hloupost. Z nějaké mámy jsem neviděl ještě ani kousiček, takže je jasné, že nemůže existovat.“

Věřící: „Někdy, když jsme zticha, můžete zaslechnout jak zpívá, nebo cítit, jak hladí náš svět. Pevně věřím tomu, že náš skutečný život začne až potom.“

Přeloženo a upraveno z časopisu „YOU“
3/2002, str 30

foto: Petr Znachor

X. reprezentační ples JU
14. února 2003

foto: Dana Vasková a Michal Pařík Paroulek

Koncert sboru FBi
Akademická čtvrt hodinka
5. prosince 2002

Zprávičky z Baklažánové fakulty

Pan Slídlil se synem pracoval v posledních dnech tvrdě. Někdy jim šlo i o život. Posuďte na následujících zaručených ověřených informacích, kolik někdy až hrůzostrašných věcí se událo (aby toho nebylo na vás nejednou příliš, pokračování naleznete na str. 19).

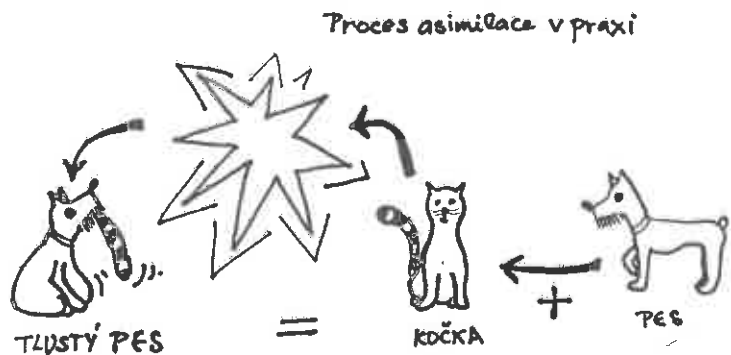
Erární kočička, která se „protulila“ až do pracovny děkana BF, byla špehem Zemákové fakulty (dále jen ZF).

Pokud jste si povšimli náhlého zmizení postarší, skoro zdomácnělé kočičky, která se uvelebila v krabici mezi Zemákovou a Baklažánovou fakultou, pak vám nyní můžeme poskytnout rozuzlení. Před třemi týdny se pan Slídlil, převlečen za popelník, vloudil na zasedání kolegia děkana ZF. Utržil sice četné popáleniny od kuřivachtivých schůzujících, ale dozvěděl se, že vedení fakulty plánuje průnik do vedení ostatních fakult Jasnozřivé univerzity (JU) s cílem převzít JU do své moci. Na Tuřinovou fakultu (TF) byl s tímto posláním vyslán rozvojový proděkan v převleku převora Arnosta, na fakultu Patizónovou (PF) zamířil zootechnik Šupina v podobě fešné tajemnice Slavíkové, do Zvadlosalátové fakulty (ZSF) pronikl agent Jan Amos Struhadlo a vloudil se do přízně paní proděkanky pro

pedagogickou činnost... Po dlouhé poradě o tom, koho vyvolí pro informatorské aktivity na BF, byla nakonec vybrána pro svou dovednost v přestrojení Dobromila Zubatá, dlouholetá členka nejužšího vedení ZF. Své kvality potvrdila, když se z radosti nad svým posláním přeměnila ve výše zmiňovanou kočku domácí, což (jak zjistili později) výrazně usnadnilo průnik na děkanát BF...

Nevíme, jak ostatní vyslanci ZF uspěli ve svém úkolu na jiných fakultách, ale posláni paní Zubatě skončilo naprostým fiaskem. Zpočátku se vše vyvíjelo slibně – pan děkan je znám svou oblibou ke kočkám (vizte slečnu sekretářku) a zbylé osazenstvo děkanátu se snažilo záliby svého velitele ještě překonat. Paní Dobromila si žila jako v kočím ráji – ráno snídání z rukou paní pokladní, v poledne zákusek rozvojového proděkana a k večeri hlavní chod šervírovaný samotným panem děkanem. Ovládala takto s přehledem celý děkanát až do doby, kdy se setkala s Andiaškem...

Závěrem bychom chtěli poděkovat psu pana profesora Blažky za odhalení špióna a za jeho rázný likvidační zákrok.

...se po zkušebním semestru přesunulo zcela a úplně na Internet. Mnozí z vás to jistě zaregistrovali a tēm z vás, kteří o tom ještě nevíte, to dáváme na vědomí zde.

System, který naprogramoval Honza Šťastný, by měl umožňovat tři úplně zásadní věci. Za A) k hodnocení kurzů pustí jenom osobu k tomuto úkonu oprávněnou, tj. studenta, který byl v daném semestru skutečným živoucím studentem (provázanost se STAGem); za B) příslušně oprávněně osobě nabídne seznam kurzů, kterými v daném semestru prošla (včetně oddělení typů otázek podle toho, šlo-li o přednášku, cvičení, či něco úplně jiného – pozor, opět má vstupní informace na svědomí STAG; a konečně za C) systém bude sám vyhodnocovat výsledky a dělat z nich pěkné grafiky. Měl by tedy splňovat vše, co si můžete přát, včetně možnosti okukovat, jak to dělají na okolních fakultách.

Tolik tedy k představení nového systému. Pro obrázky čtivě otiskujeme několik pracovních oken a doufáme, že vás navnadí a k hodnocení kurzů přitáhnou.

Ke kurzům zimního semestru 2002/2003 se můžete vyjadřovat přinejmenším do konce března. Vstup naleznete na www.bf.jcu.cz v záložce „další aktuality“.

Tak se ukažte a trumfňte množstvím našich hodnocených kurzů pajdu ☺.

-ReDa-

Studentské hodnocení přednášek...

Rozhovor s paní Alenou Kamišovou

rodiště: Lužnice.

rodina: Manžel je vedoucí MTZ u jedné firmy (materiálně-technické zabezpečení), dcera je lékařka, syn dělá prodejce.

domácí zvířena: Měli jsme krátkosrstého jezevčíka, když onemocněl a umřel, tak to celá rodina obřečela. Od té doby žádného psa nechceme.

oblíbená vůně: Růže, nejlépe čajová.

největší sportovní výkon: Já jsem nikdy nebyla žádný velký sportovec. Můj téměř každodenní sportovní výkon je běh na autobus do práce. Mám to od nádraží tak deset minut.

čím jste zlobila rodiče: Čtením knížek s baterkou pod peřinou.

Na tento rozhovor jsem vás, tak říkajíc, „ulovila“. Co vás nakonec přece jen přimělo souhlasit a jít s kůží na trh?

Když už jsem jednou rozhovor v předchozím studentském časopise absolvovala (pozn. red. Šklíba, únor 1997), tak jsem byla přesvědčena, že už to mám za sebou a nebudu muset znova. Když jste mne oslovila vy, tak se mi do dalšího rozhovoru nechtělo, ale když už mi bylo jasné, že tomu stejně neuteču, tak jsem po několika odkladech souhlasila...

Co je, myslíte, nejtěžší na poskytování interview?

Nemyslím, že je to přímo obtížné. Já o sobě jen nerada mluvím. Jsem spíše introvert.

Čím se na fakultě zabýváte?

Jsem tajemnicí Biologické fakulty, to znamená, že mám na starosti a zodpovídám za veškerou fakultní ekonomiku.

Co z toho je vám nejbližší nebo co byste klidně přesunula na někoho jiného?

Abych vám pravdu řekla, tak jsem se původně vůbec ekonomikou zabývat nechtěla. Bavila mne matematika a chemie. Když jsem ukončila základní školu, chtěla jsem jít do Kroměříže na potravinářskou školu, kde byla matematika i chemie hojně zastoupena. Řízením osudu a přání mých rodičů jsem se ocitla na ekonomce tady v Budějovicích...

Jak jste se dostala k BF?

Fakulta je mé páté zaměstnání – jsem takový ten „fluktuant“. I když jsem na BF již vydržela poměrně dlouho. Byla jsem zde už při jejím zakládání; stále se muselo něco tvořit, shánět, zjišťovat – zkrátka budovat administrativní chod fakulty.

Po maturitě jsem se ocitla v českobudějovickém Čechofrachtu, což je podnik pro námořní dopravu a mezinárodní zasilatelství. Tam jsem měla na starosti dovoz a vývoz

z/do Itálie. Práci zde ukončila mateřská dovolená.

Poté jsem chvíli dělala v Interhotelu, kde jsem měla na starosti valutovou pokladnu.

Pak jsem v Třeboni nastoupila do firmy Komunální služby, kde jsem dělala mzdovou účetní. Dneska bych už mzdovou účetní dělat nechtěla. Orientovat se v neustále se měnících předpisech je opravdu něco strašného, ale mne to bohužel neminulo ani nyní.

Dále mne cesta vedla k práci laborantky v algologické laboratoři Botanického ústavu v Třeboni (kromě administrativní práce jsem měla přístup i k různým řasám, měla jsem možnost sledovat, jak na agaru rostou, nebo nerostou, a to se mi líbilo). Potom jsem tamtéž zastávala funkci ekonomické referentky a nakonec i sekretářky.

A pak přišla fakulta...

Jak jste na BF začínala?

Přijímací pohovor jsem absolvovala na kraji silnice v Jeronýmově ulici, před hlavním vstupem na Pedagogickou fakultu. Celou komisi tvořil p. prof. Blažka, prioritivši se na svém kole. Ten tehdy také děkanoval. Náš první „miniděkanát“ měl sídlo na Sádkách v jedné jediné místnosti, která mohla mít tak 2x2 metry. Pracovat v ní mohl vždy jen jeden člověk, obklopen štosem papírů. Takže já jsem sloužila denní službu a pan profesor Blažka si bral „noční“.

Po nějaké době jsme se přestěhovali do prostor Parazitologického ústavu, kde jsme si v prvním patře vytvořili děkanát v laboratoři. Tam už byl znát pokrok – vešli jsme se do děkanátu oba dva zároveň. Dokonce se tam vešli i studenti (tenkrát jich nebylo mnoho a všechny jsem znala a oslovovala křestním jménem). Teprve předloni jsem se dozvěděla, že studenti tento provizorní děkanát nazývali „Kamišovna“.

Další růst fakulty si vyžádal další stěhování. Tentokrát do podlaží, kde se nyní nacházejí počítačovny P1 a P2, tzn. v patře nad společnou knihovnou BF a AV ČR.

No a poslední sídlo máme zde, v budově A.

Velíte (de facto) děkanátu (samozřejmě s výjimkou pana děkana): je těžké řídit ženský kolektiv, nebo se kolektiv řídí sám?

Ze zkušenosti z Čechofrachtu vím, že řídit ženský kolektiv je něco děsného. Tam jsem to ale zažila z té druhé strany, kdy jsem ženou byla řízena. Naše vedoucí byla opravdu velice přísná a my jsme na ni všechny nadržovaly. Teprve dnes si s odstupem času uvědomuji, že to ani jinak dělat nemohla, pokud si chtěla v práci udržet pořádek a jsem za tuto zkušenost vděčná...

Když se vám v práci něco nedaří nebo je toho hodně naráz, co vás nakonec pošoupne dál?

To je velmi jednoduchá odpověď – termíny. Svou práci tady musíme odvést, ať se děje co se děje, protože jinak bychom brzdili celou univerzitu. Z jednotlivých fakult totiž na rektorát univerzity přicházejí údaje, které musejí být do určité doby zpracovány a odeslány dál.

Jaké vlastnosti by podle vás měl mít dobrý vedoucí, který řídí tým lidí?

Určitě by měl být přísný, bez toho to nejde. Měl by umět vyslechnout své kolegyně či kolegy a v každém případě si udělat na daný problém svůj názor. Měl by umět odhadnout úmysly lidí v týmu, ať už ty dobré nebo nedobré...

V průběhu práce jste zároveň okusila znovu pocit být studentem. To určitě nebyla žádná legrace. Jaké to bylo skloubit práci na plný úvazek a studium?

V posledních pěti letech „jsem nežila“. Přišla jsem po práci domů, vrhla jsem se na skripta... Naštěstí již mám dospělé děti, které se dovedou o sebe postarat samy. Byly také noci, kdy jsem spala třeba tři, čtyři hodiny a pak jsem ráno šla do práce. Před téměř každou zkouškou jsem ponocovala dva dny v kuse (studenti, nedělejte to, je to špatně). O státnicích ani nemluví. Bylo to těžké a kdyby mne nepodpořil manžel a děti, tak bych to asi nezvládla.

Studovala jste proto, že jste to potřebovala pro vaši práci?

Ne, nikdo mne do toho ani slovem nenutil. Jednou jsem si usmyslela, že si zkusím „na stará kolena“ udělat přijímací zkoušky. Připravovala jsem se pouze na matematiku, všeobecné znalosti a angličtinu jsem moc nestudovala. A oni mne přijali, a tak jsem tam začala chodit. Udělala jsem bakaláře a řekla jsem si „už dost“. Ale pak mi otrnulo a já pokračovala dál a pětileté studium dokončila. Těsně po státnicích, kdy jsem usoudila, že už žádná skripta vidět nechci ani z letadla, mě ohromně pobavil pan děkan, když prohlásil „no a teď to doktorandské studium, nebo práva...“

Když po práci přijdete domů, jaký je pro vás ideální popracovní večer a jaká je realita?

Teď, když jsem ukončila svá studia, se ci-

tím fajn a mám spoustu nové energie. Postupně dodělávám to, na co jsem za posledních pět let neměla čas. Už se chystám, že si v klidu přečtu nějakou pěknou knížku (i když jsem se zatím k tomu ještě nedostal). Pak jsem si dala závazek, že se konečně pořádně pustím do angličtiny, ač se

ji učím už dobrých třicet let (ale jak to tak bývá, vždy začnu od začátku, pak určitou dobu nemám čas, pak začnu zase od začátku, a tak je to pořád dokola). Kdysi jsem uměla těsnopis, který jsem téměř zapoměla. Vždy se mi moc líbil, takže bych své dřívější znalosti ráda „oprášila“...

Takže opět škola, jak slyším.

Jak se to vezme – teď se učím už jen proto, že chci (ne proto, že musím, abych měla za sebou další zkoušku).

Když se během pracovního dne nečekaně vyskytne volný čas (zrušení půldenní práce, odložení schůzky), co s ním provedete?

© To se mi ani jednou nestalo. Případná mezera je ihned zaplněna něčím dalším. Málokdy se mi povede nepřetáhnout osmihodinovou pracovní dobu – ale když se něco udělat musí, tak to jinak nejde.

Jak nejčastěji trávíte dovolené?

Naučila jsem se poslední roky jezdit s rodinou k moři do Chorvatska. Tam si odpočinu. Ač je turistů mnoho, dají se najít zákoutí, kde to není tak strašné.

Na pláži moc dlouho nevydržím, nejraději jsem ve vodě. A když nás to přestane bavit, jdeme si prohlédnout místní zajímavosti, popř. pořádáme jednodenní výlety.

Pamatujete si na svou nejoblíbenější hračku?

Měla jsem oblíbenou panenku. Vzpomínám si, že

jednou z něčeho nic zmizela a já dokonce dostala od mamky vyhubováno, co jsem s ní udělala... Pak se najednou panenka za čas objevila, měla na sobě krásné šatičky a ušitou celou výbavu. A já se po čase dozvěděla, že si ji půjčila má teta, aby ušila oblečky, ale mamce to zapoměla říct.

Tak to byla moje panenka, kterou jsem si hýčkala.

Jaké výhody vidíte v tom být ženou (pracovní, společenské)?

To jste mě trochu zaskočila. Já naopak všude tvrdím, že až se znovu narodím, tak budu „mužskej“ – nemusí práť, vařit, uklízet, starat se o děti...

Troufnete si doma na nějakou tu „mužskou práci“?

To ano. Těchto věcí se vůbec nebojím. Máme chalupu, kde dvacet let stále něco upravujeme a předěláváme od podlah až po střechu. Takže jsem dokonce opravovala s manželem na střeše hřebenáče nebo měnila tašky – trochu jsem se bála, ale dobře to padlo.

Kterou z domácích prací byste si mohla odpustit a která vás i baví.

Nemusela bych vařit. Člověk je v kuchyni (hlavně o víkend) tři hodiny a výsledek je sněden za chvíli. A pak následuje hodinové mytí nádobí a úklid. To mi připadá jako ztráta času, i když vím, že mi stejně nic jiného nezbývá. Nechápu ty dámy, které dokáží proklábat o vaření třeba dvě hodiny. Já bych to vydržela tak max. 5 minut.

Bavilo mě šít – když byly děti malé, šila jsem jim kalhoty, bundičky, kabátky... do té doby, dokud to chtěly nosit. Když přišla puberta, tak najednou zjistily, že už to není ono.

Už uplynul jistý čas od novoročních předsevzetí pro možnost zhodnocení jejich plnění. Měla jste pro tento rok nějaké a pokud ano, plníte je?

Zásadně si žádná nedávám, protože dnes už vím, že bych je neplnila. Kdysi dávno

jsem to zkoušela, vždy mi to vydrželo tak den či dva.

Letem světem do oblasti kultury – divadlo, kino, literatura, hudba, výstavy... co z toho je vám nejbližší?

Teď znova začínám. Po dobu studia to opravdu nešlo, to jsem měla kulturní deficit, který teď budu dohánět. Bydlím blízko lázní Aurora v Třeboni a těším se, že tam budu chodit na koncerty. A výstavy – nejraději mám mykologické. Hrozně ráda sbírám takové ty „jedlé prašivky“. Ty jsou kolikrát chutnější, než hříbky.

Ani nyní se neodchýlím od tradice – máte nějaký vzkaz pro nás studenty?

Ze své zkušenosti vím, že když je člověk starší, tak mu to studium jde podstatně hůř, má třeba také víc závazků a povinností. Takže bych vám vzkázala, že děláte dobře, když jste se dali na studium už teď a vydržte!

Děkuji za milý rozhovor

Věra Cihlářová

Rozhovor s Hanou Havlovou o dodatečném ubytování na kolejích

V průběhu školního roku je možné oficiálně získat místo na kolejích nehlédě na výsledky fakulturních pořadníků. Zdálo se mi užitečné položit na toto téma několik otázek vedoucí ubytování na kolejích, paní Haně Havlové:

Od jakého data je možné získat místo na koleji bez ohledu na pořadník sestavený fakultou?

Studenti, kteří mají nárok na ubytování, musí nastoupit na koleje první tři dny na začátku zimního semestru. Když někdo z nich nenastoupí, nebo se neomluví, tak na jeho místo ubytují jiného uchazeče podle fakulturních pořadníků. Během těchto tří dnů tedy proběhne vlastní fyzický nástup studentů na koleje.

Potom následuje termín, od kterého přidělují volná místa nehlédě na fakulturní pořadníky a vzdálenost místa bydliště. Letos to bylo od 15. října. Osobně bych byla pro to, aby se to datum posunulo ještě o týden dopředu.

Jak se uvolňují místa na koleji v průběhu roku?

Na začátku semestru se koleje úplně zaplní a šance, že se uvolní nějaké místo, je malá. Studenti se začínají odhlašovat zhruba od konce listopadu a pak v prosinci a v lednu. V letním semestru už bývá volných míst dostatek, zejména na koleji K5, kterou ani nedokážu celou obsadit. To už můžu ihned ubytovat většinu lidí, kteří za mnou přijdou.

Co musí uchazeč o dodatečné ubytování udělat, aby měl šanci získat místo?

Na podzim je většinou situace taková, že je mnohem více zájemců, než volných míst. Důležité je, aby mi o sobě zájemce dal vědět. Nemusí mě ani navštívit osobně. Může mi zavolat, nebo poslat e-mail. Já si na něj poznamenám kontakt. Mám svůj vlastní pořadník zájemců sestavený podle toho, kdy se mi ozvali. Když se uvolní nějaké místo, tak dám vědět prvnímu uchazeči v pořadníku, když mi neodpoví nebo nemá zájem, tak dám vědět dalšímu.

Není nutné, aby mi sem studenti chodili každý týden a stále se mě ptali, jestli nemám

volné místo. Když mi na sebe dají kontakt, tak se jim ozvu. Nebudu ale shánět někoho, kdo se neozve mně. Nemám sice oficiální úřední hodiny, ale dopoledne mě tu skoro vždy můžete zastihnout.

Také jsem tlačena tím, že musím mít stále plnou kolej. Jakmile se uvolní místo, tak se ho snažím okamžitě obsadit.

Bývá více volných míst pro studenty nebo pro studentky? Hledíte na to, ze které je uchazeč fakulty a ročníku?

Na kolejích je velký nepoměr mezi pohlavími. Protože studentek bydlí na kolejích zhruba dvakrát víc než studentů, bývá složitější najít volná místa pro studenty. Mám například několik pokojů, ze kterých mi odešlo po jedné posluchačce a kdyby se mi ta děvčata sestehovala k sobě, tak bude pokoj volný i pro studenty.

To, ze které je uchazeč fakulty nebo ročníku, vůbec nehraje roli.

Pokud vím, tak zájem studentů BF o dodatečné ubytování na kolejích byl letos oproti jiným fakultám malý.

Jaká je situace na nové koleji K5 na Vltavě?

Plno studentů z vyšších ročníků vůbec neví, jak to na K5 vypadá. Někdy se stane, že za mnou přijde student s tím, že už skoro bydlí pod mostem a že potřebuje nutně ubytovat. Když mu nabídnou, že mám volné místo na K5, tak ohrnuje nos. Ať se podívá, jak se bydlí na kolejích v Praze. Osobně si myslím, že K5 je kvalitní kolej, v některých ohledech dokonce lepší než K4. To se týká hlavně dvouhůžkových pokojů s vlastním záchodem a koupelnou. Už mám zájemce, kteří chtějí bydlet na K5 i příští rok.

Pro školní rok 2002/2003 byli na K5 ubytováni většinou jen první ročníky.

Za rozhovor děkuje Petr Keil

Kontakt na Hanu Havlovou:
E-mail: havlova@jeu.cz
Telefon: 387774301

Ekofilmové promítání

Každé pondělí v 19 hodin v posluchárně B3 na BF

Výběr snímků z uplynulých ročníků Ekofilmu (mezinárodního filmového festivalu o životním prostředí, přírodním a kulturním dědictví): dokumenty o přírodě, o otázkách ŽP, o životě lidí v různých částech světa, studentské filmy. ...

Chystám například filmy o solných dolech, o beduínských kmelech v Súdánu, o stavbě přehrad a lidech, kteří tak ztratili domov, o znečištění v Grónsku, ABCD ekologie.

Program je otevřen i Vaším přáním a tipům – katalogy si lze vypůjčit v knihovně Rosy (Nádražní 55) nebo přímo po promítání.

Srdečně Vás zve Martina Filipová

Více informací: martina.filipova@bf.jeu.cz

Zprávičky z Baklažánové fakulty - II. díl

Toto jsou poslední útržky zpráv z kampusu Jasnokřivé univerzity, které nám stačil pan Slídl předat ještě před tím, než bylo odhaleno jeho tajné vysílací místo pod čtvrtou kachličkou zleva na dámské toaletě. Možná vám uvedené věci objasní události, kterých jste si již povšimli, ale nenašli jste pro ně uspokojivé vysvětlení.

• 13. prosince věnovala Zemáková fakulta naší fakultě Baklažánové rozhodnutím Náporu JU (náčelnická porada) 81 postelí na kolejích JU. Všichni se radovali, poněvač tímto sociálním gestem se zvýšil počet míst pro spanichtivé studenty BF ze 196 na 277 a zároveň představitelé ZF splnili jeden dobrý skutek, který jim chyběl k uzavření výroční zprávy za rok 2002. Před několika dny ale přišel na sekretariát BF objemný balík adresovaný Kolení komisi (Kokos), který po otevření adresátem skrýval pouze úhledně srovnané otýpky slámy o počtu 81 kusů. Připojen byl následující vzkaz: „Přistýlka“...

• Koncem ledna se na všech příjezdových cestách k BF objevily krystaly NaCl. Domněnka, že se jedná o akci aktivistů snažících se pomocí této chemikálie rozpustit veškerá pojízdná vozidla, se ukázala jako

zcestná. Doopravdy jde o tzv. „dráždicí akci“ s cílem naštvat management ZF. „Chtěli jsme jim jenom ukázat, že na to máme!“ potvrdila nám záhadnice fakulty. Inspiraci pro tento akt byla pohádka Sůl nad zlato.

• V poslední době se to na BF rojí čerstvě jmenovanými profesory. Když jsme se snažili vypátrat podstatu tohoto jevu, narazili jsme na úhledně složený papír A4 založený v děkanově Deničku.

„Recept na vypečeného profesora“ suroviny:

- 75 až 110 kg prorostlého masa (typ dle chuti) s mezinárodně uznávaným certifikátem
- dvě hrsti separátů (čím vyšší impakt faktor, tím lépe)
- jeden „doc“ titul
- pětiletá vysokoškolská pedagogická praxe
- špetka dobré vůle

Vše smíchejte dohromady, proklepněte, propasirujte přes sito s úzkými oky a nechte tři roky uležet v chladu a stínu. Potom tvarujte figurky dle vlastní představivosti.

Dobrou chuť!

FBI pod lupou, aneb Co vše tvoří fakultu

OBECEŇ OTÁZKY:

Jaký oficiální název nese vaše pracoviště:

Technický úsek služeb

Sídlo:

děkanát BF JU, oficiálně budova A

Náplň práce:

Kompletní zabezpečení chodu obou budov A i B Biologické fakulty (včetně zajištění a obsluhy provozu fakultních vozidel)

Počet zaměstnanců současný a ideální:

Dva na plný úvazek, jeden na 50 %. Ideálně tři na plný úvazek a mladší ☺.

Kdyby se jednalo jen o běžné údržbářské věci a práci v dílně na zařízeních určených pro laboratorní účely, stačili bychom na to i dva. Realita je bohužel jiná a souvisí s kvalitou práce objednávaných firem, na které musíme bohužel dohlížet a často řešit chyby, které svou nedodělanou prací provedou.

Délka pracovní doby:

Teoreticky 8 hodin. Reálně pan Boušek přichází v sedm ráno, já v osm a odcházíme mezi šestou, sedmou hodinou odpolední. Někdy i později.

Tento stav je z velké míry zapříčiněn zaplavením budovy B. Přes den se dělá na pozáplavových úpravách a po pracovní době přichází na řadu práce, která se kvůli tomu odsunula.

Míra psychické zátěže: 1 (nuda) – 10 (infarktový stav)

Řekl bych mezi 5–7. Záleží to třeba na tom, zda vás problémy nepřepadnou nečekaně ze

zálohy, nebo zda máte nějaký čas se na ně připravit. Příprava tady znamená snižování rizika infarktu. Nečekané nesmyslné požadavky prosazované hrubou silou posouvají číslo směrem k desítce.

Míra fyzické zátěže: 1 (relaxace) – 10 (vrcholový trénink)

V současné době rekonstrukce „Běčka“ (pneumatické kladivo, sbíječka, odvážení betonu...) je fyzická zátěž vyšší než jindy... Tak ráno 3, odpoledne 9 ☺.

Spokojenost s platovým ohodnocením: 1 (děláme charitu) – 10 (vyděláváme těžké práce)

Zlatá střední třída. Jsem osobně spokojen. Pokud chcete číslo, tak asi 6.

Potřeba vašeho pracoviště pro chod fakulty: 1 (jsme zcela postradatelní) – 10 (bez nás nebude fakulta)

V podmínkách, které zde vládnou, si myslím, že Technický úsek pomáhá fakultě v oblastech, o kterých jsem mluvil, udržet standardní stav. Takže snad číslo 7?

Každý objekt potřebuje čas od času zkontrolovat od střechy až po kanál. Když je to navíc objekt moderní se spoustou technologických celků (jako je tomu u budovy B), pak je každý nový problém o to náročnější na vyřešení. Protože nebyly tyto technologie dostatečně odzkoušeny při předání a kolaudaci stavby (ke které jsme mimochodem nebyli raději s panem prof. Blažkou ani přizváni), závady odhalujeme až při provozu. Někdy si s panem Bouškem a panem Smržem připravíme jako inspektoři OSN.

Soudržnost kolektivu: 1 (každý máme svůj písčec) – 10 (přátelství a podpora až za hrob)

Troufnul bych si říct, že se pohybujeme někde mezi 8 a 9. Kdyby tomu tak nebylo, těžko bychom se pracovním scházeli třeba i o víkendech.

Brzda/y v pracovní činnosti vašeho pracoviště:

Je toho více:

Z vnějších záležitostí je to, jak už jsem říkal, nezáměr firem o svou odvedenou práci, který vzniká ihned po zaplacení faktury.

Firmy (ne všechny, jsou i výjimky) běžně odvádějí práci, jejímž výsledkem je polotovár. Často kolem slychávám názor, že „Medla a spol. mají nějaké představy o kvalitě práce, které jsou příliš vysoké na to, aby je dané firmy zvládly naplnit“. Tak to ale není! My chceme „jen“ to, aby věci, které jsou odvedeny, byly funkční a nepřinášely s sebou další potíže.

Z vnitřních záležitostí fakulty jsou to finance a domluva mezi zaměstnanci. Spousta věcí by se dala vyřešit včasným a reálným plánováním rozdělení peněz na fakultní aktivity. K tvorbě rozpočtu by kupříkladu stačilo přizvat dotčené strany, a ne udělat vše „od stolu“ a teprve po mnoha urgencích oznámit dotyčnému konečný výsledek. Těžko se pak odhadují finanční dimenze, ve kterých se daný rok můžete pohybovat...

Mám někdy pocit, že je Technický úsek brán na fakultě negativně hlavně proto, že nutí lidi kolem respektovat nějaká daná pravidla (třeba související s bezpečností a ochraně zdraví svého i jiných osob).

Největší pracovní úspěch z vašeho pohledu:

Osamostatnění Technického úseku – tedy to, že máme dostatečné pravomoce a prostor pro rozhodování o věcech, za které poté neseme i zodpovědnost.

KONKRÉTNÍ OTÁZKY „NA MÍRU ŠITÉ“:

Kdyby někdo veřejně vystoupil a řekl, že vás fakulta nepotřebuje, jak byste mu odpověděl? Jak byste užitečnost vašeho pracoviště zdůvodnil?

Bral bych jeho názor. Zároveň bych mu zkusobně (řekněme na půl roku) světil zabezpečení provozu všech věcí, které děláme my. Po této lhůtě bych porovnal náklady fakulty

na provoz (období „před“ a „po“). Pokud by se mu to vše podařilo dělat hospodárněji, rád mu přenechám své místo. Bohužel mám spíše pocit, že současný vývoj společnosti takové „technické úseky“ bude potřebovat možná více, než kdy předtím.

Hodně času vaší pracovní doby asi pohlcuje nová budova B. Kdy se můžeme těšit na úplné zprovoznění poslucháren, které byly vytopené během záplav (B1, B2 a B3)? Vázne to na financích, nebo je „pes zakopán někde jinde“?

Momentálně jsou to důvody finanční. Když už bylo vše vysušeno a připraveno k opravám, vyšlo najevo, že na tyto opravy nejsou peníze.

Škodu hradí přece z větší míry pojišťovna, ne?

To je trochu složitější. Před záplavami došlo ještě k jiné havárii v budově B (prasknutí podokenních jednotek na vzduchotechniku v přízemí). Likvidaci škod zde také měla hradit pojišťovna, ale té se ztratila veškerá dokumentace, takže peníze nakonec nepřišly. Na opravy byly použity finanční prostředky určené k likvidaci škod po záplavách. Peníze z druhé pojistné události se tímto částečně vyčerpaly na tu první. Takto se stalo, že peníze nejsou. Kdyby byly, tak dle plánu měly být všechny učebny zprovozněny už v lednu letošního roku. Zatím to však vypadá až na dobu letních prázdnin a hrazení z rozpočtu fakulty.

Co prevence proti dalším záplavám?

Kanalizační síť na Branišovské není schopná pojmout přívalový déšť. Fakultě nezbylo nic jiného než udělat zachytnou stoku za skleníkem u „běčka“, opatřit guly (vstupy do kanálů v budově) zpětnými klapkami (i když se naplní kanalizace, nepoteče to zpět do budovy) a umístit všechna choulotivá zařízení nad záplavovou zónu. Víc se asi za stávajících podmínek udělat nedá.

Děkují za představení vaší práce a pracoviště.

Věra Cihlářová

Výroky převeliké, jež zaslouží být zachovány

Beneš: „Tohle je náhradní žárovka, když ji mám, tak mi ta v promítačce nepraskne!“
 „Ta sítkovnice je totiž, odborně řečeno, taková polochciplea buňka!“
 „Tohle je to nejintimnější místo kořene. Tady jsou buňky schované na prúser!“

Kavková: „Dřevomorka žrala Britům lodí. No a ono když lodí na moři upadlo dno, tak to bylo blbý.“

Kos: „Přítomný čas prostý vyjadřuje také fyzikální fakta, například: Slunce obíhá kolem Země... (krátká odmítka)... no jo, ale ono neobíhá!“
 „No když se tak blbě ptám, je to možné!“
 „Vy se dnes slézáte jak švábi na pivo!“

Klementová: „Orbitály, to je skvělý, tady vidíte, co všechno se dá spočítat.
 Až budete mít matematiku, tak to můžete počítat taky.“
 „Kdo bude nejvic hloučet, toho vyberu, aby četl imatrikulační slib. Vy tam vzadu, vás vyženu, vy už ho číst nemůžete!“

Botanika - Dr. Hrouda (Názornost ve vyučování aneb Kouzlo alegorie a obraznosti)

„Ptolaceae (hruštíčkovité) - jejich areál je velmi disjunktní... dá se říct, že mapa jejich rozšíření vypadá jako mušince na skle.“

Linaceae - „Někdy to bylo řazeno k Oxallidaceae nebo Myramidaceae, ale byl to sřatek z rozumu...“
 „Cucurbitaceae mají květy dle čísla 5. Tyčinek je taky pět; srůstají po dvou a na Malíčka už se nedostává.“

Oenotheraceae - čtyřčetné květy K4 C4 A4 G(4): „Někdy půlka odpadne pod evoluční stůl a zůstanou jen dvoučetné květy.“ po chvíli výkladu: „Circea, čarovník, to je zrovna jeden takový evolučně-podstolový druh.“

„Gleditschia triacanthos je strom vytvářející obrovské trny. Viděl jsem propíchnou nohu. Vzhledem k tomu, že to bylo u vlastního syna...“

„Viburnum opulus je vlhkomilná (proč, kašino, v struze stojíš, že jo...“)

Úvod do biologie - Doc. Zrzavý

„U selekcionismu: „Když uřiznete kočce hlavu, zůstává kočkou, ale přestává fungovat. Výsledkem je mrtvá kočka.“

„Dirkonošci - tím, že chcípaj, stavějí skály kolem nás.“

„Existuje asi 60 teorií vymření dinosaurů, přitom 50 autorů by mělo být rovnou odvezeno houkajícím autičkem.“

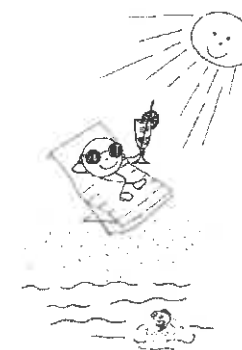

Gen proti ozáření

Mezi mnohé fyzikální faktory, před kterými se musí mít organizmy na pozoru, patří i ionizující záření (alfa, beta, gama, rentgenové záření, neutrony). Toto záření má dostatečnou energii na to, aby štěpilo vazby v molekulách a vytvářelo tak například dvojitá vlákna v DNA. Pozemské přírodní zdroje ionizujícího záření jsou našťastí vcelku „snesitelné“ a před intenzivním zářením z kosmu nás chrání zemská atmosféra a magnetické pole.

Některé organizmy však zjevně na tuto ochranu nespolehají a jsou schopny přežít i dávky záření několikanásobně převyšující hodnoty, s nimiž se lze na Zemi běžně setkat. Největším extrémistou v tomto směru je bakterie *Deinococcus radiodurans*, řazená spolu s šesti dalšími, podobně odolnými organizmy, do čeledi *Deinococcaceae*. Tato Gramm-pozitivní bakterie je neuvěřitelně odolná nejenom vůči silným dávkám ionizujícího a UV záření, ale také vůči různým genotoxickým chemikáliím, oxidativnímu poškození, nebo vysušení. Zatímco člověk umírá po ozáření dávkou 500–1000 radů (5–10 Joulu absorbovaného záření na kilogram tkáně), *D. radiodurans* je schopen (ve

vegetativním stádiu, netvoří spory!) přežít ozáření i 3 000 000 radů. Podíváme-li se na buňky ozářené kolonií po 8–10ti hodinách, nenajdeme již žádné stopy po poškození ani známky nějaké případné mutagenese.

Vědcům ze státní univerzity v Lousianě se podařilo identifikovat gen, který je za schopnost odolávat vysokým dávkám záření zodpovědný. Pokud je tento gen (*irrE*) nefunkční, bakterie vysoké dávky radiace nepřežije. Podrobnější výzkum ukázal, že produkt genu *irrE* se přímo nepodílí na opravách poškozené DNA, ale nějakým způsobem kontroluje jiné geny, jejichž aktivita je v reparačních procesech nezbytná. Patrně se však na této kontrole nepodílí sám, ale je součástí složitější regulační kaskády. V ní může zastávat libovolné místo, ať již jako receptor poškození, přenašeč signálu, nebo přímo regulátor genové exprese.

-Ole-

Živé motory

Nanozařením je v současné době věnována velká pozornost jak ze strany médií a veřejnosti, tak ze strany vědců. Populární články píšou o nanorobotech čistících cévy, analyzujících mikroskopická množství látek, používaných při výrobě miniaturních částí počítačů, a celé řadě dalších využití. Další rozvoj nanotechnologií závisí ale na navržení a úspěšné aplikaci něčeho, co by sloužilo jako zdroj pohybu. Všechny z navrhovaných cest jsou teprve ve stádiu vývoje a každá z nich má své pro i proti.

S další možností přichází Steve Tung z arkansaské univerzity, který navrhuje použít jako zdroj pohybu živé bakterie. Ty by se připevnily k nějakému povrchu prostřednictvím svého bičíku, když by se před tím – pomocí mutace – „nastavil“ tak, aby se otáčel jen jedním směrem. Tyto živoucí motory by se pak mohly využít například jako pohonná jednotka nanorobotů, miniaturní pumpa či „dopravníkový pás“.

Problémem zatím nezůstává ani tak výživa bakterií, jako spíše jejich připevnění k vhodnému podkladu. Bakterie mohou vydržet rotovat po mnoho hodin, nebo i dní, pokud si před tím vytvoří dostatečné zásoby. Při výrobě nanozařením se ale používá vysokých teplot nebo agresivních chemikálií, které by mohly bakterie zahubit. Tungův tým se proto nyní zaměřuje na vyřešení těchto otázek a doufá, že se tím opět o kruček přiblíží k prvnímu úspěšnému zavedení nanotechnologií do praxe.

-Ole-

Takiní zlatí v liberecké ZOO!

Tak se návštěvníci liberecké ZOO konečně dočkali – po prodloužené karanténě se v čase vánočních svátků objevil párek takinů zlatých v zasněženém výběhu.

Čtenářům se omlouvám, neboť jsem zapomněl takina nejprve představit. Tedy takin je zvíře více než podivné – trochu pižmoň, trochu pakuň (rohy), trochu ovce, trochu kráva. Zvíře sice menší výškou, ale v dospělosti dosti robustní (až 300 kg), se středně delšími stočenými rohy, s dlouhou světlejší srstí, s protaženými kopyty a vysoce postavenými paspárky. Tedy těžko takina uchopit v popisu, ale podobné potíže vznikají při snaze určit jeho pozici v systému sudokopytníků. Takiní se zdají být nejbližší příbuzní kozám a ovcím (podčeleď Caprinae), ale pro svůj vzhled a jedinečnost je často snaha je vyčlenovat do vlastní skupiny. Popsán byl jeden druh, a to *Budorcas taxicolor*, a v rámci tohoto druhu jsou rozlišovány tři poddruhy – takin indický (*B. t. taxicolor*), takin tibetský (*B. t. tibetana*) a takin čínský neboli zlatý (*B. t. bedfordi*). Výskyt takinů je vázán na asijský kontinent, respektive na horské systémy (1000–4250 m. n.m.) s bohatší vegetací (rododendrony, bambus apod.) ve východním Tibetu, Asámu, Barmě a v centrální Číně. Většinu roku žijí samotářským způsobem života, na zimu vytvářejí větší stáda, která se stěhují do nižších nadmořských výšek.

O takinech se někdy hovoří v souvislosti se zlatým rounem, které se snažil ukořistit Iáson a jeho výprava. Tedy ony jsou dva základní uvažované názory na zlaté rouno. Někteří (spíše zoologové) se rádi přiklánějí k domněnce, že zlaté rouno mohlo být kůží z takina (získanou z exotičtějších krajín asijských), neboť, nehledě na poddruhovou příslušnost, každý takin má srst víceméně zlatavou (běžovou) či alespoň s běžovými pruhy vlnitých chlupů. No ale tato krásná domněnka možná padá s možností, že ovčí srst bývala používána na získávání zlata z potoků (zlaté plišky se snadno zachycují v srsti) – toť druhý pohled na zlaté rouno.

Nyní zpět k „libereckým“ takinům. Ty se podařilo získat liberecké ZOO výměnou za indického nosorožce a nutno dodat, že šlo vskutku o výměnu pro Liberec nadmíru výhodnou. Zlaté takiny na celém světě chová jen jedna ZOO v Japonsku, dále několik ZOO v Číně (takin zlatý je čínským endemitem) a nyní tedy Liberec. Pár těchto vzácných zvířat byl dovezen na podzim, ale karanténa byla prodloužena kvůli nutnému zvednutí ohrazení. Takiní mají totiž v oblíbené stavě se na zadní nohy a navzdory svým proporcím a váze jsou až nadmíru obratní. A tak poměrně snadno (a rádi) prchají, což jenom svědčí o tom, že jsou to zvířata zvědavá, tudíž na kopytníky spíše chytřejší. Ono to šplhání bezprostředně zřejmě souvisí s nutností pohybovat se po mnohdy kluzkých a strmých svazích v jejich původní domovině. Dovezená samička je světle hnědě zbarvená, poněkud zvidavější a zdá se, že má zatím nad samečkem navrch. Sameček je menší a vskutku zlatý (!), tudíž úplně svítí ve výběhu. Zvuky moc během dne nevydávají, jen prý když chtějí jíst, tak se ozývají netušeným řevem – ostatně stačí si vzpomenout na srnce, jelena, daňka a pak si vlastně člověk musí říct, že ačkoliv kopytníci jsou krásní vzhledem, stránka hlasová u nich poněkud pokulhává, tedy libozvučnost hlasu. No a zimní liberecké počasí se oběma zřejmě líbilo – zvědavě pokukovali, stavěli se na zadní, soupeřili s rohy (jako tuříni!!!) a flémovali (tudíž ohýbali pysk a nabírali čichové stopy do Jacobsonova orgánu na patře). No a vůbec se moc pěkně tvářili, jako typičtí takiní. Ať se na mě nikdo nezlobí, třeba antilopa vraná (která je ve všem všudy půvabnou antilopou) se takhle hezky tvářit neumí.

Čtenář se může právem zeptat, jestli je nutné již v nadpisu příspěvku uvádět vykřičník. A tak odpovídám – ano. Takiní jsou totiž v zoologických zahradách chováni vzácně, i když je na tomto místě nutné náležitě zdůraznit, že se chov v posledních deseti

letech výrazněji rozvinul. Ještě před pár lety patřili k chovancům jen několika málo zoologických zahrad a o chovu u nás se nám mohlo jen zdát. Přesto se tak stalo, a tak můžeme obdivovat takina indického (maminu a mládě Jiřinku) v Praze a teď i takina čínského v Liberci. Přejme si, aby se takinům v našich ZOO dařilo a aby se případně časem opět (jako v případě Jiřinky v Praze) objevilo nějaké to malé takině.

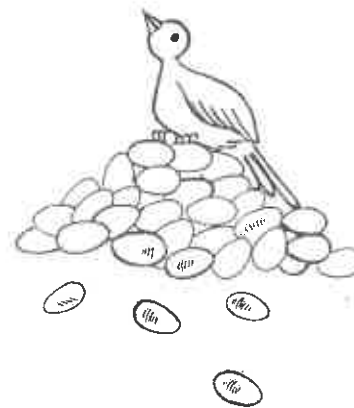
Internetové odkazy:

<http://www.zooliberec.cz/zooliberec/aktuality/2002/takin2.html> – „Liberečtí takiní“
<http://images.google.com/> – Na vyhledávání stačí zadat *Budorcas taxicolor* a budete moci vidět nejen zlaté takiny, ale také si udělat představu o vzhledu takinů jako celku.

Honza Robovský

Proč ptáci nekladou více vajec?

Již 50 let stará Lackova hypotéza praví, že velikost ptáčích snůšky je determinována tím, kolik mláďat jsou rodiče schopni ukrmit. Ovšem při manipulačních pokusech, kdy byla do některých hnízd mláďata přidávána a v jiných zase ubírána, bylo zjištěno, že ptáci jsou schopni vyvést více mláďat než kontrolní páry. Jak je to možné?

Prvním úskalím těchto experimentů je, že na jedné snůšce nelze poznat fitness rodičů. U některých druhů došlo po vyvedení zvětšené snůšky ke snížení pravděpodobnosti přežití rodičů či ke zmenšení následné snůšky (např. u poštolky obecné – *Falco tinnunculus*). U jiných druhů byla „kvalita“ mláďat ze zvětšených snůšek menší (např. sýkora koňadra – *Parus major*). Ovšem ve 30 % prací nebyl nalezen žádný efekt zvětšení počtu vychovávaných mláďat na rodičovské fitness.

Zásadním kamenem úrazu těchto prací je, že manipulace jsou prováděny ve fázi vylihnutých se mláďat. Ze 105 studií zabývajících se manipulacemi, v 78 (74,3 %) byl změněn počet mláďat po vyklubání, ve 24 (22,9 %) počet vajec během inkubace a pouze ve 3 (2,8 %) byli ptáci přímo přinuceni snést nějaké vejce navíc.

Produkci vajec nebyl přikládán velký význam již od dob Lackových, protože ptáci často snůšku nahrazují, pokud je ta původní poškozena nebo pokud byli vyrušení potenciálním predátorem. Takovému „plýtvání“ bylo považováno za důkaz, že snesení vejce není náročné. S tím je zdánlivě v souladu to, že denní rychlost růstu vaječného folikulu ovlivňuje hladinu maximálního výdeje energie, ovšem velikost snůšky ovlivňuje pouze počet dnů, u kterých se tento vrchol udrží. Jinak řečeno, na výdej energie má vliv, v jakých intervalech jsou vejce snášena, ne však délka celé periody. „Výroba“ vajec stojí matku 13–41 % bazálního metabolismu, ale to je cena konečného produktu. Není v tom ovšem zohledněno, že tvorba vajec spadá do období, kdy ještě není tolik potravy, a že zastoupení živin ve vejci je jiné, než odpovídá přirozené stravě ptáka (kolik je na to jenom třeba vápníku). Dalším problémem se ukázala efektivita biosyntézy vajec, která byla odhadována na 75 %, avšak nyní se zjistilo, že je to asi 30–37,5 %. Takže například u vlaštovky obecné (*Hirundo rustica*) byl celkový denní výdej energie během období kladení spočten na 370 % bazální metabolické aktivity, přičemž

v období krmení je to 380 %. Klázení vajec je tedy stejně energeticky náročné jako starost o mláďata.

Také inkubace byla považována za období, kdy se nic zásadního neděje, rodiče ještě nemusejí krmit a termoregulace je podpořena mikroklimatem v hnízdě. K tomu závěru se dospělo na základě pokusů v termoneutralní zóně, což je realita dost vzdálená. V přírodě musí inkubující rodič zvýšit svou bazální metabolickou aktivitu o 19–50 %, aby vejce udržel na přijatelné teplotě. Navíc mu zbývá méně času na hledání potravy pro sebe sama, a to v období, kdy je kořist relativně vzácná. U ptáků, kde inkubuje jenom jeden, ještě přibývá výdej energie na znovuzahřátí vajec po návratu do hnízda. Nároky na energii rostou s velikostí snůšky, tedy pokud je snůška ve fázi inkubace zvětšena, redukuje se efektivita zahřívání, a to vede k prodloužení období inkubace, redukcí úspěšnosti klubání a zvětšení asynchronie líhnutí.

Pokus o odlišení efektu inkubace a starosti o mláďata byl zatím proveden u tří druhů ptáků (rybák obecný – *Sterna hirundo*, terej bílý – *Sula bassana* a lejskek bělokrký – *Ficedula albicollis*). Byla zvětšena snůška vajec, ale pak byl v hnízdě ponechán stejný počet mláďat. U všech vyšlo, že méně vyvedených mláďat měly páry, které inkubovaly více vajec.

Kterak od El Niña k obětem hantaviru

Na jaře 1993 během osmi týdnů zemřelo 10 lidí v Novém Mexiku a Arizoně na podivnou nemoc. Počáteční příznaky připomínaly chřipku, pak se však stav pacienta prudce zhoršil a plíce se začaly plnit tekutinou. Za pár hodin nastala smrt. Úmrtnost na toto onemocnění byla 70 %. V prvních zmatcích po vypuknutí nákazy byli obviňováni vojáci, že jim unikla nějaká biologická zbraň (Horgan 1993 v Scientific American) nebo to bylo dokonce považováno za teroristický útok (a to Dvojčata ještě stála).

Když se situace uklidnila, dostaly se ke slovu chladnější hlavy, které zjistily, že se

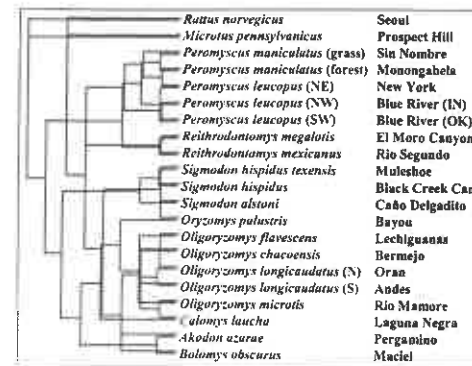
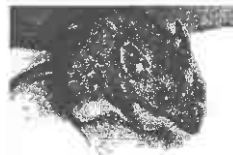
Hodně studií ukazuje, že ptáci mohou snést více vajec, ale pouze tři sledovaly osud těchto rodin dále. U racka žlutohého (*Larus fuscus*), jenž má normálně 3 vejce, byla matka přinucena snést ještě čtvrté vejce, z něhož se ale mládě vylihlo s mnohem menší pravděpodobností. U hohola severního (*Bucephala clangula*) byla snůška zvýšena o 3 vejce na celkem 9 na snůšku. Nemělo to vliv na líhnutí či přežívání rodičů, ovšem k tomuto výsledku musíme přistupovat opatrně, protože hoholi nemají stabilní počet vajec na snůšku a ti, kteří se nechali přinutit k větší snůšce, mohli prostě být kvalitnější ptáci. Hoholové navíc hnízdí v dutinách, ve kterých jsou náklady na termoregulaci menší. Opačně bylo k problému přistoupeno u rybáka obecného (*Sterna hirundo*) – byly vybrány méně kvalitní páry se 2 vejci (oproti normálním 3) a samice byly přinuceny snést ještě jedno vejce nebo jim bylo po vylihnutí dvoučlenné snůšky přidáno ještě jedno mládě. Ti, kteří snesli vejce navíc, na tom byli s konečným reprodukčním výstupem hůř.

Závěrem tedy lze říci, že odhady ceny reprodukce jsou zřejmě podhodnoceny a že je zapotřebí nových manipulačních pokusů k ocenění jednotlivých fází hnízdění.

-Mamča-

Dle: Monaghan P., Nager R. G., 1997: Why birds don't lay more eggs? TREE 12 (7): 270 - 274

jedná o hantavirus (*Bunyaviridae*). Byl nazván Sin Nombre Virus (SNV). Byl to první hantavirus, který byl v Americe objeven. Ovšem po prozkoumání zdravotních záznamů a rozboru krve 740 kryogenicky uchovaných jedinců křečka dlouhoočasého (*Peromyscus maniculatus*), přenašeče SNV (viz obrázek), z období před rokem 1993 bylo zjištěno, že oběti této epidemie první nebyly. Jak to u virů bývá,

pokud nenadělají pořádnou paseku, nevíme si jich.

Hantaviry jsou -RNA viry, z nichž ty známé jsou silně patogenní pro člověka. Do roku 1993 byly známy jen z Evropy a Asie (Hantaan, Puumala, Seoul, Dobrava). Ty ze Starého světa jsou asociovány s různými hostiteli z čeledi myšovitých (Muridae). Způsobují hemoragické horečky a poškozují ledviny. V Americe bylo od objevení SNV nalezeno 25 nových druhů (Florida, New York, Louisiana, Texas, Střední a Jižní Amerika), které se projevují plicními syndromy. Jejich hostitelé jsou hlodavci z podčeledi křečků amerických (Sigmodontinae) a hrabošovitých (Arvicolinae).

Srovnáme-li si fylogenezi myší a hantavirů (obr. nahoře), vidíme, že procházejí dlouhodobou koexistencí. Každá hlavní linie myšovitých má svého Hantu. Novosvětské hantaviry jsou asijského původu. Dostaly se do Ameriky ve spodním miocénu s nyní již vymřelým hlodavcem jménem *Copemyine*. Rozšířily se po Severní Americe a pak před 7–9 miliony let se přes Panamskou šíji či přes pevninský most dostaly do Jižní Ameriky. Některé druhy znovu nainvadovaly do Severní Ameriky s křečkami z podčeledi křečků amerických – Bayou virus s *Oryzomys* spp. a Black Creek Canal Virus se *Sigmodon* spp.

No ale stále nebyla řeč o El Niņu a jeho vlivu na celou věc. Jižní oscilace, což jsou atmosférické důsledky anomálních jevů

v oceánu, způsobují v Novém Mexiku teplé zimy a zvyšují zde srážky o 55 %. Opakem je La Niña, která vede k velmi chladným zimám a snížení srážek o 50 %. Letní srážky nejsou oceánickým prouděním ovlivněny. Důsledkem El Niña je vysoká jarní primární produkce, což zvyšuje zdroje potravy pro hlodavce a jejich populační hustota se rychle zvyšuje. Tomuto jevu se říká trofická kaskáda.

Jak to souvisí s šířením SNV? Údaje o populačních hustotách křečka dlouhoočasého přímo z ohniska nákazy bohužel nebyly k dispozici, ovšem dle údajů ze Sevillety (Nové Mexiko) byla jeho populace v roce 1993 velmi silná, přičemž k prudkému poklesu došlo až v srpnu, kdy už se nešířil ani Sin Nombre Virus. Jižní oscilace způsobila jak větší přežití dospělých přes zimu, tak brzký nástup rozmnožovacího období. Rostoucí populace si musela hledat nové biotopy, a tím se zvýšilo riziko pro lidi. V Utahu, v němž už El Niño nepůsobí, k nárůstu populace nedošlo.

Při El Niņu v roce 1997/1998 se opět počet hlodavců zvýšil dle této ekologické hypotézy a opět došlo k nárůstu počtu nakažených SNV, ale ne tak moc jako v roce 1993.

I přes veškerou péči je úmrtnost na tento virus 40 %.

-Mamča-

Dle: Yates et al., 2002: The ecology and evolutionary history of an emergent disease: Hantavirus pulmonary syndrome. Bioscience 52 (11): 989–998.

Další zdroje pro zájemce:
<http://www.bocklabs.wisc.edu/ed/hanta.html>
<http://www2.webpark.cz/el-nino/>

Znovuoživení kvagy?

Zebra kvaga (*Equus quagga**) – jeden z mnoha symbolů lidské bezohlednosti a destrukce. Kvaga byla poněkud robustnější zebra (výška v kohoutku: 1,2–1,3 m, délka těla: 2,5 m) s omezeným výskytem v Kapsku a Oranžsku (jih Afriky). Její výskyt se spojuje s řekami Orange a Waal (zřejmě severní hranice jejího rozšíření). Kvaga se mohla pochlubit naprosto unikátní kresbou srsti mezi zebkami. Pruhu měla pouze na krku, na hlavě a na přední části hřbetu. Nohy byly bílé. Zbytek těla pokrývala žlutohnědá srst. Zdá se, že ve své domovině patřila k četným druhům. Tyto časy však skončily s osídlováním oblasti Búry a pozdějšími jejími masakry ze stran evropských vojsk a lovců (například je udáván úlovek 6 000 kvag za jeden hon). O tom nám dává svědectví např. Schilling či Lichtenstein. A tak zřejmě poslední kvaga zahynula v přírodě v roce 1878. Díky svému vzhledu se několikrát dostala do zoologických zahrad. V zajetí však k rozmno-

a tak historie pokračuje dál. V roce 1967 narazil pracovník Národního muzea Jižní Afriky Reinhold Rau na dobře zachovalý exemplář hříběte kvagy. Napadlo ho, že by mohlo jít „oživit kvagu“. V roce 1970 o tom však nemohlo být ani řeč. Svůj podíl na tom

sehrál nezáměr odborníků a ještě ne dost kvalitní genetické a molekulární metody. Obě se naskytlo v roce 1981, kdy byl R. Rau zkontaktován Oliverem Ryderem z ZOO San Diego. Svalstvo a pojivové tkáně začali zpracovávat odborníci ze tří kalifornských laboratoří. Podařilo se jim získat fragmenty DNA z muzejního exempláře a tyto fragmenty byly naklonovány. Výsledky genetických a biochemických analýz (Higuchi, 1987) přinesly zajímavé závěry. Podle těchto analýz zebra kvaga představovala pouze jednu z mnoha forem zebry stepní (*Equus burchelli*) – nejde tedy zřejmě o vlastní druh. Někteří vědci se přiklánějí k názoru, že kvaga je poddruhem zebry stepní, jiní ji nepřisuzují ani status poddruhu a hovoří o ní jako o barevné odchylce. Výsledky dále naplnily R. Raua a jeho kolegy optimismem ve snaze „znovuoživit“ toto úžasné zvíře. V roce 1987 byl tedy zahájen „Projekt Kvaga“ s umělým výběrem (vize „Jurského parku“ se tedy nekonala**). Brzy nato došlo k výběru „nejoptimálnějších jedinců“ ze stád zebek stepních. Pro začátek projektu bylo vybráno 9 jedinců z 2500. Nyní se zakládající skupina rozrostla už na 53 jedinců. Výsledky veškerého úsilí se zdají být povzbudivé – jednotlivé zebry se čím dál více podobají vymřelé zebře. V roce 1998 došlo dokonce k prvnímu vypuštění několika jedinců do Národního parku Karoo. Vypouštění doprovázeli zainteresovaní lidé slovy nadšení a spokojenosti. Projekt dále pokračuje a nyní je pečlivě sledován vývoj v přírodě. V tomto případě se opakuje historie – snaha znovuoživit vyhynulé druhy probíhala již v případě pratury (*Bos primigenius*) nebo u tarpana (*Equus caballus*). Ač výsledky těchto snah nespĺnily stoprocentně očekávání, jsou rozhodně hodné

žení nedošlo, a tak poslední kvaga v zajetí a na světě umírá v ZOO Amsterdam 12. srpna 1883. Po tomto zajímavém zvířeti toho zbylo žalostně málo – udává se 23 kůží (různé starých jedinců), několik lebek a několik zbytků těl (hlava kvagy, či kopyta) a pouhé 3 fotografie. (Volf, 1977; Anděra, 1988; Anděra a Červený, 2000).

Těžko se přijímá skutečnost, že zmizí z povrchu naší planety ten či onen druh,

respektu a myslím, že zatracování podobných projektů není zcela na místě.

Podrobnější informace lze nalézt na webových stránkách „Projekt Kvaga“ – www.museums.org.za/sam/quagga/quagga.htm.

Honza Bobovský

- * Ponecháno dnes užívané lat. pojmenování, v nejbližší době dojde zřejmě k přejmenování.
- ** Nic nenasvědčuje tomu, že jsme něčeho podobného schopni. Nyní se začíná hovořit o klonování ohrožených druhů za pomoci „náhradních matek“. V centru zájmu jsou jak ohrožené druhy (např. gaur – *Bos gaurus*), tak i už vyhynulé druhy (vakovík – *Thylacinus cynocephalus*, laločník ostrozobý – *Heteralocha acutirostris* apod.). Ač bych si to přál, řada z těchto projektů bohužel asi neskončí úspěchem. Např. překonají-li se všechny překážky, pak na konci čeká neméně závažná – maternální determinanty (faktory od matky

ve vajíčku nutné pro správný ontogenetický vývoj mláďate. Problém zvláště u druhů, u kterých by nebylo možné snahat velmi příbuzný druh jako náhradní matku, což je u vyhynulých druhů závažný nedostatek). Problémů je však mnohem více.

Zpracováno především podle web. stránek Quagga Project:

www.museums.org.za/sam/quagga/quagga.htm.

Higuchi et al (1987) (Mitochondrial DNA of the Extinct Quagga: Relatedness and Extent of Postmortem Change. *Journal of Molecular Evolution* 25: 283–287)

Dále z těchto publikací:

- M. Anděra – Vyhynulá zvířata, Aventium, Praha, 1998.
- M. Anděra, J. Červený: Svět zvířat – Savci 3. Albatros, Praha, 2000.
- J. Dorst – Ohrožená příroda, Orbis, Praha, 1974.
- J. Volf – Koně, oslí a zebry, SZN, Praha, 1977.

Einsteinova hádanka

Tuto hádanku napsal ještě v minulém století Albert Einstein. Tvrdil, že 98 % lidí ji nedokáže vyřešit. Patříte mezi ta 2 % ???

Fakta:

1. Je 5 domů v 5 rozdílných barvách.
2. V každém domě žije osoba rozdílné národnosti.
3. Těchto 5 obyvatel pije svůj nápoj, kouří svoje cigarety a chová zvířata.
4. Nikdo nepije to, co ostatní, nekouří, co ostatní a nechová to, co ostatní.

Rady:

1. Angličan žije v červeném domě.
2. Švéd chová psy.
3. Dán pije čaj.
4. Zelený dům je nalevo od bílého.
5. Obyvatel zeleného domu pije kávu.
6. Ten, co kouří Pall Mall, chová ptáky.
7. Obyvatel žlutého domu kouří Dunhill.
8. Ten, co žije ve středním domě, pije mléko.
9. Nor žije v prvním domě.
10. Ten, co kouří Blend, žije vedle toho, co chová kočky.

11. Ten, co chová koně, žije vedle toho, co kouří Dunhill.
12. Ten, co kouří Blue Master, pije pivo.
13. Němec kouří Prince.
14. Nor žije vedle modrého domu.
15. Ten, co kouří Blend, má souseda, který pije vodu.

Otázka zní: KDO CHOVÁ RYBY???

Kompas plus

Salesiánské středisko

Dnes se vydáme až do vzdálených Čtyř Dvorů, kde u sv. Vojtěcha (na dohled od zastávky Branišovská-Univerzita) stojí Salesiánské středisko, od 1. 9. 1999... Salesiáni Dona Boska jsou poněkud světějším mnišským řádem, jehož náplní je starat se o mladé lidi. Jejich práce s nimi má charakter vcelku účinné prevence – když jsou děcka u nich a mají zábavný program, tak nemohou být búhvikde a dělat búhvíco...

Největší důraz je sice kladen na mládež tak do 16 let, ale na své si přijdou i vysokoškolští studenti...

Otec Petr Piler pro ně organizuje v úterý večer mši (19.00) a po ní Společ, v němž se čte z Bible, zpívá, dumá, debatí, konzumují se chleby s pomazánkou a pije čaj. Kdo po spolčů netouží (či dává přednost většímu množství kvalitnějšího zpěvu), může navštěvovat sbor (resp. kapelu), jehož zkoušky běží ve stejnou dobu. Obě akce jsou navštěvovány studenty všech fakult, a dokonce i některými přednášejícími. (Neb zde snad ještě více než kde jinde platí, že každý je tak mladý, jak se cítí...)

Ve spolupráci se Společem se uskutečňují také dva „velké výjezdy“ za rok (adventní a postní), pořádané za účelem osvětlení mysli a ducha ☺. V celku oblíbeným místem je chata Střediska Tampýr, která se nachází poblíž Nových Hradů (doufám)... Otázkou je možnost, velkého výjezdu o prázdninách, který se plánuje, ale zatím se ho ještě nikdo organizačně nechopil.

Pak jsou zde ještě další akce, které sice nejsou určeny přímo pro studenty, ale mohly by se jim hodit. Jedná se například o knihovnu (zaměřena zejména na teologickou, dětskou a dobrodružnou literaturu), z níž je možno si po dohodě vypůjčovat knihy, a pondělní aerobic. Ti, co rádi šplhají, pak mohou využít horolezecké stěny

umístěné v tělocvičně. Občas také středisko pořádá turnaje – nejčastěji fotbal, volejbal, šipky, pinpong. Součástí Střediska je i Klub, kde si lze koupit pizzu, zmrzlinu či limo za kauflandovské ceny.

Ovšem toto místo vám může poskytnout též příležitost užitečně se realizovat. Salesiáni rádi uvítají student(ky), kteří by jim pomáhali vést různé kroužky, občas

s něčím vypomohli etc. Otec Piler pak hledá někoho, kdo by mu pomohl s přípravou katechumenů... Takže pokud jste přiměřeně zodpovědní a chcete pracovat s dětmi, tak máte šanci...

Tak a jsem na konci... Určitě jsem tu nenapsal vše, co by se napsat dalo. Pokud vás některé zde nastíněné možnosti zaujaly, můžete získat další informace na <http://budejovicesasm.sdb.cz/>, nebo můžete Středisko navštívit a zeptat se na podrobnosti (kdy, kdo?), popřípadě tam zavolat (385 341 877).

Na závěr už jen přidávám, že když jsem zeptal otce Pílera, zda by nechtěl studentům něco vzkázat, tak se zamyšleným úsměvem odpověděl: „Život je důležitý, Bůh je láska.“ Pak se trochu ironicky poušmál a prohlásil: „To bude stačit. Vrcholí zkouškový, nemůžu je přetěžovat!“

-Cinik-

Po stopách...

Aztékové

Historie

Aztékové přišli ve 12. století ze severu do údolí Mexika, ze své pravlasti Aztlanu (neznámo kde) pod vedením svého legendárního panovníka Mexitliho. Nakonec se usadili v oblasti Mexických jezer. Vzhledem k tomu, že v oblasti již sídlili Chichimekové a Toltékové, byli zpočátku vlastně jen vazaly těchto kmenů. Bylo to pro ně velmi ekonomicky vyčerpávající, a proto přesídlili na ostrov ve středu jezera Texcoco, kde založili osadu Tenochtitlan. V centru postavili svatyni, od které vedli pomyslné linie na 4 světové strany a rozdělili tak město na 4 části (Cuepopan, Teopan, Maoyotlan a Aztacalco), kde se pak usídlily 4 aztécké rody. Tenochtitlan dosahoval ve své době nevídané velikosti: za španělských conquistadorů zde bydlelo asi 650 000 obyvatel. Největšími stavbami Tenochtitlanu byl palác Montezumy II. a Axayatlův palác, do jehož prostor se pohodlně ubytovalo všech 7 000 účastníků Cortésova tažení!

Na ostrově však chyběl prakticky veškerý stavební materiál, a tak museli stejně vše kupovat a dovážet z osad na břehu. Nedostatek půdy vyřešili tak, že postavili jakési plovoucí zahrady ze spojených větví stromů, proutí a úrodné hlíny. Takto získaná půda byla až neuvěřitelně úrodná. Na ostrově byl (jezero Texcoco je slané) i nedostatek pitné vody, i tu tedy museli Aztékové kupovat z osad na břehu jezera a dovážet ji ve speciálních cisternových lodích. Nakonec mocný městský stát Acolnahuac, který si činil nárok na tu část jezera, ve které se nacházel Tenochtitlan, donutil Aztéky vojenskou mocí uznat opět svou závislost a platit tribut, tak se tedy Aztékové ani přesídlením do ostrovního města prozatím nezbavili závislého postavení. Navíc roku 1338 došlo k rozepřím mezi aztéckými rody, které vyvr-

cholily odchodem nespokojenců a založením nového města na sousedním ostrově Tlateloco.

Aztékové si ale později podmanili obrovskou část území Mexika a na přelomu 15. a 16. století vytvořili v Mexiku říši, která sahala od oceánu k oceánu. Sami byli však soustředěni pouze v Tenochtitlanu – zbytek říše, tvořený celkem 38 protektoráty, byl součástí jen formálně. Aztékové se totiž ve svých protektorátech omezovali pouze na to, že území prohlásili formálně závislým a donutili jej platit tributy. Prakticky ve všem ostatním jim ponechali svobodu, dokonce zde byli i místní vládci. V centrech jednotlivých území však sídlili také petacalcatlové, guvernéri, kteří usměrňovali místní vládců protektorátních území tak, aby se ve své politice neodchýlili od zájmů Tenochtitlanu a zejména, aby území rádně a včas odváděla povinné dávky. Poslušnost obyvatel pak zajišťovaly posádky armád konfederace, umístěné na strategických místech. Mimořádně, síla aztécké armády byla v dobách Cortézových (podle odhadů španělských dobyvatelů) asi 150 000 mužů – takovou lidskou silou nedisponovala žádná z armád soudobé Evropy.

Válečná tažení

Válečné tažení Aztéků bylo podřízeno pevným pravidlům – Aztékové považovali bleskovou útočnou válku (zejména vůči slaběji vyzbrojenému a nepřipravenému protivníkovi) za nečestnou; proto vypracovali podrobnou proceduru vyhlášení války, již se bezpodmínečně řídili. Samotnému vyhlášení předcházelo vyslání poselství, které mělo protivníka přesvědčit, aby se dobrovolně poddal konfederaci a odváděl jí stanovený tribut; pokud město požadavky odmítlo splnit, předal mu posel štíty a kopí,

„abyste nemohli říkat, že jsme vás napadli, aniž jste se měli čím bránit“. Pokud město přesto neuposlechlo, byl k němu po třiceti dnech vyslán zvláštní vyjednaváč, který pokračoval v psychologické válce slov. Pokud ani tentokrát město neuposlechlo, byl mu vyhlášen válečný stav. K útoku самому došlo však až později, v den, který byl kněžími určen za šťastný. Útok byl precizně promyšlen, opíraje se přitom o zprávy obchodníků a navíc i o skutečně placené zpravodajské služby a byl považován za zakončený po dobytí hlavního chrámu nepřítele. Tehdy vyslali obvykle své poselství poražení, „uznávající svou vinu a prosíce konfederaci o převzetí ochrany nad územím poražených“. Ve válce používali Aztékové pro boj zblízka nejčastěji dřevěná kopí s obsidiánovou špicí; voják se pak bránil dřevěným štítem potaženým kůží (důstojníci používali navíc dřevěnou přílbu); pro boj z dálky používala aztécká vojska luk a šípy. Aztékové však preferovali boj zblízka, který umožňoval dosáhnout jednoho z hlavních účelů aztéckých výbojů: přivést domů válečné zajatce za účelem zotročení či obětování.

Kalendář a písmo

Aztécký sluneční rok (xiuhitl) měl 365 dní – na rozdíl od mayského kalendáře, obsahujícího důmyslný systém korekcí, které opravovaly délku roku tak, aby byl vyrovnán přesah přes 365 dní, a to s takovou přesností, že se mayský sluneční rok přiblížil astronomickému. Aztécký kalendář takovému korekce postrádal, a byl tak ve vztahu ke skutečné délce roku velmi nepřesný. Aztécký rok byl rozdělen na 18 měsíců po 20 dnech, k nimž se na konci roku přidávalo ještě 5 nešťastných dní; každý měsíc v roce měl své jméno. Rovněž každý den měl své jméno a znak (glyf). Tak šly dny v měsíci v pořadí: aligátor, vítr, dům, ještěrka, had, smrt, jelen, králík, voda, pes, opice, třtina, tráva, pardál, orel, sup, pohyb, nůž, déšť, květ. Jméno každého dne pak bylo spojeno s božstvem. Rovněž každá hodina dne i noci měla své jméno a boha. Nejvyšším cyklem

aztéckého kalendáře bylo období 4 x 13 roků – 52 let; na konci tohoto období očekávali Aztékové příchod zničující katastrofy.

Aztékové psali buď na vydělanou jelení kůži nebo na zvláštní papír, vyrobený z agave. Písmo bylo piktografické, kde znaky různých věcí seřazené za sebou dávaly dohromady nová slova. Písmo bylo převzato od Mixtéků, stejně tak i číslice. Literatura byla velmi vyspělá, čítající mnoha žánrů. Nejvíce ceněna byla poezie, z níž opět na nejvyšší místo byly kladeny zejména náboženské hymny. Za vlády Nezahualcoyotla byly dokonce pořádány každoročně básnické soutěže a vítěz byl vyznamenáván státními cenami. Aztékové byli ve vědách a uměleckých oborech v mnohém značně ovlivněni Toltéky, toto si také sami uvědomovali a vše umělecké bylo Aztéky nazýváno „tolteckým“; ve skutečnosti nelze kromě toltéckého vlivu opominout ani vliv mixtécký, který se (mimo písma a číslovky) nejvýrazněji projevil ve zlatotepectví, kterážto dovednost byla Aztéky převzata právě od Mixtéků.

Náboženství

Vrcholnou osobou panteonu byl Ometecuctli a jeho manželka; tyto dva bozi byli považováni za rodiče všech ostatních božstev a jejich prostřednictvím všeho aztéckého lidu. Po stvoření světa žil tento manželský pár v nesmírně vzdáleném 13. nebi a do života pozemšťanů již nezasahoval. Třetí nejdůležitější z potomků byla trojice bohů:

Huitzilopochtli – bůh války a slunce, původní božstvo Tenehců; Quetzalcoatl – bůh vzdělání a vládce kněžského stavu, bůh větru a Tezcatlipoca, který jméno dostal podle zrcadla z obsidiánu, které stále nosil s sebou a viděl v něm, co se na světě děje, co se stane i stalo. Tlaloc, bůh deště, byl uctíván již před příchodem Aztéků po celé

Volba prezidenta a naše příroda

V době, kdy čtete tyto řádky, už víte, jak celá ta fraška dopadla. Asi málokdo očekával u volby prezidenta hladký průběh. Nicméně fakt, že se celý akt změnil na místy až hysterické dohadování se o hlasy, počínaje rozkolem uvnitř (navenek údajně jednotně) sociální demokracie až po žebrání o hlasy u komunistů, asi předčil většinu očekávání.

Občané volají po přímé volbě. Otázkou je, kdo by do ní byl ochoten jít – Karel Gott by asi fakt nebyl optimálním prezidentem. A ředitel planety Nova? No rovněž těžko, s ohledem na jeho vystupování v senátu, kde jednoznačně dává najevo, že jeho kritici měli pravdu – tedy myslím tím pravdu v tom, že jeho funkce senátora je ve skutečnosti spíš zástěrkou pro získání senátorské imunity a nepostihnutelnosti. A co teprve prezident, toho lze přece stíhat jen za vlastní zradu a té se rozhodně pan Železný nedo-

Mesetě, každá obec uctívala vlastního, místního Tlaloca. Zajímavým bohem byl Tepoztecatl, bůh pálenky.

Za panování Nezahualcoyotla došlo k jedinému známému pokusu o zavedení monoteismu, když se tento vládce pokusil o nahrazení celého panteonu jediným bohem Ipalnemohuatlim. Tento bůh měl být podle Nezahualcoyotlova učení neviditelným a neznámým; měl být tvůrcem všeho živého i neživého, stvořitelem člověka. V celé koncepci byla patrná snaha o odosobnění a zabstraktnění tohoto jediného boha. Tomuto bohu byl vybudován v Texcocu chrám, na jehož střeše stála desetipatrová věž; devět pater zřejmě symbolizovalo devět nebi, v desátém patře bylo sídlo a svatyně onoho jediného boha. Nezahualcoyotlova reforma však nenalezla širší ohlas a nakonec byl monoteismus držen pouze na panovnickém dvoře. Po panovníkově smrti se jeho potomci monoteistického kultu zřekli a vrátili se k původním polyteistickým představám.

-Pafka-

pustil... takže taková funkce by byla přece pro něj ideální!

Na druhou stranu mnozí, kteří to tak sledují, si řeknou – a není to konečnou jedno? Funkci prezidenta, jakožto reprezentativní osoby a kladače věnců, přece může zastávat leckdo... snad i „nejspíš zločinec“, „bývalý komunista“ (tj. taky zločinec) a „dědičný Zlatý slavík“. Má to ale jeden háček – funkce prezidenta je u nás, tedy v demokratickém státě Česká republika, silně spojena s prezidentováním Václava Havla. A ten svých pravomocí, daných Ústavou, opravdu využíval v míře hojně. Konečkonců nejde právě jen o ty věnce, ale třeba o jmenování soudců Ústavního soudu, členů představenstva ČNB, jmenování vlády, možnost nepodepsat zákon, obrátit se na Ústavní soud, možnost aktivně se zúčastnit jakéhokoliv zasedání vlády či schůze v parlamentu a

v neposlední řadě mezinárodní reprezentace republiky. Celkově je u nás prezident výraznou tváří politické scény.

Takže – rozhodně to není jedno, kdo v této funkci v budoucnosti bude (tím hůře se vnímá celá volba jako úděsná fraška). A dokonce to není jedno ani z hlediska ochrany přírody, byť je to kapitola, která

zdánlivě s výkonem funkce prezidenta nesouvisí. Jenže – prezident přece vrací zákony, může se obracet na Ústavní soud (jehož soudce sám jmenuje!) a navíc svými prohlášeními (včetně oblíbených novoročních projevů) výrazně směřuje českou politiku. Navíc někteří kandidáti jsou vyloženi stranicí jako taková budou ze své funkce podporovat určitou politickou stranu (kdo očekává opak, je bláhový).

Všichni dobře víme, jak je to s ODS a jejím vztahem k životnímu prostředí a je tedy bohužel jasné, že nejméně současný kandidát, pan profesor ekonomie Václav Klaus, nebude ve funkci prezidenta ochraně přírody nikterak nakloněn. Koneckonců nelze nezapomenout jeho nepřilíš dávné výroky ohledně sypání ekologických aktivistů s ČSOP a Hnutí Brontosaurus (které např. vytrhává nálety a udržuje mokřadní louky) do jednoho pytle, výrok „Přírodu ochrání trh“, kterým se i do ochrany přírody snažil zaplést princip soukromého vlastnictví

(představa, že by Národní park Šumava vlastnila soukromá osoba typu p. Žlábka!, mně nahání husí kůži). Dále jeho tvrdošíjnou argumentací o neexistenci prokázaného skleníkového efektu (ačkoliv tento porušuje princip předběžné opatrnosti, definovaný v zákoně o životním prostředí) a celkovou bezfunkčností jeho vlády v otázkách životního prostředí v letech 1992–96 (kdy bylo MŽP zbaveno řady důležitých pravomocí, a tím umožněno mj. vytvoření nepřilíš použitelných USESů).

Poslední věc, kterou je možno vzpomenout, je samotný konflikt mezi ODS a Václavem Havlem v otázce definice „veřejného zájmu“ při výstavbě velkých supermarketů a dálničních staveb. Protože se ODS nepovedlo omezit pravomoc veřejnosti (tj. opět nejen těch ekologických aktivistů, ale i prostých lidí bydlících přímo u dotyčné stavby!) přímo, učinili tak poslanci ODS zákonem, který prohlásil delší a dražší z obou variant dálničního obchvatu města Plzně za veřejný zájem (proč zrovna tuhle a ne tu druhou, je otázka; kdo je ta veřejnost, jejíž je to zájem, je druhá otázka). Tedy zákonem, který obcházel neschopnost lidí domluvit se v rámci zákonů stávajících (včetně úředníků, kteří si nějak nevšimli, že existuje zákon EIA, a vydali tak chybně povolení) a zároveň představoval nebezpečný precedens pro další podobné kauzy. Tedy respektive představuje, protože ten zákon i přes vrácení senátem a posléze jeho nepodpísání prezidentem byl zpátky schválen v původním znění. Prezident ho pak ještě napadl u Ústavního soudu, kde ho těsnou většinou soudci za protiústavní neprohlásili.

Těžko říct, který z kandidátů navrhovaných a skloňovaných by na otázku ochrany životního prostředí pohlížel poněkud blahosklonněji. Faktem totiž zůstává, že ochrana životního prostředí u nás jako politický program zádné z větších stran neexistuje. Na rozdíl od velké části západní Evropy... jenže tam na to takto začali pohlížet až poté, co si větší část přírody dokázali slušně zničit. Musí totéž napřed přijít i u nás?

-Kotec-

Pozapomenutá historie Talvisota - 2. díl

Než se chopím našeho tématu, dovoluji si dvě malé poznámky. V té první bych se rád omluvil za chybu, které jsem dopustil: souostroví, po kterém SSSR tak toužil, nebyly pochopitelně Aleuty, ale Alandy... Ta druhá se týká literatury a internetových odkazů – najdete je na konci třetího a posledního dílu...

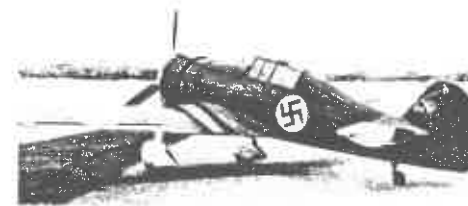
A teď k věci. Optimistický ruský plán vycházel z několika odvážných předpokladů, z nichž dva nejdůležitější byly tyto – že zima bude mírná (vcelku vědně téma – totéž si myslel Napoleon na počátku svého ruského tažení, podobně se později spálil Hitler... Člověk by předpokládal, že Rusové budou ohledně zimy zkušenější, opatrnější a připravenější) a že Finové si maximálně jen párkrát vystřelí a pak vezmou nohy na ramena... V obou případech se strašlivě přepočítali. Zima toho roku byla extrémně krutá. A Finové? Neutekli... Moc dobře věděli, že nejde jen o nějaký kus země (kterou tak milovali). Šlo o samostatnost a existenci Finska, o jejich svobodu, o svobodu jejich dětí... Rusové nebyli jen nepřátelé, co chtějí o kus posunout hranice – byly to pro ně pekelné barbarské hordy, které vtrhly do jejich země, aby ji zničily a je aby si podrobily a zotročily. A bylo to peklo, které tyto hordy rozpoutaly – peklo zarámované hořícími městy, Kuusinenovou „Demokratickou dělnickou vládou“ a obrovskou přesilou a brutalitou ruských vojsk, které ukovalo z prostých a mírumilovných finských občanů vojáky, jaké svět dosud nespátřil... Těch několik Rusů, co prošlo celou 2. světovou válkou a mělo příležitost srovnávat, se shodlo na tom, že dokonce ani elitní jednotky SS nebojovaly s takovou urputností, zuřivostí a vynalézavostí, s jakou jim čelily řadové finské oddíly... Tisíce finských dětí byly odeslány do bezpečí do Švédska (stovky jich tam už zůstanou, neboť během války přijdou o oba rodiče), zatímco dospělí šli dílem

na frontu, dílem do továren, aby maximálně přispěli k obraně své vlasti.

Podívejme se teď, jak se dařilo Rusům ve válce, která byla drsnější, než si vůbec dokázali představit...

Letecká válka

tady otevíráme pro Rusy nejostudnější kapitulu Zimní války. Neexistuje nic, co by je omlouvalo, na jejich straně byly veškeré myslitelné výhody. Zdrucující převaha (fakticky 1300 : 50 na začátku války), mnohem lepší stroje. Ruští piloti odpočívali v dobře vytápěných ubytovnách v Estonsku a Leningradě. Letouny, leckdy zbrusu nové, byly, ničím neohrožovány, opečovávány hor-

Fokker D-XXI

dami mechaniků ve vytápěných hangárech. Skorem pohádka. Hlavním úkolem ruských letců bylo nepřetržité bombardování finských měst – vždy, když to počasí dovolilo...

Avšak vítězství nepřicházelo. Naopak. „rudé“ letouny padaly po desítkách... Jen v této fázi války ztratí SSSR asi 450 letadel... Z toho téměř 120 strojů při vzdušných soubojích... Statečnost a umění finských letců vytvářejí až absurdní příběhy. Buldogy (beznadějně zastaralé dvojplošníky s otevřeným kokpitem) sestřelující migy-1 (nejmodernější ruské stíhačky té doby)... Jediný fokker, který se postaví 6 migům (zabývající se právě ostřelováním jasně označeného vlaku červeného kříže odvážejícího finské

děti do Švédska), dva z nich sestřelí a zbytek zažene na útěk... Nadporučík Servanto, který dne 6.1. při obraně Helsínek vpadne do sestavy 7 bombardérů SB-2 a během pěti minut šest z nich sestřelí (dosud nepřekonaný rekord). Po přistání napačatají mechanici v jeho letounu 23 zárahů, z toho 5 v těsné blízkosti kokpitu...

Finská letiště jsou maskovaná a vysoce mobilní... S povděkem je využívána jediná pozitivní vlastnost finských stíhaček – s lyžemi přistanou skoro všude... Louka, zamrzlé jezero, brambořiště – to vše je potenciální letiště. Řídící věž – to může být leccos, třeba i obyčejný maskovací stan s anténou na tyči... Spaní v domku je neuvěřitelný luxus. Často musí stačit stany, případně spacák a díra ve sněhu, někdy při teplotách až mínus 35 °C. Večer pomáhají piloti nepočítaným mechanikům připravit letoun na noc – vypustit všechno palivo a dobře je uschovat do tepla. Ráno nalít palivo zpět a za pomoci letlampy a ohně nahřát motor na provozní teplotu (snad to nebouchne). A mezitím v noci se mechanici pokoušejí dát dohromady letadla – nemají součástky, nemají potřebné nářadí, opravují pod stanem, za svitu petrolejek... Během dne se menší poškození jen látají či ignorují – letadlo musí rychle zpět do vzduchu, oprava se odkládá na noc... Co dodat? Finská letadla, která mnohdy připomínají spíše létající cedníky, stále znovu a znovu vzlétají, bojují a vítězí. Kdysi hrdé ruské letectvo se pomalu mění v třesoucí se rosol... Jestliže Finové nenávidí jasně počasí, protože znamená další bombardování jejich měst, ruští piloti je začínají nenávidět ještě víc, protože to znamená, že budou muset opět nad Finsko... Objevují se neuvěřitelné ostudné scény. 6 bombardérů SB-3 se skryje před sněhovou bouří na zamrzlém jezeře ve Finsku. Když se činěnice přezene, přeletí nad nimi finský průzkumný letoun. Ruští letci v panice naskákají každý do nejbližšího letadla a prchají – a jeden z bombardérů zůstane na místě. Dále ruský bombometčík, který pochopí rozkaz k odhození bomb jako příkaz k opuštění letadla (který okamžitě provede). A záležitost nejosudnější: 14 ruských bombardérů SB-3 do-

provázených 6 migy směřuje na Helsinky... Stačí však pouhá přítomnost jediného Letovu (průzkumný letoun českého původu, v boji naprosto nepoužitelný), aby celá eskadra v panice odhodila bomby a dala se i s ostrahou na bleskový úprk. Stalinovy narozeniny zastihly rudé letce ve stadiu naprosté demoralizace... K 21.12. vyšplhaly ztráty letectva SSSR na 256 letadel při zničení 7 finských strojů... To rozhodně nebyl dárek, který by generalissima potěšil...

Pozemní válka

A zatímco ve vzduchu se Rusům příliš nedaří, dole je to ještě horší... Jestliže zpočátku Finští vojáci relativně rychle ustupovali (hlavní obranná postavení byla dále ve vnitrozemí), pak s každým krokem směrem do nitra Finska jejich odpor vzrůstal... Na scénu nastoupila minová pole, protitankové jámy a zátarasy a pevná obranná postavení. Legendou se stává výrok člena finské pohraniční hlídky pronesený tváří v tvář obrovské mase ruských vojáků valících se přes hranici: "Takovejch Rusů... Kdepak je všechny pohřbíme?"

Finové praktikují taktiku spálené země... Na ústupu podpalují vesnice, které je nutno opustit, zasypávají, podminovávají či otravují studny, zabíjejí a znehodnocují dobytek, který si nemohou odvést... A pokud něco zůstane stát a tváří se to funkčně, má to určitě nějaký nekalý důvod... Zejména miny jsou zákeřné. Pomiňme také obyčejné věci jako jsou podminované cesty (které nakonec Rusové vyřeší „rusky“ – tankům prošlape cestu pěchota), můstky a záveje na cestě... Ruští tankisté, kteří se rozhodli vyhnout zaminovaným cestám tím, že vjedou na zamrzlá jezera, zjistili, že jsou zaminovaná taky – a že jejich tanky neumí plavat... Tam, kde to není zaminované, Finové pro změnu kopají v noci jako protitankové pastí velké díry v ledu. Ty do rána zamrznou a zapadají sněhem, takže už nejsou vidět, tank ale neunesou... Ruské oddíly pátrající po záškodnících zase zjišťují, že zapíchnout vidle či vystřelit do kupky

hnoje či sena může být záležitost životu nebezpečná (a může to taky zbořit celý dům)... Hladoví ruští vojáci se brzy naučí obcházet mrtvý dobytek po špičkách – i tam se dá schovat pekelný stroj... Na severu na

„Takovejch Rusů... Kdepak je všechny pohřbíme?“

Raatské cestě přichází 44. divize o půl roty ženistů – ta má za úkol zasypat protitankové jámy na cestě a rozhodne se pro toto použít (zcela logicky) hlínu z těchto děr. Ta je ovšem pořádně podminována... Asi nejobskurnějším případem je smrt ruského poručíka, kterému vybuchla na hlavě zrekvírovaná beranice...

Jsou ustaveny oddíly tankoborců – čistě dobrovolnické oddíly pěšáků, určené k likvidaci tanků... Oddíly ozbrojené kovovými trubkami či dřevěnými krabicemi plněnými TNT a zápalnými lahvemi, kterým přezdívali „koktejl pro Molotova“ (jak vidno, ministr zahraničí SSSR byl u finských vojáků „oblíben“ ještě víc, než Stalin)... Nic nedovzděčuje míru odhodlání Finů bránit svou vlast tolik jako fakt, že ačkoliv v průměru 75 % útoků na nepřátelský tank končí vážným zraněním nebo smrtí tankoborce, nikdy nebude nutno zařazovat muže do těchto oddílů rozkazem...

Nedostatek vojáků nutí Finy k mnoha nestandardním opatřením... Zatímco u běž-

ných armád světa spojaří, zásobovači, kučari, kurýři a kancelářský personál nebojují (a pokud přece, tak to zpravidla věští katastrofu), ve Finské armádě plní běžně úlohu záloh... Bojují všichni včetně důstojníků – ani major u kulometu není nic zas tak výjimečného...

Proberme si teď popořadě postup ruských oddílů v jednotlivých klíčových oblastech a porovnejme je s plánem...

Salla

Zde útočí 122. a 88. divize... Ty projdou skrze laponskou osadu Salla – slabý oddíl domobrany, který se je pokouší zastavit, nepředstavuje vážnější problém. Krátce po průchodu osadou se divize rozdělí a zahájí každá po vlastní ose pochod do nitra Finska a ke švédským hranicím... Zpočátku postupují velice rychle, ale Finové jsou stále dotěrnější, počasí se zhoršuje a v extrémně nízkých teplotách začíná kolabovat technika... Finové začínají napadat postupující ruské kolony, odřezávají odloučenější jednotky divize a ničí zásobovací oddíly... Zde na severu navíc používají krutou, ale velmi účinnou taktiku – vybrané oddíly se v prakticky sebevražedných útocích vrhají na ruské kolony s úkolem zničit polní kuchyně... První dny to Rusům ještě nedochází, ale jak začíná být polních kuchyní kritický nedostatek a teploty klesají, tak už chápou velice rychle a jejich bojeschopnost prudce klesá – žít si při teplotách -25 až -40 °C zmrzlými suchary opravdu není optimální. Postup začíná vážnout... Maršál Mannerheim vysílá část finských záloh na sever a začíná jít opravdu do tuhého. Útoky na ruské tábory a kolony zesilují do té míry, že postup zcela ustává. Zoufalé (a beznadějně) obranné manévry, jejichž cílem je obklíčit či zahnat finská komanda spotřebovávají veškerou sílu ruských vojáků... Všude jsou ostřelovači a přepadové oddíly s minomety. Rozdělat si v noci oheň pro zahřátí se a rozmražení sucharů je docela spolehlivý způsob sebevraždy. Ještě horší je fakt, že finské jednotky přetaly a zaminovaly záso-

bovací trasy... Nakonec nezbyvá již zpola obkličovacím a hladovějícím divizím jiná možnost, než urychleně zamířit zpět k Rusku... Finové je ovšem nechtějí jen tak propustit a ústup se mění v zoufalý boj o holý život... Obě divize se sice nakonec podaří

Finický voják a jeho spojenci: dlouhá polární noc a krutá zima

z části zachránit, ale bojová použitelnost vyčerpaných a demoralizovaných vojáků bude prakticky nulová...

V době generalissimových narozenin byly obě divize ze všech ruských jednotek nejhluběji ve finském území, ovšem stále přes 300 km od vytčených cílů... Jejich postup byl již zastaven a rostoucí komplikace dávaly tušit, že to nedopadne dobře... Navíc den před dnem N poskytla 122. divize Stalinovi dárek, který ho rozhodně nepotěšil.

20.12. se jednomu praporu oné divize podařilo „skvělý úlovek“ – zaskočil a obkličil dvě unavené a prořídle rotu Finů, které ustupovaly do týla za účelem odpočinku a doplnění stavů a munice... Znělo by to skvěle, jenže... Akce, která neměla trvat déle než hodinu a jejímž jediným myslitelným výsledkem bylo zničení obou rot, přerostla v zuřivou, téměř pětihodinovou bitvu, bě-

hem niž Finové prolomili obkličení a (aby – jak později údajně prohlásil jeden z vojáků – „ukázali Ivanovi, jak se to dělá pořádně“) sami zahájili obkličovací manévry kolem mnohonásobně silnějšího protivníka. Jindy velmi houževnatí Rusové ovšem neměli náladu se něco od Finů učit, průběh bitvy je demoralizoval natolik, že se už nebáli ani rudých komisařů... Když právě křídlo zpozorovalo pohyb po své pravé straně a došlo mu, co se děje, dalo se okamžitě na útěk, následováno vzápětí zbytkem jednotky... Na místě zůstalo přes 300 mrtvých Rusů. Finové ztratili 17 mužů, mezi nimi oba velitele rot... Viceadmirál I. I. Azarov k tomu poznamenává: „Odhodlání a dovednosti finských vojáků se vymykaly normálu. Hovořit otevřeně o tomto faktoru se ovšem považovalo za trestuhodné... Pohrdání nepřítelem znemožňovalo velitelským funkcionářům a politickým pracovníkům (zejména těm bez válečných zkušeností) přehodnotit koncepci, která zapustila v našich kruzích hluboké kořeny, totiž že snadno zvítězíme... A ze stejné příčiny nepřipravili sebe a své jednotky na úpornější boj, než jaký očekávali podle vojenských plánů, nácviků a manévru...“

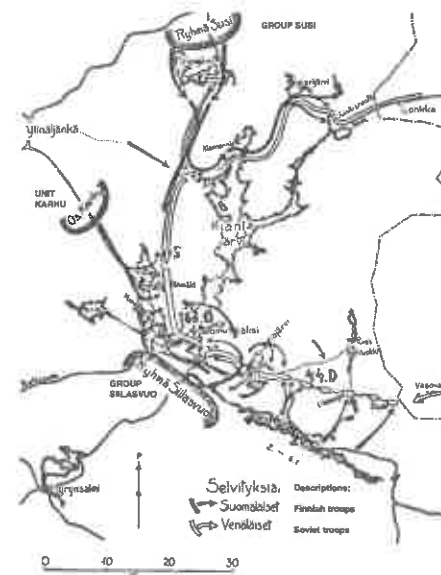
Suomussalmi

Suomussalmi je malé městečko s pouhými 4 000 obyvatel, které už brzy bude znát celý svět. Nacházíme se na nejslavnějším bojišti Zimní války. K Suomussalmi směřují dvě (posílené) divize připomínající čelisti obrovských kleští. 163. divize generála Zelenceva postupuje ze severu. Předpokládá se, že k Suomussalmi dorazí někdy 4. prosince... Tam by již na ni měla čekat 44. divize generála Vinogradova, která postupuje z jihovýchodu po Raatské cestě a měla by zajistit přísun dalších zásob a zejména vytlačit případné obránce městečka na jezera Niskanselkä a Haukipera, 163. přímo do rány... Převaha ruských jednotek je veliká: 15:1 v pěchotě, 50:1 v dělech, 114:0 v tancích... Navíc 44. (Modrá) divize je nefalšovanou elitní jednotkou složenou z výběrových ukrajinských útvarů.

Celý plán však má již od počátku trhliny. Stav komunikací je mnohem horší, než autoři plánu počítali, počasí je vysloveně strašlivé a Finové jsou děsně otravní... Zejména 44. divize zjišťuje, že úzká a málo udržovaná lesní komunikace mezi vsí Raat a Suomussalmi je pro přesun divize naprosto nevyhovující...

Finským jednotkám velí plukovník Hjalmar Siilasvuo... Ten vysílá naléhavou žádost o posily a vypracuje „jednoduchý“ plán: nepřátelské divize se nesmějí spojit – musí být zničeny ve dvou samostatných bitvách.

Plán je schválen, posily přijdou (ruská převaha klesá na 4:1 v pěchotě a 32:1 v dělech). Jelikož 163. divize postupuje rychleji, je rozhodnuto, že bude zničena jako první. Malá část finských jednotek odjíždí vstří-

Bitva o Suomussalmi a na Raatské cestě

44. divizi. Část z nich čekají vysilující týdny, během nichž budou kroužit podél jejich kolon, přepadat je, klást míny na těch nejnebezpečnějších místech Rusům přímo pod nos, přepadat zásobovací jednotky, likvidovat jim polní kuchyně a vůbec všeli-

jak komplikovat jejich již tak obtížný postup. Zbytek začíná urychleně budovat opevnění na 1,5 km široké šíji mezi Kuivasjärvi a Kuomasjärvi...

7. prosince je ukončena evakuace městečka, které je ještě před definitivním vyklizením zcela zničeno... Finské jednotky totiž nemají v úmyslu opevnit se v Suomussalmi – dobře vědí, že 2 protáhla jezera kolem města nejsou jen skvělým obranným prvkem – stejně tak se mohou stát pastí, z níž není úniku... Místo toho zaujímají obranné pozice na západním břehu jezera Niskanselkä a čekají na Rusy. 163. divize nyní udělá něco, co v původním plánu v žádném případě nebylo – vstoupí do Suomussalmi. Generál Zelencev se rozhoduje, že vyčká příchodu 44. divize, a menší část své divize vysílá pronásledovat „prchá-jící“ Finy. Netuší, že se právě dopustil strašlivé chyby. Chyby, která znamená ve svém důsledku rozsudek smrti nad asi 30 000 vojáky. Jedna z nekrutějších bitev druhé světové války – bitva o Suomussalmi a na Raatské cestě – právě začíná.

Optimistická nálada Zelenceva opouští ještě týž den – jednotky vyslané pronásledovat Finy oznamují, že narazily na silně hájené obranné pozice Finů na západ a jihozápad od města. Zelencev okamžitě nařizuje zahnat je dál. Okolo jezer propukají zuřivé boje... Obě strany strádají zimou (v noci teplota klesá až k minus 40 °C) a hladem (Rusům už zásoby docházejí, Finové se zase přesouvají tak rychle, že je zásobovací jednotky často nedokáží najít), dochází k mnoha zuřivým soubojům muže proti muži...

Finské pozice odolaly. To byla špatná zpráva. Vzápětí přichází ještě horší: 44. divize narazila o 12 km jižněji na již zmíněné silné obranné pozice Finů mezi Kuivasjärvi a Kuomasjärvi a přes značné úsilí je nedokázala prolomit. Doba jejího příjezdu se odkládá na neurčito... Zoufalý Zelencev nařizuje svým jednotkám provést výpad jižním směrem, ty však nedokážou prolomit obranné pozice Finů posílené jednotkami ze západních pozic. Znovu tedy obnovuje útok

západním směrem, doufaje, že se mu podaří využít dočasného oslabení obránců v tomto úseku, ale finské oddíly na lyžích se ve sněhu pohybují mnohem rychleji než Rusové a dorazí do ohrožených míst včas. Po odražení tohoto pokusu se Rusové začnou opevňovat... Promeškávají tak poslední příležitost ke své záchraně. Jejich letectvo se je pokouší zásobovat – ovšem přísun cca 5 pytlů sucharů denně na celou divizi je pomocí spíše symbolickou. 11. prosince zahajují finské jednotky generální útok na 163. divizi. Během následujících 17 dnů postupně dobývají jednu pozici po druhé a utahují smyčku stále těsněji. 44. divize se ještě několikrát pokusí prolomit finské pozice uzavírající jí cestu ke 163., ale její snaha postupem času ochabuje... Na její omluvu lze uvést, že značnou část sil jí odčerpává plnění prakticky nesplnitelného úkolu – udržet tvář v tvář silné aktivitě finských přepadových komand trvale průchodnou 40 km dlouhou zásobovací linií od čela divize až k finským hranicím. Viceméně se jí to zatím daří, ovšem tato snaha trvale váže něco mezi 25–40 % jejího bojového potenciálu. 28. prosince se Rusové v Suomussalmi konečně odhodlávají k neodvratitelnému kroku... Celá divize, jejíž muži už 4 dny neměli nic teplého k jídlu, se vzepne v zoufalém pokusu probít se zpět do Ruska... Během několika následujících hodin padne 4,5 tisíce Rusů... Další tisíce zabloudí a umrznou či zemřou vysílením v lese... Na ruské území se vrátí jen pár tisíc vyhladovělých, k smrti vyčerpaných a napůl šílených mužů, kteří už dávno zahodili všechny zbraně. 163. divize prakticky přestala existovat. Do rukou Finů se dostává neuvěřitelné množství zbraní a materiálu.

Je ironií osudu, že zhruba v tento okamžik se 44. divizi konečně podaří prolomit Finská postavení na šíji u jezera Kuivas (částečně ovšem proto, že část jejich obránců odjela vypomoci při destrukci ruských jednotek prchajících ze Suomussalmi). Unaveným Finům tak nezbyvá čas na odpočinek, urychleně spěchají na jih. Ledové spáry Bílé smrti teď svírají 44. divizi stejně, jako předtím svíraly tu, kterou měla zachrá-

nit. Finové jí teď věnují plnou pozornost. Během několika hodin definitivně uzavřou a zaminují Raatskou cestu, kterou Rusové až dosud s takovým úsilím udržovali jakž tak průchodnou. 44. divize se rozpadá na jednotlivé fragmenty. Finové zatlačují její čelo zpět a znovu uzavírají šíji u jezera Kuivas. 4. ledna je zahájen generální útok na přežívající enklávy 44. divize... Její důstojníci zoufale prosí generála Vinogradova o povolení k ústupu, ten ale stále odmítá a čeká na rozkazy z vyšších míst... 6. ledna se nakonec rozhodne, že se obejde i bez nich, ale je

**Mannerheimova linie, Summa, prosinec 1939...
O neprůchodné řadě betonových bunkrů (jaká se budovala např. v našem pohraničí) si mohli Finové nechat jen zdát...**

příliš pozdě... Když je vydán rozkaz k ústupu, spousta vojáků se vůbec nezvedne. Část z nich už umrzla, další část je od smrti jen malý kousek – při teplotách okolo -36 °C nedostala většina z nich už 4 dny najíst. Několik posledních ruských tanků nedokáže otevřít cestu... Stráží ji protitankové zátarasy, miny a v neposlední řadě přes 40 protitankových děl, které Finové Rusům zabavili. Divize platí strašnou cenu. Přibližně 1 300 Rusů je zajato. Dalších asi 1 400 patří mezi šťastlivce, co hlídali Raatskou cestu blízko u hranic a mohli tak závčas ustoupit. Něco přes tisícovku dalších dokáže přes hlad a vysílení projít bez nehody 50 km cesty lesem a závěsemi... Těchto cca 4 000 šťastných – to je

Ladožská Karelie a Jižní Laponsko

Severně od Lagody okolo Kollaa útočil větší počet divízi... Zpočátku to byly 139. a 75. divize postupující po severním břehu Lagody a na Tolvajärvi (45 000 mužů, 335 děl a 90 tanků). Proti nim stanuli plukovníci Talvela (velitel bojové skupiny Talvela) a jemu podřízený Pajari, kteří i s posilami, které dostali později, dali dohromady 9 000 mužů a 20 děl.

Obrovská přesila ruských vojsk (na začátku 30:1) postupovala i přes zuřivý odpor jednotek domobrany po břehu Lagody vcelku bez větších zdržení, ale 7. prosince po příchodu plukovníka Talvely a jeho posil se situace radikálně změnila. Ještě týž den zahájil Talvela mohutnou obklíčovací operaci okolo jednotek 139. divize postupujících přímo na břehu Lagody. 8. prosince zahájily Pajariho jednotky vlastní akce, které zaměřily proti severněji postupujícím částem divize. Na dva dny ji tak dokázaly zadržet zaměstnat, nicméně 10. prosince divize obnovila svůj útok na Tolvajärvi a zároveň se pokusila zaútočit na týl Talvelovy skupiny... Plukovník Pajari zareagoval tím, že k obraně Tolvajärvi ponechal jen nejdůležitější jednotky a se zbytkem svých mužů vpadl do boku postupujících ruských oddílů... Po celé oblasti propukly zuřivé boje... Rusové netušili, že jim teď s trochou nadšázkou leží u nohou celé Finsko – Pajari nasadil do bojů všechny své jednotky včetně záloh. Jakýkoliv průlom ve finských pozicích by pravděpodobně znamenal naprostou katastrofu a zkázu pro celou skupinu Talvela, protože nebyla k dispozici žádná jednotka, která by jej mohla uzavřít. Jak jsem však poznamenal – Rusové to nevěděli. Finové ano... Všechny útoky byly odrazeny a ruské jednotky začínaly zmatkovat... v noci 12. prosince zahájili Finové prudký útok a 139. divize se začala pomalu hroutit. Den poté se úplně rozpadla... Pajari získal spoustu materiálu a problém v podobě 75. divize, která ze severu přišla svým soudruhům na pomoc. Unavení Finové zastavili svůj postup

vše, co přežilo ze 44. divize, která na začátku invaze měla i s pomocnými jednotkami ve svém stavu 25 000 mužů. Ruské velení později 44. divizi vyškrtne ze seznamů jednotek Rudé Armády – čímž jen administrativně potvrdí krutou skutečnost.

Na dokreslení toho, jak celou věc prožívali Rusové, přikládám úryvky výpovědi zajatého plukovníka 44. divize:

„Mí hoši, jací to byli vojáci! Nejlepší z celého Ruska, elitní divize a k ní patřil můj pluk...“ (...)

„Z Murmanskú jsme ušli 300 km během 11 dnů, to by dalo zabrat i vám Finům, o tom nepochybuje. Jedinou odměnou nám bylo nadávání ze štábu, že pochodujeme příliš pomalu...“ (...)

„Ztratili jsme 10 % lidí, hlavně kvůli omrzlinám. Když jsme dorazili do Finska, museli jsme přestat s rozdělováním ohně, protože jsme věděli, že jinak nám začnou do prostřed tábora padat granáty a svištět kulky. Taková zima, takové neskutečné pusto, prázdná a tma...“ (...)

„Samozřejmě jsme se snažili útočit a prorazit si cestu, ale bylo to jako jít hlavou proti zdi. Z předchozích bojových akcí jsme byli zvyklí na něco úplně jiného, například z Polska. Tohle bylo neuvěřitelné, příšerné.“ (...)

Nefungovalo spojení a začali jsme doštávat hlad. Ale Finy jsme nikde neviděli. A nemusíte tomu věřit, ale první Finové, co jsem osobně viděl, byli ti dva, kteří mě zajali, když rozprašili náš pluk. Neviděli jsme je nikde, ale přitom byli všude. Jakmile se někdo vzdalil z tábořiště, nevrátil se živý. Když jsme posílali strážné na stanoviště okolo tábora, bylo nám jasné, že během chvilky bude po nich, že dostanou kulí do čela nebo kudlou do krku... Ne stovky, tisíce mých chlapů zařvaly!“

Pro Finy znamenalo vítězství v této bitvě obrovskou morální vzpruhu – a jednotky od Suomussalmi – ověněné gloriolou neporazitelnosti – byly vítanými posilami na ostatních bojištích... Pro tuto oblast válka skončila.

a předstírali budování obraných linií, ale nad ránem čtrnáctého opět obnovili svůj útok. Během následujících 8 dnů pak zatlačili 75. divízi až do pustých oblastí u jezera Suojärvi, kde pak zůstala až do konce války... Oblasti u Tolvajärvi a Lagody (výchoďně a jižně od Kolla) byla na nějakou dobu stabilizována...

Severně od Tolvajärvi se zatím stahovala mračna nad elitní 54. divízi útočící v oblasti městečka Kuhmo a nad 155. divízi útočící na Lieksa... 54. divize již zastavila svůj postup a zoufale se snažila držet si od těla dotírající finská komanda... Ruské vedení se rozhodlo divízi ulehčit jejím spojením se 155. divízi, což ovšem prospělo jedině Finům... Příznak smrti vznášející se nad oběma divízemi dostal jméno – Siilasvuo. Vítěz od Suomussalmi (nyní již generálmajor) přitáhl i s částí svých jednotek do sektoru Kuhmo s jasným úkolem: obě divize musí být zničeny... Pod jeho vedením zahájili Finové útoky na přesouvající se divize a začali je štěpit a trhat na menší kusy. Zrodila se taktika „motti“. Tento výraz, v civilních dobách vyhrazený pro složnou hromadu dřeva čekajícího na odvoz, označoval obklíčené enklávy nepřátel... Obě divize, rozšípané na enklávy různých velikostí a výzbroje, zatuhly na místě – až na menší část 155., které se podařilo probít zpět na území SSSR... Vysvobození 54. a zbytku 155. divize dostala za úkol brigáda plukovníka Balna. Jediná (!) dobře vycvičená lyžařská brigáda, kterou SSSR v té době disponoval, měla být dle ruského přesvědčení finským lyžařům více než důstojným soupeřem. Výsledek celé akce byl však žalostný – krátce poté, co pronikla na finské území, byla tato jednotka obklíčena a zničena – necelých 15 km od hranice... Finové pak začali jednotlivá motti rozbíjet... U 155. se jim to dařilo, větší část 54. však přežila v obklíčení až do konce války...

Ruské velení se projevilo jako absolutně nepoučitelné. Bez větší přípravy vyslalo na sever od Ladožského jezera další síly: 168. divízi, elitní 18. divízi a 34. tankovou brigádu, kteréžto jednotky obnovily

útok jižně od Kollaa po břehu Lagody... U Lemetti a Kitelä z nich vzniklo několik desítek menších a tři obrovská „motti“. Mezi 3-13. únorem se většina z nich rozpadla a ruští vojáci se pokusili uniknout domů. 18. i 168. divize utrpěly těžké ztráty (cca 50–80 %, velitelé obou divízi padli), 34. tanková brigáda byla úplně zničena... V oblasti zbyla pouze tři větší „motti“, která vydržela až do konce války... Ty už hlídalo jen zanedbatelné množství finských vojáků. Avšak toto vítězství přišlo pozdě. Jednotky, které zde zničily tyto obrovské ruské síly, se už nestihly závčas přemístit tam, kde nyní tolik scházely – na Mannerheimovu linii...

K ódám opěvujícím taktiku motti, které zavalily západní tisk, se takto vyjadřuje generálmajor Häglund: „Lidé hovoří o taktice zvané motti, jako kdyby byla prvořadým cílem našeho úsilí. Není tomu tak. Jen jedinkrát jsme ji plánovali před bitvou, kterou jsme nazvali „velké motti“ a vybojovali ji v oblasti Kitelä-Koirinoja. Ostatní hnízda vznikala jako třísky, které odletují na všechny strany, když řezbář sochá své dílo...“

Jako poslední zmíníme z této oblasti i vlastní oblast Kollaa, kde 12. divize zatím úspěšně vzdorovala nejprve dvěma a později 4 ruským divízím. Více se o ní zmíníme až v druhé části, nyní postačí říci, že situace zde byla stabilizována...

Karelská šíje

Původní plán počítal s tím, že první útok na Mannerheimovu linii započne 1. prosince v oblasti Taipale (nejsev. část linie, která byla také nejbliže hranicím) a že 3–5. prosince bude proveden hlavní úder v oblasti Viipurské brány, na širokých a přehledných pláních v okolí Summy. Prudká změna počasí společně s tvrdým odporem tzv. krycích sil (nepočtené a vysoce mobilní jednotky, jejichž úkolem bylo zdržovat ruský postup a způsobit Rusům maximální ztráty) však způsobily jakýsi „dopravní kolaps“, jehož výsledkem bylo, že první boje u Taipale vzplanuly až 5. a u Summy až 16. pro-

sínce... Následovalo něco, co se rozum zdráhá pochopit... Ruské jednotky prakticky neprováděly žádný průzkum. Ruské letectvo se zabývalo bombardováním finských měst a nad Mannerheimovou linií provádělo jen sporadické přelety. Letecká podpora útoků nebyla žádná. Dělostřelecko prostě naslepo přeoralo oblast útoku a masy ruských vojáků a tanků záutočily... Žádná strategie, žádná taktika, Rusové se prostě vrhali vpřed – prapor po praporu, pluk po pluku, divize po divízi. Pořád po stejné trase, bez ohledu na ztráty. U Taipale takto během 5.–18. prosince vykrvácely 2 ruské divize a 1 tanková brigáda, u Summy mezi 16.–21. prosincem 6 divízi a tři tankové brigády... U Summy sice ruské jednotky několikrát prorazily skrz linii, ale během noci byly vždy průlomy uzavřeny a proniknuvší jednotky zničeny... Ukázalo se, že zatímco ruské tanky zpravidla za cenu těžkých ztrát projet linií dokázaly, tak po pěchotu to byla prakticky nepřeekonatelná překážka... Bez pěchoty však byly tanky snadnou kořistí finských rezervních útvarů...

Dne 20. prosince večer velení Rudé armády nařídilo zastavení útoků proti Mannerheimově linii s oficiálním zdůvodněním, že vojákům je třeba umožnit oslavovat Stalinovy narozeniny. Skutečným důvodem a nejhořčí pilulkou, kterou Stalin musel na své narozeniny polknout, byl ten, že Rudá armáda už neměla na Karelské šíji dost sil, aby mohla v útocích pokračovat... O dva dny poté utrpěla prestiž SSSR další ránu, když

Finové zahájili protiofenzívu a zatlačily ruské jednotky na různých místech o 1–7 km zpět... Útok byl sice poté zastaven jako neefektivní (nebyla munice na potřebnou dělostřeleckou podporu) a Finové ustoupili zpět k Linii, ale to bylo jen malou náplastí v kontrastu s katastrofou, která Rudou armádu potkala.

Rozzuřený Stalin nařídil další posílení svých jednotek... Generál Mereckov byl degradován na dílčího velitele na Karelské šíji a velení nad ruskými jednotkami převzal maršál Timošenko. Za úkol dostal připravit novou ofenzívu. K dispozici má všechny zdroje, které SSSR může poskytnout. Ztráty vojáků ani materiálu nejsou podstatné, ale za výsledek ručí maršál svou hlavou... Stalin chce vítězství. Jednoznačné a rychlé.

Pokud teď tedy shrnu 1. fázi války – z celkové počtu divízi vyslaných SSSR do Finska (původně 19 + 7 tankových brigád, s pozdějšími posilami 27 + 12 tankových brigád), byly 3 divize a 2 tankové brigády zcela zničeny, dalších 5 divízi a 3 brigády byly zmasakrovány tak, že byly pro další boj naprosto nepoužitelné, 3 divize a 1 tanková brigáda byly obklíčeny a jejich zničení se zdálo otázkou času... Dalších 11 divízi a 4 brigády sice byly v použitelném stavu, ovšem jejich bojová hodnota byla díky značným ztrátám silně zredukována. Ruská ofenzíva selhala ve všech důležitých úkolech. Letectvo utrpělo brutální ztráty (450 strojů) a jeho morálka byla na dně. Diplomatické rozměry konfliktu a druhou fázi války si probereme příště... -Cinik-

Z MÉHO NOTESU

Chirac, Francie a EU

Loni v dubnu utrpěl svět těžký šok poté, co jeden z nejagresivnějších evropských nacionalistů Jean-Marie Le Pen postoupil do druhého kola prezidentských voleb ve Francii. V květnu si pak mohl oddychnout, když Le Pena v druhém kole převálcoval umírněný

gaullista a dosavadní prezident Jacques Chirac.

Nicméně s postupem času se naskytá otázka, zda se ono slovo umírněný nedostalo k Chiracovi spíše nedopatřením...

Jeho snahu o odvrácení nové války proti Iráku by bylo možné pochopit, pokud by ovšem navrhoval nějaké alternativní ře-

šení. Nic takového ale nemá, což ho (společně s faktem, že ještě i krátce poté, co Irák obsadil Kuvajt, neváhal označit tento stát za spojence a Saddáma Husejnu za přítele) poněkud diskredituje.

Že jeho „pacifismus“ nejspíše nebude znak umírněnosti, dokázal na nedávné schůzce vrcholných představitelů EU, kde napadl kandidátské země za to, že podporují USA v jejich tažení proti Iráku. Dle jeho soudu „promeškaly tyto země dobrou příležitost mlčet“. Navíc se domnívá, že když už měly touhu něco říci, měly to zkontrolovat s EU jakožto se společenstvím, do kterého chtějí vstoupit.

Evropa dle Chiraca:

Přiznám se, že si nejsem jistý, co tím pan Chirac myslel. Nejde o to, že po kandidátských zemích Brežněvovským způsobem požaduje, aby „držely hubu a krok“ a navíc k tomu přidává ještě mnohoznačné výhrůžky směrem k těm, co mají vstup „méně jistý“. To je sice nehorázné, nicméně srozumitelné. Méně srozumitelné je, o jaký postoj EU se měly kandidátské země zajímat ve věci, ve které EU evidentně žádný neměla. (A nemá, pokud tedy za něj nebudeme považovat onen nedávno přijatý text, jehož mnohoznačnost byla dlouho pilována až k takové dokonalosti, že teď může znamenat

naprosto cokoliv...) Ještě zvláštnější v této souvislosti vyhlíží fakt, že ve Francii se krátce po této schůzce konal summit afrických zemí, na který Chirac pozval i opovrhovaného diktátora Mugabeho, jemuž EU loni zakázala vstup na své území... Vře mu potrásl pravici a nezdá se, že by mu přitom nějak obzvlášť vadilo, že se jedná o krvavého diktátora a že tímto těžce porušuje rozhodnutí EU, které odsouhlasila i sama Francie. Přidáme-li k tomu i smutné zkušenosti např. Británie, na jejíž hovězí maso Francie v 90. letech uvalovala embargo ještě dlouho poté, co ji unijní arbitráž nařídila ho zrušit jako neoprávněné a protievropské, začne se nám rýsovat možná odpověď.

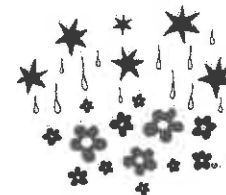
Megalomanský francouzský král Ludvík XIV. měl poněkud svérázné pojetí francouzské státnosti, které shrnul ve svém oblíbeném výroku: „Francie jsem já.“ V souvislosti s tímto výrokiem mě napadá, jestli se jeho následovník Chirac nenechal poněkud unést francouzskými právy veta v OSN, EU a NATO, svým drtivým vítězstvím v posledních volbách a faktem, že už zase ovládá Parlament, a nerozhodl se tento výrok převzít a vylepšit ho ještě o jednu malou evoluční novinku v podobě věty: „EU je Francie.“ Pak by totiž všechno bylo naprosto logické. Raději bych si ale myslel, že unavenému Chiracovi při jeho vystoupení prostě jen ruply nervy... Nepochybuji o tom, že v EU si jsou a ještě asi dlouho budou někteří rovnější než ostatní, nicméně přece jen si říkám, že EU je už příliš velká a Francie příliš malá, než aby ta rovnost byla natolik „nerovná“...

A je tu ještě jedna věc, která mi vrtá hlavou... Týká se to britského premiéra, který se osočených zastal a hájil jejich právo na vlastní zahraniční politiku. Myslí to upřímně? Hájí princip naší svobodné zahraniční politiky, nebo jen tu konkrétní politiku, kterou právě teď razíme? Kdopak ví... A chceme to vůbec vědět?

-Cinik-

Víte, že ...? - tentokrát medové

...název *med*, latinsky *mel*, řecky *melí*, značí sladkost?

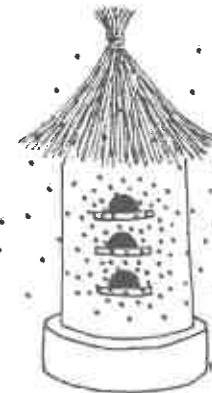
... antika věřila, že padá při východu hvězd v podobě rosných kapek na květy, odkud je sbírají včely?

...dlouho, předlouho znala Evropa jako sladidlo jen med? A to až do přelomu tisíciletí, kdy se v nejrůznějším středoevropském přístavu Benátkách objevil třtinový cukr (tzv. indická sůl) z Orientu. Ale ani pak nepřišel med zkrátka. Cukr se totiž přidával do zlatých inkoustů i malířských barev, do mastí a léků, jen ke slazení se nepoužíval. To ještě dlouho zůstalo výsadou medu.

...angličtí archeologové objevili na Srí Lance při průzkumu starého chrámu stavební materiál s přísadou medu? Takzvané medové cihly se sušily dlouho na slunci, aby se tak staly téměř nerozbitnými.

...med býval svého času i platidlem, a to ne ledajakým? Ve stejné váze se vyměňoval za tehdy neobyčejně vzácnou sůl. Dokonce rolníci museli odevzdávat vrchnosti tzv. me-

dový desátek. A tak není divu, že se včely a jejich produkty objevují také v zeměpisném názvosloví. Najdeme tedy u nás nejrůznější Medové Lhoty a Újezdy, ale i Včelákov, Medonosy a báje o opředěný vrch Medník. O Včelné u Budějovic ani nemluvě. Včelařství se u nás nejvíce dařilo v 11. a 12. století.

... život a dílo opata Johanna Gregora Mendela přibližuje výstava v brněnském Opatství svatého Tomáše? Je otevřena od úterý do neděle od 10 do 18 hodin. A co má tato informace společného s medem? Exponáty o významném genetikovi doplňuje prohlídka včelínu a prodej Mendelova klášterního piva. Med i pivo prý léčí.

-EZ-

Antonín Procházka v Obecním domě

Mezi přední představitele českého moderního výtvarného umění patří Antonín Procházka (1882–1945), zakládající člen významné umělecké skupiny Osma. Ve své široké tvorbě prošel od klasické malby přes kubismus, který zjednodušil a přiblížil českým divákům, až k neoklasicismu. Procházkovy rozsáhlé dílo lze obdivovat denně od 10 do 18 hodin v pražském Obecním domě. Expozice je představena za pomoci Muzea a Moravské galerie města Brna.

-EZ-

Zprávy z babylónské věže

ZPRÁVY
Z BABYLÓNSKÉ
VĚŽE

Motto: „Tisíciletá minulost protéká každým: děláme něco velkolepě starého a historického, když mluvíme česky.“

Karel Čapek

Jak vlastně vznikla lidská řeč?

To kdybychom věděli. Podle Bible stavitelé legendární babylónské věže hovořili jedním jazykem a rozuměli si, dokud je Bůh za jejich troufalost nepotrestal naprostým zmatením jazyků (hebrejské slovo *bábel* = zmatení, odtud jméno Babylón).

Jenže jak vznikl ten prapůvodní jazyk? A byl opravdu jen jeden? Na tyto otázky lidé odpovědi dosud hledají. Pro existenci jednoho jediného „prajazyka“ hovoří nesporná podoba fonetických kořenů jazyků vývojově velmi vzdálených. Tak například tvary spojené s první osobou jednotného čísla často používají písmeno *m* – ve španělštině *mío*, ve staré japonštině *mí*, ve finštině *mína*, v eskymáčetině *mín* a třeba i v češtině *můj*. Písmeno *n* bývá zase obvykle spojováno s negací, a to jak v indoevropských, tak i v asijských jazycích (záporná předpona v japonštině je *naí*).

ZOBODOCHOZODUCHO

V současné době lingvisté rozlišují 3500–6500 různých jazyků (záleží na pojetí pojmu „jazyk“). Jen během posledního století vzniklo několik desítek tzv. kreolských jazyků (jako např. saramaccan a djuka v Jižní Americe a krio v rovníkové Africe), které prošly během kolonizace příslušných oblastí Evropy stadiem tzv. pomocných jazyků, známých též jako pidgin. Naproti tomu se udává, že každých čtrnáct dní

ZODADIDADI

z lingvistické mapy světa jeden jazyk mizí. Současně se stále výrazněji prosazuje jako celosvětový dorozumivací jazyk angličtina. Dnes jí mluví už půl druhé miliardy lidí.

Při vši výše zmíněné jazykové pestrosti však neexistuje ani jeden jazyk, který by nebyl založen na principu fixace pojmů v akustické podobě a jehož základním způsobem komunikace by nebyla artikulovaná řeč. Tato zdánlivě samozřejmá okolnost je neobyčejně důležitá.

Jde o to, že jakmile se začneme zabývat otázkou, jak vznikl jazyk a jakou měl při svém vzniku podobu, ihned narazíme na vážné dilema. Všechny hypotézy zabývající se zrodem jazyka lze dnes rozdělit na dvě velké skupiny. První z nich tvoří hypotézy rozpracované především lingvisty, které přirozeně předpokládají, že v okamžiku svého vzniku mohl být jazyk jedině zvukový, orální, tedy takový, jak jej známe dnes (i když samozřejmě nesrovnatelně chudší a nevytříbenější). Psychologové a antropologové se přiklánějí k jinému názoru: že totiž v počátečním období jazyk nemusel být nutně jen zvukový, ale mohl být rovněž posuňkový.

ZOBIBABIA

Obě tyto strany přinášejí na podporu svého názoru množství argumentů. Podrobněji se jimi zabývá J. N. Panov v knize *Znaky, symboly, jazyky*. Nakonec dochází k závěru, že ani jedna z těchto hypotéz nemá výrazné přednosti. Ani bezprostřední biologické zvuky pralidů (na způsob našich citoslovců „ach“, „och“, „aj“ apod.)

ZOBEBEBEBEBE

ani pro ně tak přirozená gesta se nemohly stát materiálem pro vytvoření jazyka, dokud člověk nedospěl k myšlence kopírování (a poté symbolizace) jevů. Od této chvíle se pravděpodobně vývoj obou systémů komunikace ubíral různými, i když těsně souvisejícími cestami. Výsledkem tohoto vývoje je pravděpodobně i těsné spojení naší řeči s její paralingvistickou náhražkou (vzpomeňme si, kolik našich kamarádů při řeči divoce gestikuluje).

ZOTALATA LA

Na počátku všeho je slovo – alespoň dnes určitě.

Přestože na cestě svého dlouhého evolučního vývoje si mohl člověk vybrat z mnoha různých způsobů komunikace, zvolil si artikulovanou řeč. Všechny ostatní způsoby jazykové komunikace – za pomoci hvízdání, posuňků, zvuků gongu či bubinků – jsou buď odvozeny od řeči, nebo jsou o tolik nedokonalejší, že se člověk uchyluje k jejich použití jen tehdy, jestliže situace použití řeči neumožňuje.

Proč však právě mluvený jazyk a artikulovaná řeč je nevhodnějším a neefektivnějším nástrojem lidského poznání a komunikace? Už sám název „artikulovaná“ či „článková“ řeč nám dává na naši otázku částečnou odpověď. V zásadě je tok akustické řeči rozdělen na poměrně nevelký počet jednotek – fonémů, které je člověk ovládající daný jazyk schopen snadno rozlišit. Počet fonémů nepřesahuje několik desítek – ve většině evropských jazyků je jich kolem třiceti až čtyřiceti, což umožňuje snadné osvojení už v raném věku.

Jednoduchým kombinováním fonémů lze získat množství slov. Například z jedné

samohlásky „a“ a ze tří souhlásek „p“, „s“ a „t“ získáme následující tři slova: *pást*, *psát* a *spát*. Pokud operujeme jen s několika pojmy, neskrývá v sobě tato metoda tvorby slov žádné nebezpečí. Avšak svět, ve kterém žijeme, se skládá z ohromného množství různých pojmů. Jestliže by každý z nich byl označen libovolně vybraným způsobem (libovolnou kombinací fonémů), nebyla by lidská paměť schopna tak obrovský počet vzájemně neuspořádaných znaků vůbec pojmut. Proto se uchylujeme k pravidlům, k odvozování příbuzných slov od společných slovních základů apod.

Je ale docela dobře možné, že v dobách, kdy zvukový jazyk teprve vznikl a kdy materiální i duchovní svět člověka byl podstatně chudší než dnes a přirozeně se skládal z mnohem menšího množství pojmů, byly znaky jednotlivým pojmům přiřazovány na principu, který je nám dnes cizí: tedy nový pojem – zcela nový znak (znakem v tomto případě rozumíme znak jazykový, tedy slovo). Svědčí o tom mnohé příklady z řady současných jazyků archaického typu. Jejich jednotlivé jazykové znaky, které bychom byli ochotni pokládat za slova, se objevují v podobě celých dlouhých výpovědí. Například v africkém jazyce ewe popisují různé druhy chůze následující slova:

Zobochobocho – chůze neobratného, pomalého, velkého a zavalitého člověka

Zodadidadi – těžká chůze unaveného nebo kulhajícího člověka

Zobiabia – chůze vysokého člověka s dlouhým krokem

Zobechebeche – chůze slabého člověka s křivými nohama

Zodzedze – živá, rychlá, nepřetržitá chůze

Zochlojchloj – chůze člověka oblečeného do dlouhého rozevlátého oděvu nebo nepsoucího dlouhé, kolébající se předměty

Zowlawla – rychle a bez zastávky odcházet pryč

Zotakataka – jít cestou necestou

ZOBZEDZE

ZOWLA WLA

ZOCHLOJCHLOJ

Rozdělení světových jazyků (celkový počet 6528)

Světadíl/oblast	%	Počet
Evropa	3,25 %	209
Asie	31,25 %	2034
Afrika	30,50 %	1995
Pacifická oblast	20,50 %	1341
Amerika	14,50 %	949

Všechny tyto výrazy propojuje pouze předpona „zo-“ vyjadřující chůzi.

Zvládnout dokonale jazyk ewe by nebylo opravdu nic jednoduchého. Velké úsilí by si vyžádalo už jen mechanické „biflování“, neboť mnohemotechnické pomůcky, které používáme při učení nových slov rodného jazyka i slovíček evropských jazyků (jež jsou svou stavbou naší mateřštině poměrně blízké), by nám v tomto případě nebyly mnoho platné.

Jednoocí obři

Ráno svolal Odysseus všechny muže a pravit:

„Prátelé, já teď odpluji se svou družinou prozkoumat tamhleto skalnatou pevninu, odkud stoupá kouř. Podívám se, jací lidé tam žijí a zdali bychom je mohli navštívit. Vy zatím zůstanete tady a počkáte na nás.“

Pak si naplnil objemný měch nejlahodnějším vínem, vzal si i jídlo, vstoupil na loď a plul k té nedaleké zemi. Tušil, že tam na něho čeká nějaké překvapení, proto se takto zásobil. Kdovi, k čemu to bude dobré. Brzy se ukázalo, že jeho prozíravost opravdu nebyla na škodu. V té zemi žili divoci, suroví obři, násilní a zpušní. Nazývali se Kyklópové. Páslí stáda a to bylo jejich živobytí. Neorali, neseli, neuměli stavět lodě a neměli žádné zákony a řády. Každý bydlil o samotě se svou ženou a s dětmi ve veliké jeskyni na temenech vysokých hor a o své sousedy se nestaral. Tito obři měli uprostřed čela jen jediné velké oko, hlas jako burácení hromu a mysl náchylnou k zločinům.

Ukázalo se, že představa starých Řeků o Krétě jako domovu jednookých obrů Kyklópů má možná své reálné vysvětlení.

Při zakládání olivového sadu objevili vesničané na jihu ostrova obrovský zkamenělý kel a rozbité kosti, které byly později určeny jako pozůstatky předchůdce současných chobotnaticů. Patřily druhu *Deinotherium giganteum*, téměř pětmetrovému „praslonovi“, žijícímu poměrně hojně ve střední Evropě a v Malé Asii před sedmi miliony let.

Vědci z krétského Národního přírodovědného muzea předpokládají, že lebky

Hlavní světové jazyky (počet lidí v milionech, pro které je uvedená řeč hlavním jazykem)

1. čínština	726
2. angličtina	427
3. španělština	266
4. hindština	182
5. arabština	181
6. portugalština	165
7. bengálština	162
8. ruština	158
9. japonština	124
10. němčina	121

Zdroje:

100+1 zahraniční zajímavost 13/2002.

J. N. Panov: Znaky, symboly, jazyky, Panorama Praha 1987.

J. Plachetka: Velký slovník citátů a přísloví, Academia Praha 1996.

(Rudolf Mertlík: Starověké báje a pověsti)

těchto zvířat s nápadným otvorem uprostřed vysokého čela a dolů zahnutými mohutnými kly mohly staré Řeky inspirovat k obohacení škály mytologických postav o jednookého obra Kyklópa. Sředový otvor v lebce slonů však navazoval na chobot a sloužil čichu, nikoli zraku. To ovšem krétští obyvatelé nemohli tušit, protože živého slona – natož *Deinotherium* – neměli šanci uvidět.

Krétští přírodovědci předpokládají, že se *Deinotheria* musela z pevniny na Krétu dostat jedine plaváním. Dříve bylo Egejské moře mnohem menší a mělčí, takže i takový kolos mohl překonat vzdálenost mezi jednotlivými ostrovy.

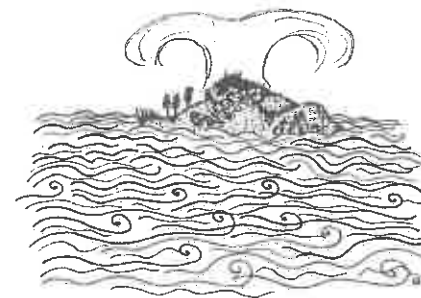
-Ez-

Proto pospíchejme biflovat anglická slovíčka s vědomím, že může být i huř, a pro příště se těšme na povídání o znakové řeči hluchoněmých a o Braillově písmu nevidomých.

-Ez-

Kurt Vonegut - Kolíbka

Kultovní román *Kolíbka* se zabývá naším světem a touto dobou, končí v nedaleké budoucnosti zkázou lidstva. Vypráví o muži, který se rozhodl napsat knihu *Den, kdy nastal konec světa*. Měla to být kniha o významných Američanech a o tom, co dělali v den svržení atomové bomby na Japonsko. Shromazuje materiály k této knize, kterou však nikdy nenapiše, především se snaží dozvědět se co nejvíce o vědci Hoenikkerovi – vynálezci atomové bomby a o jeho rodině. Při tom se dozvídá o Hoenikkerově ještě strašnějším vynálezu, než byla jeho atomová bomba, o „ledu typu 9“. Psaní knihy jej přivádí i do podivné ostrovní republiky San Lorenzo, kde vládne diktátor „Papá“ Monzano spolu s Hoenikkerovým synem. Je to podivný stát na úplně nevýznamném ostrůvku, kde jsou všichni vyznavači tam vzniklého a zároveň na ostrově zakázaného náboženství Bokononismu. Vypravěč sám se stává bokononistou a i celou knihu provází množství bokononistických pravd. V San Lorenzu je mu nečekaně nabídnuto místo prezidenta. Objevují se tam i Hoenikkerovi děti a všichni se stávají svědky nesmírné katastrofy.

Touto knihou je také inspirován název folkové skupiny Bokomara; boko-maru bylo totiž označení pro bokononistický kultovní rituál, který spočíval v meditaci za vzájemného se dotýkání chodidly nohou. Jen tak mimochodem, loni jsem se vypravila na koncert této skupiny (ve složení Luboš Javůrek a Petra „Šani“ Šanclová), který se konal nezvykle v antikvariátu na nám. Přemysla Otakara II. v ČB. Přišlo asi 20 lidí, koncert probíhal v příjemné atmosféře mezi regály s knihami, velikány literatury, při sklence vína, ale hlavně skvělé muzice. Protože Bokomara nyní vystupuje v dvoučlenném složení, vyrazíte hlavně do klubů a klubičků.

-HV-

Obnova rodného domu architekta Hoffmanna v Brtnici

V Brtnici na Jihlavsku začala obnova rodného domu světového architekta a designera Josefa Hoffmanna. Město na ni získalo dvanáct milionů korun z programu Evropské unie – SAPARD a hotova by měla být do konce roku. V patře vznikne expozice o životě a díle slavného rodáka, v přízemí moderní knihovna.

Josef Hoffmann (1870–1956) se řadí k nejvýznamnějším architektům první poloviny dvacátého století, byl přední osobností vídeňské secese. Po studiu na průmyslové škole v Brně absolvoval Akademii výtvarných umění ve Vídni. V roce 1903 se stal spoluzakladatelem dílny uměleckého řemesla Weiner Werkstätte. Pro zámožné zákazníky zde projektoval domy na klíč: od architektury až po unikátní soubory nádobí.

O rehabilitaci ve světě proslulého, ale doma téměř zapomenutého rodáka usiluje od roku 1992 občanské sdružení Společnost Josefa Hoffmanna. Podnětem místním historikům bylo natáčení životopisného filmu rakouskou televizí.

Více se zájemci mohou dozvědět na internetových stránkách www.brtnice.cz.

-Ez-

Zeptali jsme se na váš kulturní život

Tentokrát jsem požádala o rozhovor mikrobiologa dr. Jiřího Šebestiana. Přišla jsem, pohodlně se usadila na židli a pak už jen poslouchala zajímavé vyprávění.

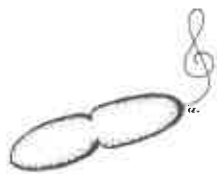
Můžete nám přiblížit své oblíbené knížky, popřípadě doporučit něco zajímavého, co by stálo za povšimnutí a za přečtení?

Knížek je u nás mnoho, všechny čtyři stěny mojí pracovny jsou obložené knížkami, takže vybrat z nich jednu je problém. U postele toho mám také spoustu rozloženého. Třeba tam mám *Obecnou ornitologii* pana profesora Veselovského, což je opravdu zářná knížka. On do ní uložil prakticky všechno, co za celý život nasbíral. Je to hezky napsané i pro lidi mimo obor – jsou tam i takové kapitoly, jako třeba *Ptáci a hudba*.

Co by ještě stálo za upozornění, je knížka od Karla Pecla vydaná v nakladatelství Praam v Pisku. Karel Pecl je zoolog Prácheňského muzea v Pisku. Po listopadu 1989 pomohl spoluzakládat společnost zoologů muzeí Zoogeos. Její členové jednou za rok, za dva uspořádají nějakou výpravu do světa. A doktor Pecl je takový, že je s nim velká legrace, dokonce tam vždycky píše deníček. A jak on sám říká, neumí spísovat, neumí si vymýšlet. Všechno, co je v jeho knížkách, je tedy pravda. Ale ty cestopisy nejsou tak úplně klasické, jsou to opravdu cestopisy přírodovědné. Na druhou stranu jsou ale krásně čtivé, protože je v nich opravdu spousta legrace. Jeho poslední knížka se týká cestování po Jihoafrické republice, kde objeli všechny národní parky a prošli všechna přírodní prostředí, která se tam dají najít. Jmenuje se to *Jak dělá žirafa*. Ta knížka se strašně těžko shání, já jsem měl problém ji tady v Budějovicích sehnat, ale na www stránkách nakladatelství (www.praam.cz) se dá objednat.

No jinak o Koukolíkovi už vyprávěla v této rubrice před časem moje manželka. Teď vy-

šli dva noví „Koukolíci“, kde je rozpracováno téma deprivantů. Já si teď nevzpomenou na přesné názvy, ale dá se to najít na www.galen.cz.

A jak to vypadá s vámi a s hudbou?

To je podobně strašný... (obrací se na obrovskou přehrávací aparaturu, které si až teď v pracovně všimám). Já když jsem byl v takových těch gymnaziálních, vysokoškolských, aspirantských letech, tak jsem původně začal hrát na housle, pak se k tomu přidala kytara, baskytara, bicí a tak dál. Hrával jsem v dětské dechovce, tam jsem hrával na tubu (nebo na heligón, což je totéž jinak uspořádané), hrávali jsme vážnou muziku pochopitelně, potom jsem chodil dlouho do komorního orchestru atd.

A zase je strašlivý problém vybrat jakoukoli muziku. To, co zůstalo z minulých staletí, počínaje Bachem nebo našimi klasiky, jako jsou Bendové, Stamlicové a celé tyto rody až po romantiky (Čajkovský, Chopin) nebo impresionisty (Grieg, Debussy), to všechno posloucháme, všechno doma máme. Já jsem se na vás samozřejmě trochu připravil, takže jsem se snažil vybírat něco, co je méně známé. Chtěl bych upozornit třeba na Gustava Holsta, to už je dneska také skoro klasik. Třeba suite *Planety*, kterou napsal v letech 1914–16, je rozhodně muzika, kterou stojí za to si poslechnout a ne-utíkat před ní jako před vážnou hudbou.

Když posloucháte současnou vážnou hudbu, tak tam se velmi těžko vybírá. Moji manželku to třeba tahá za uši. A ono je to opravdu tím, že těch geniálních lidí je v historii lidstva pořád těch 1 až 5 %. A ti, co byli geniální v minulých věcích, jsou prostě ti, co nám z té hudby zbyli, kdežto dneska je v tom 95 % těch, kteří za sto let zapadnou.

Akorát co se mi tak moc nelíbí, to je taková ta hudba středního proudu. Já třeba kvůli zpravodajství poslouchám Radiožurnál a strašně mě tam šve ta muzika, která je hrozně jednoduchá a udělaná opravdu jen na komerci. I když samozřejmě i v této oblasti se najde to 1 až 5 %. Ale tam jsem ho nehledal...

To jsme se pěkně dostali k další otázce a ta se týká rozhlasu a televize. Máte nějaký svůj oblíbený pořad?

No jeden zcela určitě, a to je Meteor na Českém rozhlase 2, který dokonce sbírám. Já si ho nahrávám, mám nahrané všechny Meteory za posledních asi deset až dvanáct let. Nestacíím sice doplňovat databázi, co kdy kde, takže se mi v tom špatně hledá, ale jinak je to vynikající zdroj zajímavosti. Leckdy se to hodí i do přednášek a podobně.

Jinak poslouchám Vltavu – kvůli muzice a také pořady pana Hurníka mladšího. Jsou lidi, kteří tvrdí, že se nechťejí učit nic o kompozici, že nechťejí rozumět tomu, jak se muzika komponuje. Já si myslím, že když to člověk ví, tak dovede ocenit na té skladbě ještě něco navíc. Já taky samozřejmě dovedu vypnout a bez jakékoli analýzy poslouchat hezkou muziku. A nemyslím si, že by mi v tom bránilo to, že znám něco o kompozici.

Takže u vás vítězí spíš rozhlas před televizí?

No, televize je zase něco jiného. Teď je moderní prohlašovat „já se na televizi nedívám, já televizi nepotřebuji“. My ji doma máme. Když člověk chce trochu sledovat zpravodajství, tak je dobré ho poslouchat z vícero zdrojů, člověku to pomůže se zorientovat. Sledujeme Českou televizi, poměrně programově a schválně se snažíme bojkotovat Novu. Občas se kouknu rád sem tam na hezké filmy. Co si nahrávám, to jsou nejrůznější přírodovědné a naučné seriály, jako teď nově začínající *Formy života* od BBC a National Geographic nebo *Po Karlově mostě* s F. Dvořákem. A potom

– já jsem hrál fotbal, basketbal, vesloval jsem – takže sport.

Chodíte do divadla nebo do kina? Je i v této oblasti něco, co byste mohli našim čtenářům doporučit?

Tam už je to s námi horší. Z divadla si každý rok nenecháme utéct v létě Krumlov – tam jezdiváme tak dvakrát třikrát za sezónu. Tady v budějovickém divadle jsme byli naposledy někdy kolem Tří králů na *Večeru tříkrálovou* od Shakespeara.

S kinem už je to teď horší. Že bych si z nových filmů něco v programu budějovických kin vybral, o čem bych řekl, že na to opravdu musím jít, to ne. Člověk se ze zvědavosti koukne na nového Haryho Pottera nebo na *Dvě věže*. Ty mě teď docela překvapily, čekal jsem, že to bude horší. Začátek byl dost takový, že člověk měl chuť odejít, ale pak to přece jen šlo. Je tam perfektní muzika. Vůbec když si člověk odmyslí, že je to udělané na to, aby to lidi zaujalo a šokovalo, jsou tyhlety holywoodské filmy po řemeslné stránce obecně perfektně odvedené řemeslo – zejména od kameramanů se lze hodně naučit.

Z předchozích rozhovorů vím, že někdy svými dotazy nepokryji všechno, co dotyčného člověka v kultuře zajímá. Proto na závěr pokládám otázku, co ještě? Je ještě něco, o čem by se podle vašeho názoru dalo a mělo povídat?

Výstavy. Já chodím zejména na fotografické výstavy, protože sám dost fotografuji a o fotografování se zajímám. Tady v Budějovicích je jenom jedna jediná galerie specializovaná na fotografie, a to je Galerie Zahoře v Metropoli. A co by určitě stálo za zhlédnutí, možná to uniklo trochu pozornosti, je obrovská výstava Salvatora Dalího v Českém Krumlově.

Děkuji vám za rozhovor.

Po stopách smírčích křížů

Na začátku byla jedna náhodně a nečekaně nalezená internetová adresa. Znáte to, něco na internetu hledáte a najednou se vám, ani nevíte jak, vyloupne něco docela jiného. A když si na to něco jiného už nějakou dobu brousíte zuby, je to impuls, abyste pátrali a objevovali dál.

Nacházíme je roztroušené kolem měst i vsí, mnohdy stojící stranou všech cest a steziček, zarostlé vysokou trávou, zdánlivě zapomenuté. Smírčí kříže, Opředené příběhy obyčejných i nevdědných lidských osudů, tiché, nezúčastněné kamenné svědky dávných dramát.

Zůstaňte si lhostejní k této úctyhodné práci starých kameníků, když svým majetátným a trochu tajemným vzhledem naši obrazotvornost přímo provokuje! Jsou mezi námi mnozí, kteří neodolali a jejichž zájem přerostl v posedlost. Sdružují se ve Společnosti pro výzkum kamenných křížů a mapují jejich výskyt a historii v České republice. Někteří piší i knihy. K jedné z nich mě přivedla právě ona zmíněná internetová adresa, tedy přesněji první ze dvou, které se mi nakonec podařilo najít (viz konec tohoto článku).

Akademický sochař **Vladimír Preclík**, člen Společnosti pro výzkum kamenných křížů, se narodil 23. 5. 1929 v Hradci Králové. Dnes žije střídavě v Praze a Velkých Popovicích a kromě toho, že patří mezi naše nejosobitější a nejvýznamnější sochaře, věnuje se intenzivně i literární činnosti. Do roku 1997 byl děkanem Fakulty výtvarných umění v Brně. V roce 1998 otevřel Muzeum Vladimíra Preclíka v Bechyni, kde je instalována stálá expozice z jeho tvorby.

Jako spisovatel se čtenářům poprvé představil vedle Miroslava Horníčka a Ilji Hurníka v knize *Trojhlas* (Melantrich 1986). K jeho dalším dílům patří např. *Dřevěná knížka* (Melantrich 1988), v níž se zpovídá ze své lásky ke dřevu nejen jako k sochařskému materiálu, próza *Tiše se přemísťovat* (Kruh 1989) o výpravách za sochami v rodných východních Čechách a konečně kniha *Smírčí kameny* (Československý spisovatel Praha 1990).

Posledně jmenovanou knížku najdete i v českobudějovické městské knihovně. Pokud někdo podle názvu čeká populární naučnou publikaci s fotografickým, nejlépe barevným doprovodem, bude zklamán. Kdo si ale rád přečte vyprávění o urputných cestách za bezmála padesáti kamennými kříži a jejich příběhy, rámované navíc autorovými vlastními vzpomínkami a úvahami, najde v této knize milého společníka na několik večerů.

Porád ještě si nejste jisti, zda je to to pravé pro vás? Zkuste se začíst do ukázky z úvodního „křížového“ příběhu. Vybrala jsem ji proto, že asi nejlépe vystihuje autorův postoj k tématu, který se pak odrazil v celé knížce. Na smírčích křížích je totiž možná nejkouzelnější ne to, co o nich víme, ale co nevíme. A co si můžeme, třeba i na základě dochovaných útržkovitých zkazek domýšlet...

„Když jsme si doma kdysi jako kluci tajně vypůjčovali ze skříně otcovy loutky, abychom s nimi sami sobě zahráli nějaký kus, nevěděli jsme nikdy, co budeme opravdu hrát. Tak jako když je arch bílého papíru ve stroji, bílé plátino na malířském stojanu a kus bílého javoru na ponku. Přitažlivá bílá mlha nejistoty. Může se z ní narodit cokoli.“

Vdili jsme tehdy s bratrem často ještě nedokončené figurky na prohnutém drátě, a tahajíce za nitky marionet, proživali jsme něco, co jsme později v dospělosti mohli přirovnat k ladění orchestru nebo k šramotu plnicího se hlediště, postupnému rozsvěcování lustrů či k potlesku přicházejícímu dirigentovi.

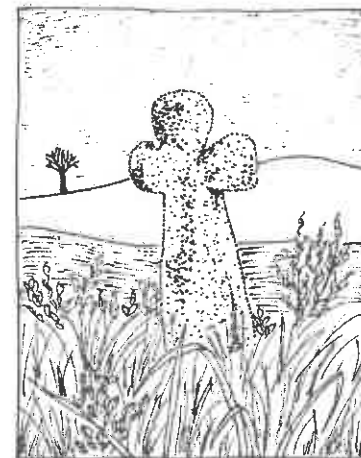
Radili jsme loutky vedle sebe, tak jak se náhodně lidé v životě setkávají. Přišel sedlák i hastrman, královna i lupič, soudce i smrtka. Bez dlouhého režitování jsme vždycky spustili vyprávění, vyprávění z prázdného listu. Zažněl zvoněk a my šli na věc. Pamatuji se, že všechny naše příběhy nakonec končily velmi vesele, i když původně začaly smutně. Nevzpomínám si, proč se většina těch her odvíjela v kulísách vězení. Musely nám být asi nejmilejší. Snad hnědé bezbarvé zdi snesly svou neutralitou kus veselý i truchlohru. Těch nebylo mnoho. Vždyť jsme byli ještě života neznalí.

I dnes mi často připadá, že po mnoha letech stojím v podobné situaci. Mám v ruce figurky příběhu a znám závěrečné dějství kusu. Nic však nevím o přičinách, průběhu, pravidlech i jejich porušování. Beru je, možná opatrněji než kdysi, za vahadlo a levá pravá je rozhýbávám do kroku. Neturdím, že bílá nejistota započa-

tého příběhu, který se odehrál před stáletími, je pocit nepřijemný. Neturdím, že znám předem ortel neznámého pachatele a že jsem vypátral beze zbytků stopy zlého činu. To ostatně neví ani dnešní vyšetřující soudce, ač se zločin stal před několika dny či týdny. Jak bych si mohl dovolit vědět já třeba po třech i více staletích!

Přibližování se k pravdě minulého času jde ztuha. Prázdná místnost se zaplňuje lidmi. Někdy diváky, jindy akтеры. Začínáme tím podstatným. Přibližné století, přibližná situace, přibližné důvody. Opona jde vzhůru, šramot utichá, orchestr je dávno již naladěn. Každý z herců na drátě mluví za sebe a svou výpověď nahraňuje druhým. Když jde dialog z kopce, musí přijít figura odjinud. Buď z pekla, nebo z nebe. Obět je na blízku. Je cítit ve vzduchu, že spadne klec.“

(Vladimír Preclík: *Smírčí kameny*, 1990; ukázka)

Internetové stránky spojené se smírčími kříži:

<http://smircikrize.euweb.cz/> – fotografie a stručný popis smírčích křížů tříděné dle jednotlivých okresů ČR, kromě toho odpočinkové kameny, menhiry, hraniční kameny a jiné podobné památky; literatura a internetové odkazy spjaté s tématem.

<http://krize.webpark.cz/krize.htm> – nákresy křížů tříděné dle jednotlivých okresů ČR, někdy i obsáhlejší popis situace v daném okrese (dle dostupné literatury); historie monitorování smírčích kamenů u nás, činnost Společnosti pro výzkum kamenných křížů.

Informace na obou adresách jsou průběžně aktualizovány a doplňovány o nově zmapované objekty.

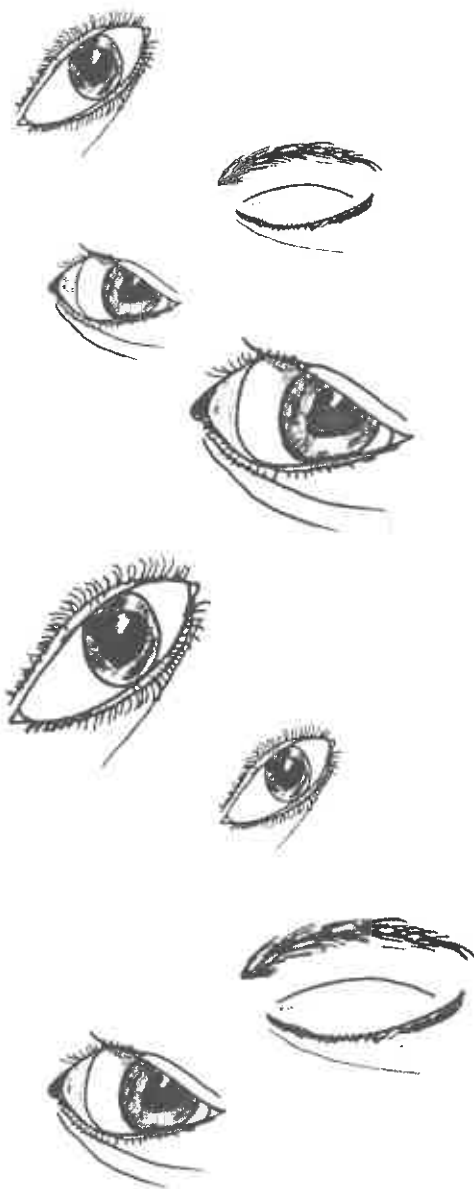
Otevři oči

*Křáčím přes kamení, klopýtám,
krom temnoty v duši nic nevnímám,
nevím kam cesta má se vine,
zkáza co číhá tam, mě nemine.
Stačí pár kroků a zřítím se hned,
tam odkud už cesta nevede zpět.*

*Vtom zahřmí nade mnou: Stůj!
Špatně jdeš, tak se vzpamatuj.
Otevři oči a pohled kol sebe,
natáhni ruce a dotkni se nebe,
odhroď ten kámen, co dolů tě tlačí,
zbav se pout, na to síla ti stačí!
Nevíš světlo a kolem tu zář?
Jdi za ním a nastav mu svoji tvář.
Cítíš to teplo, co tě tak hřeje?
Ke tvému srdci urychleně spěje.
Zažehne plamínek; a ten hlídej,
temnotou, chladem ovládnout se nedej!
Nepusť je do své duše a jen naslouchej tise -
Ty nevíš čemu? Pročpak spíš?
Copak to volání neslyšíš?
Jdi za tím hlasem a nechej se vést,
Cítíš, že vznášíš se - to štěstí jest!
Rozhod' svou náruč, vždyť máš dost,
co můžeš rozdávat pro radost.
Tak už se probud', ať prohlédneš
a tu správnou cestu nemíneš!*

*O slovech těchto rozjímám;
tak tedy oči otvírám...*

Lenka P.

Dvě věže...

...den po té

Tak se nám rok s rokem sešel a Peter Jackson nám naservíroval do kin další díl úchvatné Tolkienovy trilogie, ačkoli letošní zpoždění české premiéry ku světu narozdíl od roku loňského nechápu a nenašel jsem k němu žádný rozumný důvod. Distributoři zřejmě hrubě podcenili možnosti sítě sítí, takže ti nedočkavější se mohli na Dvě věže podívat už doma na svém monitoru. Nicméně domácí kino nemá každý a velké plátno je zkrátka velké plátno. Doufal jsem, že mi pražští známi budou dostatečně pohotoví a já opět navštívím půlnoční premiéru. A tak se také stalo, že jsem na Jeden odpřísáhl napsat o tom trochu reportáž a trochu recenzi do Pavučiny.

Pán prstenů stačil mezi lidem učinit takové haló, že na půlnoční premiéru byly lístky vyprodány už během dopoledne prvního dne zahájení prodeje, respektive zbyly už jen na velmi neatraktivní místa. A tak jsme se vypravili do kina až v pátek na půl

osmou. Nic slavnostního to už nebylo, a tak mohl kostým zůstat ve skříní. Zkrátka a dobře Pán prstenů se stal hitem, o čemž také svědčí informace o jeho premiéře na ČT ve Zprávách z kultury, ačkoli nevím, co si mám myslet o dramaturgii, když Dvěma věžím v podstatě vyčetli, že nejsou vůbec emancipované...

Multiplex na Andělu je rozlehlý, má pohodlná křesla a dobré ozvučení, které hravě přehluší ty ignoranty, kteří jsou na podobný film vyzbrojeni velkým Pop-cornem a kolou. Minulý rok to byla příjemná návštěva, tak proč to nezopakovat letos. Před kinosály postávalo celkem dost lidí a elvish-like oblečení brigádníci rozdávali reklamní materiály. Jak jsem se tak na ně koukal, přišlo mi, že kdyby ten „elf“ neměl tu „elfi“ čelenku, vypadá úplně jako Jedi... Pak jsme byli vpuštěni do jednoho z kinosálů, usadili se a s napětím (alespoň ti, co vydrželi a neshlédlí to už na počítači) očekávali minuty následující.

A jaké to bylo? Všichni už asi máte nějaký svůj úsudek (tak proč se s tím sakra píšu...). Já se tu pokusím rekonstruovat pocity tří základních skupin diváků.

Náhodný zbloudilec: Šmankote, co to bylo? Známi mi říkali, že ten první díl byl jako dobrý a tak, ale co tohleto? Teda, ne že by se mi to nelíbilo - masky opravdu superové, skřeti, potvory, elfové i ten, jak se to - Gum. Efekty vážně dobrý, jen škoda, že se mi občas zazdalo, že na některých scénách byl dost viditelně použitý „Blue-screen“. Hudba taky dobrá. A ty bitky. No, nemám slov. Ale pánové, proboha, vždyť to nemělo ani začátek, ani žádný finále! Co mi jen dalo práce, než jsem zjistil co a jak!!

Divák znalý filmu Společenstvo prstenů: Tak jsem čekal, s čím se ten Jackson vytáhne tentokrát, a nebylo to vůbec špatné. Ba co říkám, skvělé. Glum mě absolutně potěšil, ačkoli mám pocit, že od prvního dílu doznal mírných změn. Zato ti Enti

mi přišli takoví nějakí divní. Nevím. Ostatní bestie se mi taky moc líbily. Byly úplně bestialní. Pokud jde o herce, tak koncert jedna báseň. Gimli byl skvělý hlásič, takový správně trpaslíkovitý trpaslík, a ani ostatní v hereckých výkonech nezaostávali, a to včetně nových postav – Červivec prostě neměl chybu. Pak bych také rád vyzvednul ty nejružnější bitky – opravdu pěkné. A hlavně ta úžasná bitva nakonec. To se musí vidět. Jediné, co mě poněkud zarazilo, bylo to, jak Frodo překryl Sama pláštěm a ti vojáci tam viděli šutr... opravdu nevím, co to jako mělo znamenat. Také jsem nechápal ten patos některých dojemných scén z Rohanu, ale budiž. Jo a to Legolasovo nasedání na koně – nějak jsem nepřišel na to, proč.

Zarytý Tolkienista: Rok se s rokem sešel a nadešel čas jít se opět podívat, čím vším Jackson zprasil Tolkiena. Než ale začnu hanět, nejprve něco pochvaly – Glum byl jedinečný, a dobrý casting byl i u Rohirů – dokonce mi přišlo, že ti herci měli i podobné rysy. Vůbec herecké výkony byly dobré. Nejvíce asi zářil Grima Červivec. Člověka také nesmírně potěšilo zmínění oné soutěže Gimliho a Legolase v pobíjení skřetů v Helmově žlebu, nebo socha Helma Kladiva tamtéž. Enti sice vypadali zvláště, ale jak jinak by mohl vypadat chodící strom, že? Jackson si rozhodně zaslouží pochvalu v tom, jak do filmu zahrnuje Dodatky – a nemyslím tím teď jenom kapitulu O Aragornovi a Arwen, která tam musí být už kvůli Liv Taylorové, ale i dodatek O Trpaslicích, který tam Gimli v podstatě celý odríkal při přesunu do Helmova žlebu. O scénériích není třeba více se zmiňovat, protože těch je evidentně Nový Zéland plný a zbytek byl doděláván pod dohledem předních kreslířů na téma Středozemě. Vůbec by to byl pěkný film, kdyby to ale neměl být Tolkien. Některé přesahy byly malé a v podstatě nic nekazily – příkladem budiž ona Frodova nehoda v Mrtvých močálech (jinak ztvárněných na výbornou). Některé byly nutné, aby divákovi objasnily to, co nebylo v prvním díle, jako Smíškovo a Pipinovo vzpomínání na Starý hvozd, nebo Samova nehoda před branou do Morie, dodaná

zjevně k objasnění funkce pláštů. K této scéně stojí rozhodně za to podotknout, jak může být ošemetný sestřih, protože pokud divák neviděl director-cut verzi z DVD, nebo neznal příběh z knížky, absolutně nemohl tušit, „wo co gou“. To mi také připomíná, že moc pláštů (jinak doopravdy měnicích odstín s prostředím) mohla být nakrásně předvedena, když Aragorna, Gimliho a Legolase mijela Jizdmarka, což by bylo podle knížky a mělo by to stejný efekt.

Jsou také změny, nebo spíše způsoby realizace, které jsou asi spíše dílem vkusu – myslím tím mumaky-olifanty a Vrrky. Olifanti se mi prostě nelíbili (a jejich zubní vzorec bych rád viděl) a pokud jde o Vrrky, ti mě zklamali doslova – ne že by to nebyly správné potvory, ale dle Tolkiena, alespoň co píše, je to národ velkých a inteligentních vlků, kteří jsou mezi sebou schopni mluvit zvláštním vrčivým jazykem, a tohle byly

velké a tupé hyeny. Nic proti hyenám. Gimli jako komická postavička mi taky mnoho neseďl. Hlavní výtka zůstává ale stejná od Společenstva – přemrštěná akčnost a nově naběhnuvší přemrštěný patos. Zdramatizo-

vaný přelet Nazgúla v Mrtvých močálech bych ještě překousl, ale to ozdravení Theodéna bylo absolutně strašné. Na druhou stranu srdceryvné loučení se matky od dětí a jejich následné srdceryvné setkání byl takový „hepáč“, že mě to až zarazilo do křesla a jen jsem nechápavě zíral, o co se ten Jackson snaží. A pokračujeme dále – agitace Entů Samvědem a Peregrinem byla

zarážející. Že byl zkrácen entí sněm, budiž, ale proč tam nebylo pití entího nápoje? Tím se dostáváme k té slavné bitvě. Pomínu rozdily v tom, že Eomér byl už ve Žlebu a Gandalf přišel s rozprášenou západní Jizdmarkou, děly se tam i horší věci. Tak zaprvé už ten samotný pochod do Helmova žlebu a to přepadení strašnými Vrrky a na nich sedícími skřety – a já si vždycky myslel, že se skřeti Slunce bojí, a na to navazující chvilková ztráta Aragorna. Legolasovo vyskočení do sedla snad ani nemá cenu komentovat. Taktéž nechápu tu elfi jednotku, která tam byla asi stejně jenom proto, aby se nechala zmasakrovat – v knížce tam elfové vůbec nebyli (ostatně toho času měli vlastní problémy s Východňany a Dol Guldur v Temném hvozdu). Podivný byl už ten jejich příchod – jak sakra prošli kolem armády skřetů? Což mi připomíná, že v té

armádě zcela chyběli Vrchovci. Celý film jsem tak nějak čekal, bude-li tam něco jako ta slavná vyvažovací scéna z Morie, a Jackson nezklamal – byla.

Opravdu nevím, co více říci o Legolasovi sjíždějícím na štítu schody a do toho střílejícím po skřetech z luku. Zajímavým úkazem byl též onen olympijský běžec – sebevražedný útočník – náhoda, nebo tím chtěl tvůrce něco říci? Za své vzala také taktika obléhaných – příliš jsem si nevšiml, že by se drželi osvědčeného postupu shazovat žebříky obléhatelů. Za náhlý útok z branky jsem byl sice vděčný, ale dle knížky také vypadal jinak (a beranídlo nesli Vrchovci). Co je ale podstatné říci je, že Helmův žleb by vážně padl, kdyby nebylo pomoci od Entů, kteří tam poslali stádo Huornů – oživlých stromů. Tím jsem se dostal k Orthranku – zde nemá proti akci Entů zásadních výhrad, jen si režisér snad mohl odpustit některé ty vtipky.

Na konec si nechávám zločin z nejstrašnějších – z****ní charakteru Faramira – jak se jen liší ten přemýšlivý a mírný mladší bratr Boromira od toho, co z něj udělali tady! Ve filmu působil jako, s prominutím, bezohledný hajzl, který se chce za každou cenu zalíbit svému otci. Navíc zcela nesmyslně táhl hobity několik desítek mil zpět až do Osgiliathu, jen proto, aby tam viděl zblízka Nazgúla. Proč jim to ten Jackson udělal? Proč?? Na závěr snad ještě suché konstatování o tom, že film končí dříve než knížka a je otázkou, jak se Jacksonovi pak povede všechno nahustit do Návratu krále, a to i přes avizované vypuštění vymetení Kraje. Snad se napřesrok dočkáme i toho, že Aragorn obdrží znovu skutý Andúril. Kdo ví?

Doufám, že jste se v následujícím výpisu našli, a když ne, že jste našli alespoň to, co vám uniklo. Ti, kteří čekají na prodlouženou verzi, čekají správně. Tato by měla být opět o nějakou tu půlhodinku delší – snad dostanou Enti více prostoru. Na závěr si neodpustím uvést citát jednoho náctiletého diváka, když opouštěl kinosál: „Ty vole, ale stejně to tam nejvíc vyřešili ty elfové.“

Aromaterapie, 2. část, aneb Proč vlastně inhalujeme

Minule jsem se pokusila seznámit vás s kouzlem aromaterapie a dát vám několik příjemných vánočních tipů. Doufám, že jste své případné pokusy zdárně přežili, nechodíte nyní s pozdravem Hare Krishna a s výrazem Macháčka ze Samotářů, a že se můžeme pustit do intelektuálně náročnějšího povídání o tom, jak rostlinné silice ke svým účinkům přišly.

Rostlinné silice patří mezi látky aromatické, tj. působící na čichové nebo chuťové receptory člověka a vyvolávající dojem vůně nebo chuti. Komplexní vjem vyvolaný vonnými a chuťovými látkami se označuje jako aroma. Vedle smyslového vjemu vyvolávají u živých organismů také důležitou biologickou aktivitu, jež blahodárně působí na různé orgány podle druhu použité silice. Některé silice mohou mít naopak účinky nežádoucí a těm se pochopitelně vyhneme, případně je použijeme pouze v omezeném množství. Rostlinné silice tvoří hlavní složku aromaterapeutických preparátů. Další důležitou složkou jsou rostlinné oleje, jejichž bioaktivita je rovněž významná, ale působí na jiném principu.

Chemicky jsou silice velmi rozmanitou skupinou látek. Obecně lze říci, že jsou to těkavé, nejčastěji bezbarvé kapaliny různé viskozity, nemísitelné s vodou, dobře rozpustné v rostlinných olejích, medu, líhu, mléce a smetaně. Nejčastěji je tvoří terpeny, dále aldehydy, ketony, estery aj. Zdrojem vůně jsou zpravidla terpenické složky. Rostlinné oleje naopak patří mezi tuky, jde o směsi lipidů.

Silice jsou produkty sekundárního metabolismu rostlin. Látky v nich obsažené vznikají dvěma pochody. Prvním je tzv. mevalonátová cesta, kdy se tvoří látky terpenické. Dalším pochodem je tzv. šikimátová cesta, kdy vznikají kumariny, furokumariny a fenolické látky. Silice lze najít v různých částech rostlin, především v květech, plo-

dech, ale i listech, kůře a kořenech. Nacházejí se v žláznatých chlupcích, žláznatých buňkách, papírách, kanálcích, mezibuněčných prostorách atd. Zřejmě mohou sloužit jako lákadla pro opylující hmyz, jako usměrňovače transpirace či látky s protipatogenními účinky (fytoncidy).

Známe na 3 000 druhů rostlin, obsahujících silice; k významnějším patří asi 150 druhů. Obsah silic je typický zejména pro tyto čeledi: borovicovité (*Pinaceae*), hluchavkovité (*Lamiaceae*), zázvorňkovité (*Zingiberaceae*), pepřovníkovité (*Piperaceae*), vavřínovité (*Lauraceae*), routovité (*Rutaceae*), myrťovité (*Myrtaceae*), hvězdnicovité (*Asteraceae*) a miříkovité (*Apiaceae*). Zajímavé je, že rostliny, které obsahují alkaloidy, mají málo silic nebo vůbec žádné, a naopak.

Silice se izolují z rostlin několika postupy. Nejvíce silic se získává destilací vodní parou (vzpomínáte na cvičení z orgány a svou první silici?). Další možností je extrakce organickými rozpouštědly, případně extrakce z květů do tuku, tzv. enfleuráž. Ta se vyplatí jen u vzácných silic, např. u silice z květů jasmínu nebo bělokvetu hlíznatého, známého jako tuberóza (*Polyantes tuberosa*, *Agavaceae*). Extrahovat lze i pomocí CO_2 . Silice lze též dostat lisováním, např. při výrobě silic z kůry citrusových plodů.

Kromě látkového složení se různé silice liší také těkavostí – např. eukalyptus vám vyprchá do 24 h, do dvou dnů vyprchá většina silic (levandule, fenykl) a nízkou těkavost mají např. jasmín, růže nebo vetiver. Silice je třeba skladovat v uzavřených nádobách, na tmném místě, při odpovídající teplotě a vlhkosti, a to i kvůli oxidaci, k níž má většina silic sklony.

Vedle čistých přírodních silic se vyrábějí rovněž silice syntetické. Jejich cena je mnohem nižší než cena silic přírodních, avšak odpovídající biologickou aktivitu za-

ručují pouze 100 % přírodní rostlinné silice. Ty se získávají většinou z monokulturně pěstovaných rostlin, méně z rostlin divoce rostoucích. Osobně mám za to, že divoce rostoucí rostliny mohou poskytnout silice ještě kvalitnější, ale noste s sebou na příkré svahy nebo do hlubokých roklí za úplňku destilační aparaturu... Koupě takové silice by se pak dostala na podobnou úroveň jako koupit si k snídani pravý kaviár.

Prodejce silic by vám měl být schopen poskytnout následující údaje:

- Povolení hlavního hygienika ČR k prodeji (haha)
- Latinský botanický název rostliny, ze které je silice získána
- Místo sběru rostliny (např. silice z rozmarýnu, *Rosmarinus officinalis* – Tunís nebo Španělsko)
- Způsob pěstování drogy pro výrobu rostlinné silice (rostliny divoce rostoucí, monokulturní zemědělská výroba). Na druhovém označení rostliny a jejím původu závisí kvalita, vůně a zastoupení jednotlivých účinných látek silice.

Rostlinné silice se využívají v přípravě kosmetiky, v masážní praxi, fyzioterapii, ve farmácii a dermatologii. Mohou sloužit jako podpůrné prostředky léčby, nebo jako součásti léků – užívání silic však podléhá přísným pravidlům, neboť jsou velmi koncentrované. V jedné kapce silice je obsažena vůně a účinné látky přibližně z 1 kg rostlinné drogy. Proto se musí silice několikanásobně ředit. Vyšší koncentrace v kosmetických preparátech může způsobit vážná poškození kůže a sliznice. Jsou-li použity přesně a odborně, představují kompletní synergidy např. mastných rostlinných olejů a vitamínů.

Existují 3 základní způsoby aplikace: inhalací, perkutánně a perorálně. Při inhalaci se vjem dostává čichovým nervem do čichového centra v mozku. Z tohoto místa vonná aktivní látka ovlivňuje autonomní nervový systém. Může ovlivnit krevní tlak, pocit tepla, chladu, osvěžit, uklidnit, odstranit bolesti hlavy atd. Využívá se i v psychoterapii při léčbě různých psychosomatických onemocnění. Hlavním způsobem inhalace jsou aromalampy. K inhalaci rostlinných silic však dochází vždy při práci s aromaterapeutickými preparáty. Výrazného účinku je dosaženo například při užití koupelových olejů a saunových směsí.

Jsou-li silice nesené vhodným nosičem, pronikají všemi vrstvami kůže a dostávají se až ke krevním vlásečnicím. Optimálními nosiči jsou rostlinné oleje, které snadno pronikají mezibuněčnými prostorem. Pro vnější použití jsou proto nejlepší oleje s přísadkou silic, tzv. regeneračně-masážní oleje, jež se využívají zejména při aromaterapeutické masáži. Vhodná je také lokální aplikace při různých bolestivých stavech svalů a kloubů, při kožních onemocněních, jako podpůrné prostředky léčby a k běžnému dennímu ošetření.

Vnitřní užívání silic je podobné pití bylinných nálevů a odvarů. Aktivní látky rychle pronikají do krevního oběhu a účinek se dostaví téměř okamžitě. Mnohé silice však nejsou k tomuto typu aplikace vhodné a vnitřní užívání silic je způsob značně rizikový.

Nuže, tolik o silicích. Máte-li zájem své znalosti o těchto látkách a jejich aplikaci dále hloubit, je vám k dispozici zejména

Hajao Miyazaki

Je tomu asi rok, co jsem do Pavučiny vepsal první článek o japonském fenoménu jménem *manga* a *anime* a toto sémě, zdá se, padlo na úrodnou půdu. Nyní je tedy čas zavrtat se hlouběji a představit vám některé osobnosti tohoto průmyslu a jako jedna z nejpříhodnějších postav se mi jeví právě *Hajao Miyazaki*, už proto, že jeho tvorba je i v naší republice známější a není tak docela spojována s dětskými filmy, potažmo seriály, ačkoli nepochybuji, že mnozí čtou toto jméno poprvé ve svém životě.

Pro ty, kteří stále tápají, uvedu jen dvě slova: *Princezna Mononoke* (*Mononoke Hime*). Kdo by chtěl vědět více, nechť se obrátí na starší čísla Pavučiny. Jen dodám, že se jedná o zvláštní fantasy situovanou do středověkého Japonska a vyprávějící příběh soupeření civilizace s divočinou. Jistě stojí za to podotknout, že se v Zemi Vycházejícího Slunce jednalo o kasovní trhák, což zase není u Miyazakiho nijak neobvyklé (ačkoli v Německu tento film i přes mohutnou mediální podporu propadl). Druhý důvod, proč si sdělit něco o tomto fenoménu tvorby anime, nese název *Cesta do fantazie* (*Sen to Čihiro no Kamikakuši*) – fantasy-pohádka a zatím poslední film z mistrovské produkce, která jako první animovaný film obdržela prestižní ocenění Berlínského medvěda, je nominována na Oscara a snad i díky tomu jí budete moci u nás spatřit – premiéra by se měla konat 6. února 2003.

Své první vycházející Slunce spatřil H. Miyazaki 5. 1. 1941. S tvorbou začal

Český svaz aromaterapeutů, www.aromaterapie.cz a dále celá řada odkazů na tento navazujících.

Již Horác Hogo-Fogo z Limonádového Joe pravil: „Jen inhaluj, křepelíčko...“, a ačkoli se rozhodně nejednalo o léčivou silici, loučím se s vámi tímto citátem a přeji hodně úspěchů v objevování magického světa aromaterapie.

-Mara-

SVÉ PRVNÍ VYCHÁZEJÍCÍ
SLUNCE
SPATŘIL 5. 1. 1941

v podstatě od píky jako animátor u *Toei Dóga*, pak následovala společnost *A Pro* a nakonec *Nippon Animation*. Zde 5 let, až do roku 1978, pracoval na seriálu *Sekai Maisaku Gkijó* (*Mistrovské divadlo světa*). Téhož roku poprvé usedl do režiséřského křesla při tvorbě *Mirai Šónen Konan* (*Konan, chlapec z budoucnosti*). O rok později na svůj talent upozornil v *Rupan Sansei: Terebi to Kariosutoro no Širo* (*Lupin III a Kagliostrovní hrad*) – jedná se o jeden z mnoha příběhů celkem populární postavičky (pochopitelně smyšlené) nekorunovaného krále zlodějů, Lupina, ve kterých hraje velkou roli hlavně nadsázka a humor.

Nicméně první skutečné vavříny přišly až roku 1984 s filmem *Kaze no Tari no Naušika* (*Naušika z Větrného údolí*), filmem, který z Miyazakiho rázem udělal jednu z předních osobností anime-tvorby. Jeho úspěch byl tak obrovský, že díky němu mohl tvůrce se svými přáteli založit legendární *Studio Ghibli*, pod jehož hlavičkou vydává

dodnes (pro našince je jistě zajímavé, že studio Ghibli se podílelo na uvedení našeho Tmavomodrého světa v Japonsku). Základní děj *Naušiky* je velmi podobný *Mononoke Hime*, ale s několika podstatnými rozdíly – je to postkatastrofické sci-fi a celý svět působí velmi černobíle a je jasné, že Příroda (nebo zde spíše Pustina) zde vystupuje za jakési ultimátní dobro, nadorganismus, kterému se člověk musí podřídit, protože jinak může zahubit jenom sebe samého. Za zmínku stojí ještě hudební doprovod tohoto filmu, který je geniální; hlavní melodie se vám zavrtá hluboko do hlavy a jen tak ji odtantud nedostanete.

Po *Naušice* následovala doslova salva filmů, které by se daly zařadit do kategorie „dětské“: roku 1986 *Tenku no Širo Rappjuta* (*Laputa: Zámek v nebesích*), ve kterém, stejně jako v *Naušice*, naleznete prvek ochránářský, ale mnohem silnější je tam prvek antimilitaristický; roku 1988 *Tonari no Totoro* (*Můj soused Totoro*) – film o prapodivných chlupatých stvořeních a velkých autobus-kočkách a dle některých referencí vůbec to nejlepší, co Miyazaki vytvořil; roku 1989 *Madžo no Takkjúbin* (*Doručovací služba slečny Kikó*) – velmi příjemný film z období vzducholodí o malé čarodějnici, která si v jednom městečku založila svou doručovací službu, a roku 1992 *Kurenai no Buta* (*Porco Rosso*) – o jednom italském pilotovi. Pak jakoby se po Miyazakim zem slehla a jen tu a tam dal o sobě znát – dvěma televizní spoty pro společnost *Nippon* (*Sora Iro no Tane* a *Nandaró*) a roku 1995 uvedením „videoklipu“ *On Your Mark*, který vstoupil do dějin jako nejdražší animovaný film v poměru k jeho délce (necelých 7 minut) – šlo vlastně o zavedení nové animační technologie.

Zdánlivě „ticho po pěštině“ trvalo až do roku 1997, kdy plátna kin spatřila právě *Mononoke Hime*, o jejímž úspěchu jsem vás již informoval, následovaná roku 2002 právě *Sen to Čihiro no Kamikakuši*, na nějž si budeme muset ještě chvíličku počkat.

Miyazaki pochopitelně „jenom“ nerezuruje a netvoří filmy, ale též kreslí mangu. Ta sice

není natolik světoznámá a pochybuji, že by se kdy u nás vyskytla (i když jeden nikdy neví), přesto ji zde uvedu pro úplnost a pro dokreslení autorova charakteru a vezmeme to pěkně po pořádku: roku 1969 *Nagagucu o Haita Neko* (*Kocour v botách*) – manga verze anime studia *Toei Dóga*; v letech 1969 až 1970 pod pseudonymem *Akicu Saburo* kreslí silně protiválečnou dětskou mangu *Sabaku no Tami* (*Lidé z pouště*); roku 1972 vychází další manga verze anime studia *Toei Dóga* – *Dóbuucu Takaradžima* (*Zvířecí ostrov pokladů*) kupodivu založeném na Stevensově „Ostrově pokladů“. No a konečně v letech 1982 až 1994 vychází komiksová verze jeho životního díla *Kaze no Tari no Naušika* (*Naušika z větrného údolí*), která je propracovanější a má prostor jít více do hloubky od své filmové sestřičky.

V této době se nevěnoval jenom *Naušice* (alespoň na komiksovém poli) – už roku 1982 vychází další jeho manga – *Imóte He* (*Mojí sestře*), což je asi šestistránkový poem, v němž malý chlapec letí ve snu se svou nemocnou sestrou kolem světa. Roku 1983 vychází z *Naušiky* čerpající *Šuna no Tabi* (*Šunova cesta*) pojednávající o princovi hledajícím Zlaté obilí (též jeden z motivů v *Naušice*), aby zachránil svůj lid před hladem. Na další „nenaušikovskou“ mangu si mistr našel čas až roku 1990, kdy sepsal 15ti stránkový příběh *Hikótei Džidai* (*Věk lé-*

tajících lodí) o hrdinném pilotovi téhož jména bojujícího proti vzdušným pirátům, který se stal předlohou pro výše uvedené anime *Porco Rosso*. Od roku 1992 vychází Mijazakiho manga v magazínu, ve kterém by to našinec až tak nečekal – v časopise pro modeláře a to pod názvem *Zassó Noto (Zasněně poznámky)* a je pochopitelně plná válečné techniky z období 2. světové války. Součástí tohoto cyklu je v podstatě i z roku 1994 *Hansu no Kikan (Hansův návrat)* o příhodách fiktivního německého velitele tanku z konce 2. světové války. V tomtéž roce kreslí ještě pro letecký magazín historii palubního stravování s názvem *Kúču de Ošokudži (Obědy ve vzduchu)*. Zatím Mijazakiho poslední manga vycházela mezi roky 1998 a 1999. Jedná se opět o tankistický příběh založený na vzpomínkách německého velitele tanku Otty Karia –

V.U.M.L.

neblbněte doma sami, pojďte blbnout ven a s námi

Jeho stíny se jako šilené proháněly po okolních stěnách, jak si vítr divoce pohrával s petrolejkou u stropu. Seděl a kápě pláště hluboce stažená do čela nedovolovala v tom zběsilém tanci světél a stínů poznat rysy jeho tváře. Seděl a čekal.

Zanedlouho se k jeho stínu přidal stín druhý, štíhlý stín šelmy. Sivý pes seděl kousek od něj a pozoroval ho očima barvy zlata. Pojednou se pes začal podivně protahovat a měnit. Za pár chvil stála na jeho místě mladá žena v obnošených riflích. Tmavé vlasy jí lehdabyly splývaly po šíji dolů na záda. Upravila si neposedný pramínek vlasů a promluvila: „Přišla jsem, jak jsi vzkázal.“ „Jsi zde první,“ odvětil muž v plášti. „První?“ „Ano. A prosím, sečkej se mnou na ostatní.“

Do místnosti vlétl malý netopýr. Dívka v riflích zpozorněla. „Někdo tu smrdí...“ řekla a otočila se v místa, kde ještě před chvílí netopýr lepetal. Nyní tam stála žena světlé pleti, tmavých vlasů a s uhrančivýma očima. Její róba vypadala, jako by zrovna přišla

Doromamire no Tora (Tygři zakrytí blátem) opět v onom modelářském magazínu.

Nu a to jsme už u konce povídání o japonském režisérovi, který ve svých filmech bojuje za ochranu přírody, proti válce (ostatně podíváte-li se na datum jeho narození, není se co divit) a přitom milujícím jistý půvab techniky (i té válečné), dobrém vypravěči příběhů, *Hajao Mijazakim*. Nezbyvá než vám popřát, abyste se alespoň s některým jeho dílem setkali.

Nezbytný internetový zdroj: **fanda-**
<http://www.nausicaa.net/mijazaki>

Zde uvedená japonská jména jsou v české transkripci japonštiny, kterážto mi přišla pro většinu čtenářů Pavučiny nejsrozumitelnější, ačkoli pak můžete mít problémy s vyhledáváním na internetu, kde pochopitelně vládne transkripce anglická.

z nějakého plesu. K dvěma stínům se ale žádný třetí nepřidal. „Tys pozval i ji?“ štěkla vlčí dívka. Ta v róbě, jako by si toho ani nevšimla, klidným hlasem pravila k muži: „Zdravím tě. Mohu tě o něco požádat? Mohl bys jí dát náhubek, aby mě třeba nepokousala? I když, jak se to říká? Pes, který štěká, nekouše?“ Ze směru vlčí dívky se ozvalo vztekklé zavrčení. „Ale dámy,“ pospíšil si muž v plášti rychle zažehnat hrozící spor, „nechejte své staré pře na jindy, dnes tu jsme kvůli důležitějším věcem. Krom toho, jak byste vypadaly před můj poslední hostem. Ostatně, mám pocit, že právě přichází,“ a ukázal rukou do rohu místnosti, kde se na jedinou objevil zářivý obdélník velikosti dveří. Za chvíli jím dovnitř prošla třetí žena. Obdélník zmizel a místnost byla opět osvětlována jen petrolejkou kdesi u stropu. Žena se mírně uklonila k ostatním a místo pozdravu řekla: „Myslím, že tu jsme už všichni.“

„Proč jsi nás sem pozval?“ zeptala se čarodějka. „Myslím,“ promluvil po kratší pauze muž, „že přišel čas probudit v lidech v Českých Budějovicích skrytou sílu, odhalit jejich pravá já. Samozřejmě že pro začátek

jen na jedinou noc.“ „Kdy?“ zeptala se vlkodlačice nedočkavě. „V úterý 18. března.“ Vlkodlačice se krátce zamyslela a pak dodala: „To bude úpiněk.“ Muž v plášti přitakal. „No dobrá, ale proč?“ přidala se upírka se svým dotazem. „Kdysi jsem něco ztratil a to něco nyní vyplave na povrch. To něco může přinést zkázu, ale ta se dá odvrátit. Vše záleží jen na lidech.“ „A proč sis pozval

Ořechové pletýnky

Na výrobu těsta budeme potřebovat: 250 g polohrubé mouky, půl kostky čerstvého droždí, asi 125 ml mléka, 50 g cukru, 40 g másla, čtvrtinu lžičky soli a půl lžičky mleté skořice.

Do náplně přijde: 100 g jemně nasekaných ořechů, 8 dkg másla, 1 lžice cukru.

Vypracované těsto necháme kynout, v ideálním případě dvě hodiny, ale stačí i slabá hodinka. Poté je na vále rozválíme do přibližného obdélníku a potřeeme náplní. Obdélník rozdělíme na pomyslné příčné třetiny a poskládáme natříkrát tak, že nejprve přehneme první třetinu přes druhou a potom třetí přes ostatní dvě. (Vznikne jakási plochá roláda s náplní uvnitř. – Škoda, že nemohu vidět, jak se teď tváříte ☺. Snad to bude jasnější z nákresu.) Tento útvar pak rozkrájíme na dvanáct malých obdélníčků.

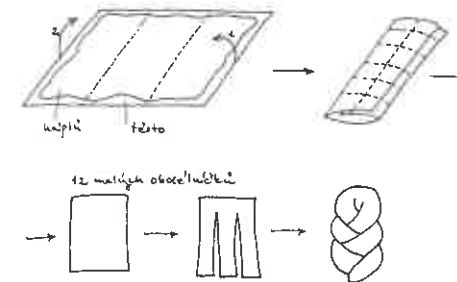
nás?“ položila čarodějka svůj druhý dotaz. „Potřebuji, abyste mi pomohly zaškolit ty, ve kterých se probudí nadpřirozená moc – abyste je vedly.“

Tímto Vám, milí čtenáři, oznamuji, že jsem se zbláznil a rozhodl se s pár přáteli uspořádat v Českých Budějovicích lehce hororový LARP (neboli Dračí doupe na živo). Tato akce se bude konat dne 18. března v okolí našich milých kolejí a ještě trochu dál, pokud se přihlásí dostatek lidí (ideál by byl tak 20 až 30). Chcete-li se tedy stát na jeden večer elegantním upírem, divokým vlkodlakem, mocným mágem, zachmuřeným lovcem přízraků a nebo knězem, jeptiškou, mafiánem, kapsářem, hackerem a jiným, pokud chcete vyzkoušet, co to je LARP a zjistit, proč to někdo hraje, pokud se chcete na jeden večer odreagovat, zahrát si a třeba se i trochu bát, neváhejte a napište mi na můj e-mail: fanda-sp@tix.bf.jcu.cz.

Bližší informace a aktuální zprávy pak na <http://www.bf.jcu.cz/tix/fanda-sp/vuml.htm>.

Na setkání se těší

Fanda - hlavní dezorganizátor

Každý obdélníček nakrojíme dvěma řezy tak, aby vznikly jakési „hřebeny“. Jejichž „zuby“ pak spleteme do copánku. Vzniklé pletýnky necháme na vymazaném plechu ještě chvíli kynout, potom je potřeme rozšlehaným vejcem nebo žloutkem a pečeme.

Hotový výrobek se vyznačuje krátkou dobou zdržení na plechu či talíři. Nechte si chutnat!

Tip na výlet - tentokrát na sever a pak na jih

Dnešní tip na výlet začneme hromadnou přepravou, a to směrem severním, na Týn nad Vltavou. Vyzkoušená trasa začínala na autobusové zastávce Temelín - Kočín, rozcestí, ale podle sil a příhodného autobusového spojení můžeme vyrazit na jih třeba z Litoradlic nebo až z Týna. Po výsadbku nás čeká nejvíce kolem 35 kilometrů, ale jak už bylo zmíněno, délka trasy je lehce ovlivnitelná místem startu i možným svezením se z Hluboké do Budějic „stodýřkou“ nebo jiným spojem/stopem.

Co můžeme cestou na jih potkat? Hned u Litoradlic je to první z řady pravěkých hradišť z doby železné - hleďte ho na břehu potoka Hradní strouha, vlévajícího se zakrátko do Vltavy. Vydáme-li se směrem jihozápadním, narazíme na památku mladšího data, a to středověkou věžovou tvrz v Býšově z počátku 15. století, přestavěnou na sýpku (moc pěkná, když si odmyslíte nevzhledný komplex bývalého a opuštěného JZD, který ji obklopuje). Od ní se dáme směrem k Vltavě kolem potoka Strouha. Na rozcestí zahneme společně s cyklistickou stezkou 1095 doprava a držíme se jí až k dalšímu potoku, který se jmenuje Rachačka. Tam, co by kamenem dohodil proti proudu, stojí malá kaplička nad pramenem čisté a jistě léčivé vody.

Dál můžeme pokračovat po cyklostezce kolem vrchu Strážiště (opět pravěk) a doleva, nebo se nechat vést vodou a objevit v lese základy rybníčka s protrženou hrází. Ale to už jsme v Purkarcí, bývalém městečku (až do třicetileté války), rozděleném Hněvkovickou přehradou. Zde se setkáme s architekturou selského baroka, původně gotickým kostelem svatého Jiří ze 14. století

s novorománskou věží z druhé poloviny století sedmnáctého. V letních měsících je otevřená Pamětní síň vorařství a plavectví, upomínající na zašlou slávu jednoho z řemesel.

Za vsí pak vyběhneme společně s červenou značkou do ruin Karlova hrádku. Byl založen jako lovecký hrádek králem Karlem IV. společně s Purkarcem někdy ve 14. století (jako Karlshaus připomínán v roce 1357), avšak zpustl již za vlády syna Václava IV.

Odtud nás čeká cesta kolem dnes již ztichlé Vltavy (Hněvkovice udělaly své) až na Hlubokou nebo s dostatkem sil kolem vody do Budějovic. Asi po pěti kilometrech si nepamenejte všimnout vrchu Baba, už za plotem Staré obory, s patrnými valy dalšího halštatského hradiště.

A komu by se tato cesta zdála moc poklidná a toužil by po větším dobrodružství, může zkusit projít přímo interiérem Staré obory, tady pozor na divočáky a lesní stráž, vstup je samozřejmě zakázaný!

-(K)Oloušek Jedlička-

To jsme tu ještě neměli...

Že se občas na „Vomáčkách“ poztrácí různé drobnosti (jako třeba entomologické pinsety a pod.), znají dobře všichni hlavní vedoucí exkurzí. Že ale „zmizí“ během cvičení z laboratoře drobný nástroj v hodnotě několika tisíc z vybavení doneseného vyučujícím – předmět, který všichni studenti ve skupině viděli a na jednu nikdo neví, jak mohl zmizet – tak to jsme na fakultě dosud nezažili! Až letos.

-zBr-

PAVUČINA

časopis (nejen) studentů Biologické fakulty Jihočeské univerzity ■ **vydává:** Attavena, o.p.s., Branišovská 31, 370 05 České Budějovice ■ tel.: 387 772 357, 605 213 428, e-mail: attavena@att-las.cz, web: <http://www.attavena.cz> ■ **redakce:** Branišovská 31, děkanát BF – pod střešou, e-mail: pavucina@tix.bf.jcu.cz, web: <http://www.bf.jcu.cz/tix/pavucina/> ■ **šéfredaktor:** Věra Cihlářová ■ **redaktoři:** Simona Poláková, Ignác Pospíšil, Miša Uhlířová, Eliška Zapomělová, Lukáš Šmahel ■ **ilustrace:** Eliška Zapomělová, Věra Cihlářová, Miša Uhlířová, Markéta Muchová, Lenka Pavelcová, Ignác Pospíšil, Petra Konvalinková ■ **foto:** FotoArchív Attaveny a BF, Petr Znachor – str. 6, 8, 9, 11, 14, 16, 17, 20; Michal Pařík Paroulek – str. 11, Dana Vašková – str. 11, FotoArchív Silesiánského střediska – str. 30 ■ **technické zabezpečení a grafická úprava:** Dana Vašková, Zdeněk Klouda ■ **www stránky:** Petr Illek ■ **tisk:** Tiskárna Posekaný ■ vychází pětkrát ročně ■ náklad 250 kusů ■ prodejní cena výtisku – 20 Kč ■ patnácté číslo vyšlo 11. března 2003

UZÁVĚRKA 16. čísla je 25. dubna 2003, jeho předpokládané vydání pak 13. května. Uveřejněné příspěvky se nemusí shodovat s názory redakce.

*Když se stonožky zeptali, jak to dělá,
že tak přirozeně umí střídat všechny nohy,
začala o tom přemýšlet –
a od té doby neudělala ani krok,*

R. Hrušínský

*Aby člověk mohl soudit,
musel by být ve stejné situaci a obstat.*

J. Škvorecký

*Humor je nejkrásnější spojení člověka
s problémem.
Je to kolmice spuštěná neomylně a přesně.*

M. Horníček